

UNDERDÅNIGT BETÄNKANDE

AFGIFVET DEN 26 JULI 1902

AF

DEN JÄMLIKT NÅDIGT BESLUT DEN 18 JANUARI 1902 NEDSATT

UNIONELLA KONSULATKOMMITTÉ

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER

1902

TILL KONUNGEN.

I sammansatt statsråd den 18 januari innevarande år täcktes Eders Kungl. Maj:t i nåder besluta:

att åt en kommitté af sakkunnige svenske och norske män uppdraga att *dels* undersöka, huruledes en anordning med särskilda konsuler för hvarterdera af de förenade rikena, under bibehållande af den diplomatiska representationens gemensamhet, skulle i prak-

tiskt afseende komma att gestalta sig, hvarvid kommitterade skulle äga att uttala sig om de olika förutsättningar och villkor, under hvilka den konsulära verksamheten skulle äga rum, såväl i fråga om konsulatärendenas ledning från hemlandet som beträffande samverkan mellan diplomatiska och konsulära funktionärer, dels taga i öfvervägande frågan om en anordning för tillvaratagandet af svenskars intressen i Norge och norrmäns i Sverige, motsvarande det konsulära biträdet i främmande länder;

att kommitterade skulle vara fyra, hvaraf två skulle utses i hvartdera rikets statsråd;

att kommitterade skulle på kallelse af ministern för utrikes ärendena sammanträda i Stockholm eller Kristiania; samt

att kommitterade skulle äga rätt att antaga en svensk och en norsk sekreterare.

Till ledamöter i nämnda kommitté behagade Eders Kungl. Maj:t samma dag förordna, i svenskt statsråd, undertecknade Bildt och Ameen samt, i norskt statsråd, undertecknade Ibsen och Christophersen.

Till svensk sekreterare har kommittén antagit notarien hos generalpoststyrelsen, filosofie doktorn F. A. A. Grönwall och till norsk sekreterare höiesteretsadvokaten J. Irgens.

Efter kallelse af ministern för utrikes ärendena sammanträdde kommittén i Stockholm den 18 sistlidne februari; och höllos därstädes under tiden från och med sistnämnde dag till och med den 10 därpå följande mars 14 sammanträden.

Sedan därefter, jämlikt kommitténs beslut, åtskilliga arbeten blifvit för kommittén utförda, sammanträdde den ånyo, efter kallelse af utrikesministern, härstädes den 25 nästlidne juni, hvar efter och intill nedanskrifne dag härstädes hållits 29 sammanträden.

Till fullgörande af det kommittén anförtrödda upppdrag, har kommittén utarbetat och får nu i underdånighet öfverlämna närslutna betänkande jämte därtill hörande tre bilagor. Voksenkollen vid Kristiania den 26 juli 1902.

Underdånigst

C. BILDT.

MALTE AMEEN.

SIGURD IBSEN.

W. CHRISTOPHERSEN.

Fredr. Grönwall.

I.

Historisk öfversikt.

Under hänvisning särskildt till de kraf på eget konsulatväsen, hvilka framstälts under frågans behandling inom pressen, uttalade *konstitutionskommittén den 28 maj 1891*, att efter kommitténs uppfattning det borde undersökas, huruvida klagomålen öfver Norges konsulatväsen vore grundade, och huruvida de i så fall till någon del stode i förbindelse därmed, att Norge hade gemensamt konsulatväsen med Sverige. Vid denna undersökning borde naturligtvis (»selvfølgelig») också öfvervägas, huruvida de klagomål, som kunde befinnas grundade, skulle kunna afhjälpas äfven med bibehållande af den nuvarande gemensamheten. 1891 års
storting.

På grund af hvad kommittén föreslagit, beslöt *Stortinget* enhälligt *den 22 juni 1891* anmoda regeringen att taga under öfvervägande och för ett af de närmaste stortingens framlägga utredning,

1:o) huruvida och i hvilken omfattning anställande af egna konsulter eller upprättande af eget konsulatväsen för Norge kunde anses erforderligt, och hvilka utgifter detta eventuellt skulle medföra; samt

2:o) huruvida och i hvilken omfattning konsulatafgiften kunde nedsättas och utgifterna till konsulatväsendet öfver hufvud inskränkas.

Då ärendet sedermera förekom till behandling i inredepartementet, tillsattes en kommitté för att verkställa den förberedande utredningen af frågan; och afgaf denna *kommitté den 20 oktober 1891* betänkande och förslag i ämnet, därvid kommittén enhälligt

uttalade, att hänsyn till Norges maritima och kommersiella intressen med bestämdhet fordrade:

1:o) att Norge öfvertog den fulla ledningen af sitt konsulatväsen; samt

2:o) att till konsuler på de viktigaste poster i utlandet blott antoges norrmän. Kommittén fäste tillika uppmärksamheten därå, att dessa reformer förutsatte en upplösning af den bestående konsulära gemensamheten; och anbefalldes kommittén därjämte åtskilliga andra åtgärder, hvilka i större eller mindre grad stodo i förbindelse med upprättande af särskildt norskt konsulatväsen.

1892. Innan kommitténs förslag ännu blifvit slutligen behandladt af inredepartementet, antog *Stortinget den 1 mars 1892* en af representanten Moursund föreslagen dagordning, hvari *Stortinget* häfdade, att frågan om, huruvida Norge skulle upprätta eget konsulatväsen, vore en uteslutande norsk fråga, som borde behandlas och afgöras endast af norska statsmyndigheter, medan den därpå följande afvecklingen af det dittills bestående förhållandet eventuellt finge blifva föremål för förhandlingar mellan norska och svenska myndigheter.

Inredepartementets utredning föredrogs inför Konungen i norskt statsråd *den 14 mars 1892*. Departementet uttalade, att hufvudbristen vid det nuvarande norska konsulatväsendet låge däri, att icke konsulerna på samtliga viktigare platser vore norrmän, samt att tyngdpunkten för konsulatväsendets ledning låge utanför landets gränser; och framlade departementet en i hufvudsaklig öfverensstämmelse med konsulatkommitténs förslag utarbetad plan till eget norskt konsulatväsen, hvilken departementet antog kunna sättas i verket den 1 januari 1894. Efter föredragning af departementets utredning tillkännagaf Hans Majestät Konungen sitt samtycke till att utredningen meddelades *Stortinget*, men förklarade tillika, att Han med detta samtycke icke ville hafva afgifvit förklaring om anslutning till betänkandets reella innehåll; och förbehöll Hans Majestät för det fall, att saken senare föresloges förd vidare, för densamma en behandling, som stode i öfverensstämmelse med den mellan de förenade rikena bestående riksakten.

Efter det inredepartementets ifrågavarande utredning blifvit öfverlämnad till *Stortinget*, beslöt detta *den 10 juni 1892* att, med godkännande i allt väsentligt af den i departementets betänkande framlagda plan till upprättandet af eget norskt konsulatväsen, bevilja högst 50 000 kronor till de för denna plans genomförande nödvändiga förberedande åtgärder; och anmodade *Stortinget* till-

lika regeringen att inleda förhandlingar med Sverige om afvecklingen af den konsulära gemensamheten och för nästkommande storting framlägga resultatet därpå.

Sedan Stortinget i en den 26 juli samma år antagen dagordning uttalat sig för konsulatsakens uppskjutande, resolverade Hans Majestät Konungen den 27 samma månad i norskt statsråd, att saken skulle tills vidare uppskjutas.

Fråga om förändringar i det gemensamma konsulatväsendets organisation förevar till behandling äfven inom *svenska riksdagen* år 1892 med anledning af två i hvardera kammaren väckta motioner rörande dels befrielse för svenska fartyg från erläggande af konsulatavgifter och dels konsulatväsendets ombildning i syfte, att flera aflönade konsulat upprättades och besattes med lämpliga svenske eller norske män. Hvardera motionen hänvisades till tillfälligt utskott inom vederbörande kammare; och afgåfvo utskotten den 10 maj 1892 hvart för sig enahanda utlåtanden, däri utskotten hemställde om afslag å motionerna, under anförande bland annat, att båda de i dessa berörda frågorna stode i det samband med hvarandra, att de borde samtidigt behandlas och prövas; att, då konsulatväsendet vore gemensamt för Sverige och Norge, så viktiga och genomgripande förändringar, som de i motionerna ifrågasatta, icke kunde med framgång annorledes än genom svenske och norske män gemensamt förberedas och planläggas för att till slutligt afgörande företagas; samt att behovet af en gemensam utredning rörande konsulatväsendets ordnande på ett för båda länderna tillfredsställande sätt än skarpare framträdte genom de i broderlandet pågående förhandlingarna, hvilka åsyftade vida större förändringar i konsulatväsendet, än motionärerna ifrågasatt, och påkallade utredning från såväl svensk som norsk sida i vidsträcktare mån, än hvartill motionerna gäfvade anledning.

Utskottens hemställan blef i båda kamrarna utan votering bifallen, i första kammaren den 17 maj och i andra kammaren den 18 samma månad.

Under år 1892 verkställdes också, på utrikesdepartementets föranstaltande, åtskilliga utredande arbeten i konsulatfrågan. Sålunda afgåfvos gemensamt af dåvarande kommerserådet S. Ceder-schiöld och generalkonsuln i Rio de Janeiro O. von Heidenstam »promemorior» dels den 11 januari sistnämnda år i anledning af norska konsulatkommitténs betänkande, dels ock den 8 februari samma år angående ordnandet af särskildt konsulatväsen för Sverige.

Efter anmodan af utrikesministern att yttra sig angående möjligheten att utomlands anställa särskilda konsuler för hvarterdera af de Förenade Riken, under förutsättning *dels* att de i konsulatförordningen intagna bestämmelser rörande konsulernas förhållande till utrikesdepartementet fortfarande bibehölles, för hvad anginge konsulernas förhållande till främmande makt, *och dels* att ett gemensamt konsulat för förbindelserna med centralregeringen fortfarande bibehölles i länder, där beskickningar på grund af de med desamma förenade kostnader icke lämpligen kunde upprättas, i hvilket fall konsulatförordningens föreskrifter om konsulernas förhållande till beskickningarna i tillämpliga delar skulle komma att gälla med afseende å de särskilda konsulernas förhållande till det gemensamma konsulatet, afgåfvo vidare dåvarande envoyéerna i London H. Åkerman, i Berlin A. Lagerheim och i Rom C. Bildt den 11 september 1892 gemensamt yttrande i ämnet.¹

Slutligen afgåfvos af dåvarande generalkonsuln i Havre D. Danielsson yttranden dels den 30 september 1892 om de Förenade Rikenas konsulatväsen och de ändringar, som däri kunde införas med bibehållande af den nuvarande gemensamheten, och dels den 12 oktober samma år angående ordnandet af särskildt konsulatväsen för Sverige.

1893. I början af år 1893 upptogs konsulatfrågan å nyo. Sedan inredepartementet i sitt den 10 januari 1893 afgifna betänkande öfver förslag till de Förenade Rikenas gemensamma utrikes budget för år 1894 yttrat, att, »så framt icke upplösningen af gemensamheten i konsulatväsendet efter Stortingets beslut den 10 juni 1892 vore nära förestående», vissa åtgärder kunde ifrågasättas, ansåg sig ministern för utrikes ärendena vid föredragning af sagda betänkande i sammansatt statsråd den 14 samma månad böra erinra, att en upplösning af gemensamheten på berörda område vore en angelägenhet, hvilken anginge icke Norge ensamt, utan båda de Förenade Riken; att denna fråga måste göras till föremål för unionel behandling i enlighet med riksakten; samt att i sådant syfte något meddelande från norsk sida dittills icke blifvit gjordt. Vid ifrågasvarande tillfälle saknades anledning att upptaga till undersökning, i hvad mån det kunde vara möjligt att, med bibehållande af den gemensamhet på det diplomatiska området, som vore ett villkor för unionen, införa ändringar med afseende å konsulatväsendet, men utrikesministern betvivlade icke, att genom ömse-

¹ Se bilaga nr 1.

sidigt tillmötesgående en för båda rikena tillfredsställande lösning kunde vinnas såväl af frågan om den gemensamma utrikesstyrelsens ordnande på likställighetens grund med en gemensam utrikesminister, svensk eller norsk man, som af frågan om ordnandet af det i samband med utrikesstyrelsen stående konsulatväsendet.

Medan det sammansatta statsrådets öfriga svenske ledamöter instämde i hvad utrikesministern sålunda yttrat, reserverade sig den norska statsrådsafdelningen däremot. Under åberopande af dagordningen af den 1 mars 1892 och Stortingets den 10 juni samma år fattade beslut äfvensom Kungl. Maj:ts resolution den 27 därpå följande juli, samt med fullt erkännande af att afvecklingen af den bestående gemensamheten i konsulatväsendet finge blifva föremål för förhandling mellan norska och svenska myndigheter, betonade statsrådsafdelningen, att den mellan rikena bestående riksakt icke tillade Sverige någon medbeslutande rätt med hänsyn till spörsmålet, om Norge skulle upprätta sitt eget särskilda konsulatväsen; hvarjämte statsrådsafdelningen uttalade, att efter dess mening intet vore till hinder för att eventuellt upprätta eget konsulatväsen med bibehållande af gemensamheten på det diplomatiska området, samt att afdelningen icke kunde erkänna, att denna gemensamhet vore något villkor för unionen.

I enlighet med hvad statsrådsafdelningen uttalat, antog Stortinget den 17 mars 1893 med 64 röster mot 50 en af representeranten Lövland föreslagen dagordning, däri Stortinget — med vidhållande, i anslutning till Stortingets enhälliga adress den 23 april 1860, af Norges rätt att ensamt besluta i alla angelägenheter, som icke vore i riksakten betecknade såsom unionella — i öfverensstämmelse därmed häfdade, att dess beslut den 10 juni 1892 måste behandlas uteslutande af norsk statsmyndighet och konsulatsaken uteslutande afgöras oberoende af andra från svensk sida i protokollet den 14 januari 1893 väckta frågor.

Regleringen af anslagen till utrikesdepartementet förekom till behandling inom riksdagen den 12 april 1893, då båda kammarne beslöto — första kammaren utan votering och andra kammaren med 184 röster mot 38 — godkänna hvad statsutskottet i sitt den 7 i samma månad afgifna utlåtande i detta ämne yttrat och hemställt. I öfverensstämmelse därmed uttalade Riksdagen i underdånig skrifvelse den 14 nämnde april angående utgifterna under tredje hufvudtiteln bland annat följande:

»Vid behandlingen af anslagen under denna hufvudtitel har Riksdagen, därtill särskildt föranledd af det Eders Kungl. Maj:ts

proposition bilagda protokollet öfver utrikesdepartementsärendet i sammansatt statsråd den 14 sistlidne januari, fäst sin uppmärksamhet på den inverkan ett särskiljande af de Förenade Rikernas konsulatväsende, på sätt af Norges storting blifvit förutsatt, kan komma att utöfva. Det större eller mindre behof af ökade anslag, som därigenom måste uppstå, är visserligen jämförelsevis af föga vikt, men den förändring i de nu bestående förhållandena, som ett sådant särskiljande innebär, kan däremot genom sina följder blifva af genomgripande betydelse. Konsulatväsendet står nämligen i ett sådant samband med de diplomatiska ärendena, att frågan om upplösning af gemensamheten i det förra synes Riksdagen icke kunna göras till föremål för pröfning, utan att på samma gång sättet för de senares behandling måste komma under öfvervägande. Riksdagen hyser den vissa tillförsikt, att därvid öfvertygelsen om unionens värde och betydelse för de Förenade Rikerna skall visa sig så starkt rotfäst hos de båda folken, att genom tillmötesgående å ömse sidor en öfverenskommelse skall kunna vinnas, hvar på sedermera ländernas lugna utveckling må kunna byggas.

Hvad nu särskildt beträffar konsulatärendena, är Riksdagen förvissad om att i alla händelser tillfälle skall beredas Riksdagen att yttra sig i ämnet, innan något beslut, som inverkar på det nuvarande gemensamhetsförhållandet, varder fattadt, men Riksdagen vill emellertid uttala den uppfattning, att på det ifrågavarande området reformer kunna i handels och sjöfartens intresse vidtagas, utan att gemensamheten brytes.»

Stortingets ofvannämnda beslut den 10 juni 1892 återupptogs i april månad 1893 inom norska regeringen, men nådde icke fram till officiell behandling i statsrådet inför Konungen.

Detta beslut blef emellertid af Stortinget förnyadt den 19 juli 1893, då Stortinget beslöt, bland annat, att den mellan Norge och Sverige bestående gemensamheten i konsulatväsendet skulle uppsägas till upphörande från och med den 1 januari 1895; hvarjämte till utgifter för konsulatväsendet under budgetterminen 1 juli 1893—30 juni 1894 anvisades:

1. till konsulskassan	kr. 340 450,00
2. till extraordinära åtgärder i anledning af framläggande af organisationsplan för eget norskt konsulatväsen	» 50 000,00
	kr. 390 450,00

under villkor att de fast aflönade poster inom konsulskären, hvilka då för tiden vore lediga, eller vid hvilka ledighet framdeles kunde uppstå, skulle uppehållas af tillförordnade; samt att regeringen skulle oförtöfvadt meddela svenska regeringen uppsägning af den konsulära gemensamheten med Sverige från och med den 1 januari 1895 och för nästa storting framlägga nödiga förslag till upprättande och organisation af eget norskt konsulatväsen, i det väsentliga öfverensstämmande med den i inredepartementets betänkande den 14 mars 1892 uppgjorda plan.

Den 25 september 1893 beslöt Konungen i norskt statsråd, att icke någon åtgärd skulle föranledas af Stortingets nyssnämnda beslut den 19 juli om uppsägning af den konsulära gemensamheten och om vissa villkor vid anslagen till utgifter för konsulatväsendet. Dessa anslag skulle följaktligen anses, såsom hade de icke beviljats; och skulle, försåvidt de med det gemensamma konsulatväsendet förbundna, å norska staten rättsligen hvilande utgifter icke bestredes genom de i den gemensamma konsulskassan inflytande konsulatafgifter, uppkommande brist täckas af det å statsbudgeten uppförda anslag till tillfälliga utgifter i allmänhet.

Den 16 april 1894 beslöt Stortinget å en speciell kommitté lämna i uppdrag att behandla konsulatbudgeten för nästföljande budgettermin samt att till Stortinget afgifva utlåtande i ämnet. Kommittéens utlåtande är dateradt den 30 juni samma år. I hufvudsaklig öfverensstämmelse med kommitténs förslag fattade *Stortinget* sitt beslut *den 19 därpå följande juli*, innefattande bland annat följande. De af norska fartyg härflytande konsulat- och expeditionsavgifter skulle inbetalas till norska statskassan, från lönade konsulat från den 1 juli 1894 räknadt och i sin helhet — med undantag af expeditionsavgifter vid de olönade stationerna — från den 1 januari 1895. Vid bevillningen till det gemensamma konsulatväsendet, afseende halfåret 1 juli—31 december 1894, fästes de villkor, att dels lediga poster skulle förestås af tills vidare förordnade och dels regeringen ofördröjligen officiellt meddela svenska regeringen uppsägningen af den konsulära gemensamheten med Sverige, att räknas från den 1 januari 1895. Anslag anvisades för halfåret 1 januari—30 juni 1895 till särskildt norskt konsulatväsen, som från förstnämnda dag skulle förläggas under öfverstyrelse af ett norskt regeringsdepartement. I stället för den i lagen om konsulatväsendet den 15 juni 1878 § 8 bestämda konsulatafgift skulle för sistnämnda halfår till norska konsulatkassan för hvarje registerton netto af handelsfartyg om minst 50 tons

1894.

dräktighet erläggas en afgift af 10 öre för segelfartyg och 30 öre för ångfartyg, med viss nedsättning för den tid, då fartyg icke begagnats i fraktfart.

Ej heller detta Stortingets beslut blef af Konungen fastställt. Enligt nådig resolution i *norskt statsråd den 6 augusti 1894* skulle nämligen icke någon åtgärd vidtagas med anledning af vare sig beslutet om inbetalande till norska statskassan af norska konsulat- och expeditiönsafgifter eller de vid anslagen till det gemensamma konsulatväsendet fästade villkor. Dessa anslag skulle följaktligen anses såsom ej beviljade, och i den mån som de med det gemensamma konsulatväsendet förenade, norska staten rättsligen åliggande utgifter icke täcktes af de i den gemensamma konsulskassan inflytande konsulatafgifter, skulle den uppkommande bristen utbetalas af statskassan. De till utgifter för ett särskildt norskt konsulatväsen samt för inköp och förberedande åtgärder i anledning däraf beviljade belopp skulle, då förutsättningen för desamma ej inträdde, anses såsom icke beviljade. Stortingets beslut angående konsulatafgifterna skulle, vid det förhållande att det till grund därför liggande beslutet om ändring i lagen angående konsulatväsendet af den 15 juni 1878 icke erhållit nådig stadfästelse, ej föranleda till någon åtgärd.

1895. Vid *1895 års riksdag* väcktes inom andra kammaren motion därom, att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära, att fullständig utredning rörande eventuellt svenskt konsulatväsen måtte verkställas och snarast möjligt föreläggas Riksdagen. Statsutskottet afgaf den 8 februari 1895 utlåtande i ämnet, därvid utskottet, under återopande af 1893 års riksdags ofvan omförmälda skrifvelse, och då ett bifall till större eller mindre del af nyssnämnda motion skulle innebära ett frångående af hvad Riksdagen i samma skrifvelse uttalat, men utskottet vore förvissadt därom, att Riksdagen i allo vidhölle sitt sålunda gjorda uttalande, hemställde, att motionen måtte af Riksdagen lämnas utan afseende. Denna utskottets hemställan blef den 13 februari samma år i båda kamrarna utan votering bifallen.

Stortinget antog *den 7 därpå följande juni* (1895) följande uttalande: »Med erkännande af att förhållandena kräfva en lösning af de unionella svårigheterna och med hänvisning till och fasthållande vid Stortingets uttalande i dess adress den 23 april 1860 — Norges enrådighet i alla ärenden, som icke i riksakten äro be-tecknade såsom unionella — uttalar Stortinget, att man på en helt och hållet fri grundval under en med Stortinget samarbetande

regering bör söka inleda förhandlingar mellan de Förenade Rikena angående ett tillfredsställande och med rikenas sjelfständighet och deras likställighet inom unionen öfverensstämmande ordnande af konsulatväsendet och utrikesstyrelsen, därvid frågorna böra behandlas och utredas såväl under förutsättning af reform med gemensamhetens bibehållande, som under förutsättning att för hvarterda riket särskildt konsulatväsen och särskildt utrikesstyrelse upprättas.»

Den 5 juli s. å. (1895) beslöt Stortinget dels en efterbevilling för bestridande af utgifter för konsulatväsendet under senare hälften af år 1893 och dels att till enahanda utgifter under budgetterminen 1 juli 1895—30 juni 1896 anvisa medel, under villkor att de fast lönade poster inom konsulskåren, som för det dåvarande vore lediga eller vid hvilka ledighet komme att inträffa, skulle uppehållas af tillsvidare förordnade. Detta beslut blef den 12 i samma månad af Konungen i norskt statsråd fastställdt.

Efter föregångna underhandlingar mellan svenska och norska regeringarna beslöt Hans Maj:t Konungen i sammansatt statsråd *den 13 därpå följande november* (1895), att en kommitté af svenske och norske män skulle tillsättas för af utarbета förslag till sådana ändrade bestämmelser i afseende å Sveriges och Norges förening, hvilka funnes af behovet påkallade eller vore ägnade att undanröjda de anledningar till förvecklingar, hvilka låge i nuvarande bestämmelsers ofullständighet och oklarhet.

Sedan Stortinget den 3 mars 1896 anvisat en efterbevilling till bestridande af utgifter för konsulatväsendet under senare hälften af år 1894 samt förra halfåret 1895, beviljade Stortinget den 27 juni 1896 anslag till konsulatväsendet för budgetterminen 1 juli 1896—30 juni 1897, under villkor att vid tillsättande af lediga eller ledigblifvande konsulära ämbeten skulle förfaras på sådant sätt, att icke någon som helst eventuell förändrad anordning af det för Norge fungerande konsulatväsendet därigenom blefvo hindrad eller försvård.

Under enahanda villkor har sedermera Stortinget för hvarje följande budgettermin anslagit medel till det gemensamma konsulatväsendet.

Inom unionskommittén utarbetades och diskuterades särskilda 1895 års
förslag under följande förutsättningar: union-
kommittén

- a) ständig gemensamhet i utrikesstyrelse, diplomati och konsulatväsen;

- b) ständig gemensamhet i utrikesstyrelse och diplomati, men uppsägbar gemensamhet i konsulatväsen; samt
- c) särskild utrikesstyrelse, särskild diplomati och särskildt konsulatväsen.

Af ofvannämnda förslag kunde emellertid icke något samla en majoritet af svenska och norska ledamöter. Kommittéens svenska afdelning omfattade alternativ *a*, medan inom den norska afdelningen flertalet (4 st.) förordade alternativ *b* och mindretalet (3 st.) alternativ *c*.

Unionskommittéens yttrande öfversändes till stortinget; och, i öfverensstämmelse med hvad konstitutionskommittéen hemställt, beslöt Stortinget utan att ingå i någon diskussion af ärendet den 26 maj 1898, att handlingarna skulle biläggas protokollet. Den 16 september samma år (1898) föredrogs unionskommittéens yttrande i norska regeringen, hvilken därvid i det väsentliga anslöt sig till minoritetén inom den norska afdelningen af kommittéen och förklarade sig villig att på den af bemälda minoritet angifna grundval förhandla med svenska statsmyndigheter. I betraktande af den principiella meningsskiljaktigheten mellan samma minoritet och kommittéens svenska afdelning antog emellertid norska regeringen, att det för det dåvarande vore fruktlöst att vidtaga någon åtgärd till inledande af sådana förhandlingar.

I sammansatt statsråd den 21 oktober 1898 uttalade statsrådets svenska ledamöter sin anslutning till förslaget om ständig gemensamhet såväl i utrikesstyrelse som i diplomati och konsulatväsen; och ansåg det svenska statsrådet, att under denna förutsättning förhandling vidare borde äga rum mellan de båda rikenas statsråd. Sedan emellertid den norska statsrådsafdelningen hänfört sig till norska regeringens ofvan anförda uttalande den 16 september, fann det svenska statsrådet sig icke böra vidhålla sin åsikt om lämpligheten af vidare förhandlingar. Hans Maj:t Konungen yttrade härefter bland annat följande:

»I betraktande af det öfverensstämmande slutresultat, hvartill bägge rikenas statsråd kommit i sina hemställanden med anledning af den senaste unionskommittéens arbeten, finner jag mig nödsakad förklara: att i den viktiga fråga, som varit dessas föremål, ingen vidare åtgärd bör företagas. Såsom saken nu föreligger, finner jag, att hvarje vidare förhandling mellan de båda statsråden blifver fruktlös.»

Från åren 1899—1901 har kommittéen beträffande frågan om en förändrad anordning af konsulatväsendet att omförmåla, huru-

som under år 1901 undertecknad Ibsen, på uppdrag af inredepartementet, behandlat frågan om ett särskildt norskt konsulatväsens förhållande till den gemensamma diplomatin och den gemensamma utrikesstyrelsen, utan att likväl detta arbete undergått slutlig behandling inom nämnda departement.

I sammansatt statsråd den 11 januari innevarande år väckte utrikesministern fråga om tillsättande af en unionell konsulatkommitté. Efter att hafva lämnat en öfversikt af hvad i konsulatfrågan förekommit, allt sedan 1891 års storting fattade sitt ofvan omförmälda beslut i ämnet, yttrade ministern följande:

»Af denna öfversikt framgår, att någon gemensam, af fackmän utarbetad, objektiv utredning af frågan om särskilda konsuler för hvarterdera riket, deras förhållande till de gemensamma beskickningarna och den gemensamma utrikesstyrelsen samt deras sätt att funktionera hittills icke ägt rum. Ingen af de norska utredningarna, huru betydelsefulla de än i och för sig må vara, har alltså varit underkastad den kritik från svensk sida, som allena kan möjliggöra ett tillförlitligt omdöme, huruvida nödiga hänsyn tagits till bevarande af de politiska intressenas och den diplomatiska representationens gemenskap för båda rikena eller till svenska intressen på det rent konsulära området.

En enbart från svensk sida företagen motsvarande utredning skulle visserligen kunna leda till uppvisandet af ensidigheter i den norska uppfattningen, sådan denna hittills gjort sig gällande, men det lär svårligen kunna förnekas, att vida bättre utsikter för en allsidig utredning skulle yppa sig, om utredningen skedde under gemensamma öfverläggningar och gemensamt arbete från båda sidorna.

I hvarje fall måste det, ur hvilken rättslig eller politisk synpunkt man än må betrakta själfva saken, erkännas vara gagneligt att genom sakkunnige svenske och norske män låta anställa en allsidig undersökning, huruledes en anordning med särskilda konsuler för hvarterdera af de Förenade Rikena, under bibehållande af den diplomatiska representationens gemensamhet, skulle i praktiskt afseende komma att gestalta sig.

I det jag nu tillåter mig, att till Eders Kungl. Maj:t göra hemställan om verkställande af en sådan undersökning, vill jag uttala, att hufvudförutsättningen för densamma måste vara, dels att det gemensamma arbetet uppdrages åt speciellt sakkunnige personer, d. v. s. diplomater och konsuler i eller ur tjänst samt sådana personer, som inom hemlandets administration haft tillfälle att

göra sig förtrogna med vare sig den diplomatiska eller den konsulära verksamheten eller med villkoren och sättet för dessa organs samverkan, dels att kommitterade skola äga att uttala sig om de olika förutsättningar och villkor, under hvilka den konsulära verksamheten skulle äga rum, såväl i fråga om konsulatärendenas ledning från hemlandet som beträffande samverkan mellan diplomatiska och konsulära funktionärer.

Efter min förmening skulle åt kommitterade jämväl kunna uppdragas att taga i öfvervägande frågan om en sådan anordning för tillvaratagandet af svenskars intressen i Norge och norrmäns i Sverige, som kunde utgöra ekvivalent för det konsulära biträdet i främmande länder.»

I anledning af hvad utrikesministern ifrågasatt afgaf Kungl. norska regeringen underdånigt betänkande den 13 ofvannämnde januari, däri regeringen uttalade bland annat följande:

»Efter regeringens åsikt föreligga tillfyllestgörande utredning och förarbete till lösning af frågan om eget norskt konsulatväsen. Då emellertid från svensk sida framhålles önskvärdheten däraf, att frågan granskas af en gemensam sakkunnig kommitté, finner regeringen icke anledning att motsätta sig, att en sådan granskning äger rum före sakens slutliga afgörande, i det att regeringen förutsätter, att kommittéens arbete påskyndas så, att det icke medför dröjsmål i afgörandet.

Då kommittéen skall hafva att uttala sig om de olika förutsättningar och villkor, under hvilka den konsulära verksamheten skall äga rum, såväl i fråga om konsulatärendenas ledning från hemlandet som beträffande samverkan mellan diplomatiska och konsulära funktionärer, kommer frågan om särskildt konsulatväsen för hvarterdera af rikena att i sin helhet göras till föremål för kommittéens utredning. Å andra sidan ligger frågan om ordnandet af rikenas utrikesstyrelse och diplomati utanför kommittéens uppgift. Detta gäller äfven ordnandet af konsulatafgiftsfrågan.

Regeringen finner det ändamålsenligt, att frågan om tillvaratagandet af Norges konsulära intressen i Sverige och omvänt underställes kommittéens granskning.»

Norska regeringens ofvan anförda betänkande föredrogs i sammansatt statsråd den 18 meranämnda januari; och beslöt Kungl. Maj:t, på utrikesministerns hemställan, att åt en kommitté af sakkunnige svenske och norske män uppdraga att *dels* undersöka, huruledes en anordning med särskilda konsulter för hvarterdera af de Förenade Rikena, under bibehållande af den diplomatiska repre-

sentationens gemensamhet, skulle i praktiskt afseende komma att gestalta sig, hvarvid kommitterade skulle äga att uttala sig om de olika förutsättningar och villkor, under hvilka den konsulära verksamheten skulle äga rum, såväl i fråga om konsulatärendenas ledning från hemlandet som beträffande samverkan mellan diplomatiska och konsulära funktionärer, *dels* taga i öfvervägande frågan om en anordning för tillvaratagandet af svenskars intressen i Norge och norrmäns i Sverige, motsvarande det konsulära biträdet i främmande länder.

II.

Utredning af frågan om en anordning med särskilda konsuler för hvarthdera af de Förenade Rikena.

Kommittéen anser lämpligt att här, innan den öfvergår till att afgifva sitt utlåtande, erinra därom, att dess uppdrag enligt nyssnämnda Kungl. beslut afser en utredning från administrativ synpunkt af de praktiska följderna af en anordning med särskilda konsuler under bibehållande af den diplomatiska representationens gemensamhet, men icke något uttalande om den ifrågasatta anordningens lämplighet eller önskvärdhet eller om den politiska betydelse, som kan tillmätas densamma.

Vid undersökningen, huruledes en anordning med särskilda konsuler för hvarthdera af de Förenade Rikena, under bibehållande af den diplomatiska representationens gemensamhet, skulle i praktiskt afseende komma att gestalta sig, framställer sig först och främst spørgsmålet om vissa åtgärder, som måste föregå den antydda anordningens genomförande. De åtgärder, som här åsyftas, röra dels förhållandet till utlandet och dels förhållandet mellan de båda rikena inbördes. Såsom en angelägenhet, som närmast angår de två Förenade Rikena, måste naturligtvis upplösningen af den bestående gemensamheten i konsulatväsendet blifva föremål för förhandlingar mellan dessa riken inbördes, hvarom mera längre ned. Men såsom en sak, hvilken därjämte angår vårt förhållande till främmande makter, kräver införandet af ifrågavarande anordning äfven framställningar till vederbörande utländska regeringar; och vill kommittéen i afseende på denna punkt nu genast förutskicka några anmärkningar.

Nödvändigheten af framställningar till främmande makter står i samband med det förhållande, att enligt folkrättens praxis hvarje suverän stats, resp. förbundsstats eller statsförbunds, rätt att anställa konsuler i främmande land är inskränkt genom den främmande regeringens rätt icke blott att vägra exequatur i enskilda fall, utan ock att i det hela afböja anställandet af konsuler, med mindre rätten därtill blifvit genom uttrycklig öfverenskommelse tillförsäkrad. De Förenade Rikena hafva därför ock genom successiva aftal sökt trygga sin rätt att i främmande länder dels i allmänhet anställa konsuler, dels ock anställa sådana med en på förhand garanterad, mer eller mindre omfattande ämbetsmyndighet. Alla dessa öfverenskommelser måste emellertid anses gälla de gemensamma svenska och norska konsulerna och kunna knappast åberopas såsom innebärande rätt för bägge rikena att utan vidare hvart för sig anställa särskilda agenter. Men ej heller i de länder, med hvilka traktatbestämmelser om konsulers anställande och befogenhet hittills icke ansetts vara af behovet påkallade, synes det möjligt att begära exequatur för en ny art af konsuler, innan man fullgjort den af internationella hänsyn påbjudna plikten att upplysa om den ändring, som de Förenade Rikena funnit skäl vidtaga med afseende på sina egna konsulers ställning.¹

Kommittéen kan visserligen icke uttala någon bestämd åsikt om, huruvida särskilda konsuler komme att blifva erkända af samtliga makter, men tror sig dock kunna utgå från den förutsättning, att så kommer att ske, om framställning därom göres. Om mot förmodan i ett eller annat land exequatur skulle nekas en särskild svensk eller särskild norsk konsul, skulle följden blifva, antingen att i sådant land icke någon konsul för Sverige eller för Norge blefve anställd, eller ock att därstädes under en eller annan form en gemensam konsulär representation blefve anordnad.

En annan fråga, som i detta sammanhang äfven måste afgöras, är, huruvida vissa speciella rättigheter, som nu genom särskilda aftal äro de Förenade Rikenas konsuler tillförsäkrade i somliga länder, skulle komma att utan inskränkning öfverflyttas på de nya särskilda konsulerna. Af skäl, som lätt torde förstås, anser kommittéen det icke lämpligt att här anföra konkreta exempel och inskränker sig därför till att påpeka förhållandet i allmänhet. Kommittéen får för öfrigt tillägga, att, äfven om en främmande stat ej skulle tillmötesgå framställningen därom, att de gemen-

¹ Jfr bil. nr 1 sid. 89.

samma konsulernas rättigheter måtte helt och hållet oförminskade öfvergå till de ifrågasatta särkonsulerna,¹ detta i och för sig icke torde utgöra något hinder för särskilda konsulers anställande därstädes, men att under sådana omständigheter de sistnämnda konsulernas ställning och kompetens, i jämförelse med nuvarande förhållande, kunna komma att undergå en väsentlig förändring. Och då det är af vikt, att denna förändring icke måtte blifva en försämring genom uppgifvande af någon utaf de rättigheter, som nu tillkomma de gemensamma konsulerna, betonar kommittéen önskvärldheten af, att de underhandlingar, som härom böra föras med främmande makter, måtte leda till fullkomlig trygghet i sådant afseende.

Beträffande de åtgärder, som röra de båda rikenas inbördes förhållande, och som böra föregå genomförandet af en anordning med särskilda konsulter, åberopar kommittéen hvad härom finnes anfördt i inredepartementets betänkande af den 14 mars 1892 (St. prp. n:r 49, 1892, sid. 40). Det heter där:

»Det är en gifven följd, att upplösningen af gemensamheten kräver underhandlingar med det andra riket beträffande de olika frågor, som stå i sammanhang därmed. Dessa underhandlingar torde i första rummet komma att angå tidpunkten för gemensamhetens upplösning, de gemensamma lönade tjänstemännens ställning efter denna tid, såsom frågan om expektansarfvoden o. s. v. Vidare måste underhandlas om fördelning af de konsulkassan tillhörande kontorsinventarier vid lönade konsulat, om det lämpligaste tillvägagångendet vid delningen af de gemensamma konsulatarkiven och möjligen om andra förhållanden, beträffande hvilka en uppgörelse kan finnas af behovet påkallad.»

Kommittéen ansluter sig till detta uttalande och får i afseende å konsulatarkiven anmärka, att en delning af vissa arkivalier, såsom protokollsböcker, diaries, matriklar o. s. v., där dessa icke förts särskildt för svenska och särskildt för norska ärenden, i åtskilliga fall icke låter sig lämpligen genomföra. I dylika fall bör den af särkonsulerna, som får sig sådana gemensamma arkivalier anförtrödda, förpliktas att hålla dessa tillgängliga äfven för det andra rikets särkonsul.

För att förebygga oklarhet på ett ej oviktigt område af den konsulära administrationen anser kommittéen det vidare för önskvärdt, att vederbörande svenska och norska myndigheter utfärda sinsemellan öfverensstämmande instruktioner till särkonsulerna om, huru de hafva att förhålla sig med hänsyn till understöd och hemsändande af sjömän, som höra hemma i det andra landet, i de fall

¹ Kommittéen har för korthetens skull trots sig kunna använda uttrycket »särkonsulter» för att beteckna de svenska eller norska särskilda konsulerna.

då de gemensamma konsulerna hittills haft att lämna sådant biträde i kraft af den enligt de gällande sjölagarnas § 98 [jfr § 34] fastställda ömsesidighet.

Såsom en ytterligare åtgärd, som upplösningen af gemensamheten för med sig, får kommittéen nämna den nödvändiga förändringen af vissa speciella föreskrifter, hvilka på sin tid blefvo gifna med gemensamheten som förutsättning, såsom föreskrifterna om den unionella konsulsflaggan och vapenplåten, hvilka emblemer, likasom hittills använda konsulatsigill och stämplat, icke längre kunna användas, utan måste för hvart rike ersättas med andra, som hafva ett med den nya ordningen öfverensstämmande utseende.

Hvad angår själfva de konstitutiva föreskrifterna för konsulatväsendet, sådana dessa finnas sammanfattade i förordningen af den 4 november 1886, torde det vara på förhand klart, att denna förordning efter upplösningen ej längre kan utgöra ett gemensamt regulativ. Om än möjligen principerna för densamma torde komma att i väsentliga delar läggas till grund för de blifvande särskilda konsulatförordningarna, lär det i alla fall blifva nödvändigt att ändra eller utesluta en hel rad af dessa paragrafer. Detta gäller sålunda — för att blott taga ett i ögonen fallande exempel — en sådan bestämmelse som den i § 46, att konsul eller lönad vicekonsul skall, när han befattningen tillträder, aflägga ed såsom svensk och norsk ämbetsman. Här är saken själfklar; men tvifvelaktigare är det med andra, mycket mera ingripande bestämmelser, i afseende på hvilka det kommer att bero af den särskilda anordningens form, huruvida motsvarande regler för framtiden skola iakttagas. Det gäller i detta hänseende förnämligast att göra sig reda för de olika förutsättningar och villkor, under hvilka den konsulära verksamheten tänkes komma att äga rum, med hänsyn tagen såväl till konsulatärendenas ledning från hemlandet som till samverkan mellan diplomatiska och konsulära funktionärer. Det är just utredningen af detta ämne, som kommittéen fått till uppgift, och den öfvergår därför nu till en närmare undersökning af de förhållanden, som i detta sammanhang måste tagas i betraktande.

Af den mest grundläggande vikt för den eventuella ordningen är afgörandet af frågan, huruvida den ifrågasatta upplösningen af gemensamheten väsentligen blott skall innebära ett särskiljande af konsulattjänstens i utlandet verkande organer, eller om den tillika skall medföra en genomgående sönderdelning af den konsulära centralförvaltningen, i hvilket sistnämnda fall ett system med

särskilda konsuler skulle betyda detsamma som ett system med särskilda konsulatväsen för bägge de förenade rikena. Här framställa sig alltså två hufvudalternativ, som lämpligen kunna formuleras på följande sätt:

- 1:o) anställande af konsuler för hvarrt rike, de svenska underordnade vederbörande svenska ämbetsverk, de norska vederbörande norska departement, men bägge kategorierna samtidigt subordinerade under utrikesministern, med bibehållande, helt eller delvis, af de föreskrifter, som för närvarande gälla i afseende på ministrernas ledning af konsulatväsendet;
- 2:o) anställande af konsuler för hvarrt rike, de svenska underordnade uteslutande svensk, de norska uteslutande norsk myndighet.

Det bör för öfrigt genast anmärkas, att valet af alternativ egentligen spelar en roll endast för Norge, men däremot ej för Sverige, som vid en utskiftning i hvarje fall kommer att få eget konsulatväsen, då hvad detta rike beträffar bägge de konsulära centralmyndigheterna, såväl utrikesdepartementet som kommerskollegium, äro inhemska ämbetsverk.

Tanken på en anordning med särskilda konsuler, af hvilka också de norska skulle vara delvis subordinerade utrikesministern, är icke ny. Den har tidigare varit behandlad i ofvannämnda den 11 september 1892 daterade yttrande, som på föranstaltande af dåvarande utrikesministern grefve Lewenhaupt afgafs af envoyéerna Åkerman, Lagerheim och Bildt. Dessa uttalade vid detta tillfälle såsom sin åsikt, att en anordning sådan som den antyddas icke skulle vara möjlig, såvida icke de ifrågakvarande konsulernas utnämning skedde på föredragning af utrikesministern, så att de samtliga kände sig mera direkt beroende af denne ämbetsman än af någon annan svensk eller norsk öfverordnad. Och efter att hafva utvecklat denna åsikt tillfoga författarne af nyssnämnda yttrande följande anmärkning:

»Det är emellertid klart, att institutionen med särskilda konsuler skulle från norsk sida uppfattas såsom förfelad, ja rent af betydelslös, om de norska konsulerna skulle utnämnas och återkallas på föredragning af en minister, hvilken formellt är allenast svensk ämbetsman. Endast en verkligt unionell utrikesminister lär, om utnämningen icke sker på norsk föredragning, kunna för Norges del finnas antaglig såsom föredragande för sådana ärenden.»

Denna slutsats drogs också af flertalet inom den senaste unionskommittéens norska afdelning. Denna fraktion, hvilken som bekant ville bereda tillfälle att genom lag möjliggöra anställande af

konsuler för hvart rike, ville dock obetingadt hafva utrikesministerns befattning med konsulatväsendet fastslagen i riksakten på det sätt, att han i hufvudsak skulle fortfara att intaga samma ställning till de särskilda konsulerna, som han hittills intagit till de gemensamma. Konsulatväsendet skulle sålunda i allt, som anginge förhållandet till utländska myndigheter, stå under hans ledning och behandlas efter de för utrikes ärenden gällande regler; och han skulle hafva rätt att deltaga såväl i rikenas särskilda som i deras sammansatta statsråd, då konsulatärenden därstädes förelågo till afgörande, samt i dessa ärenden vara föredragande (se norska pluralitetens förslag till förändrad lydelse af riksaktens §§ 4 och 5, intaget i unionskommittéens »underdåniga yttrande», sid. 158 o. ff.). Men detta förslag hvilade på grundvalen af en öfverenskommelse, hvarigenom Konungen till utrikesminister skulle kunna kalla en norsk likaväl som en svensk man, och fraktionen yttrade i detta sammanhang:

»Så länge utrikesstyrelsen uteslutande förestås af svensk myndighet, skulle det väl kunna väcka anstöt, om densamma gjordes till öfverordnad öfver ett uteslutande norskt ämbetsverk; men helt annorlunda ställer sig saken, om en verkligt gemensam minister ställes i detta förhållande till bägge länderna» (l. c. sid. 142).

I en punkt hafva sålunda de, som behandlat detta ämne, kommit till samma resultat, i det att från både svensk och norsk sida blifvit erkändt, att, för att norska särkonsuler skola kunna ställas i subordinationsförhållande till den för båda rikena fungerande utrikesstyrelsen, måste efter norsk uppfattning krävas, att denna styrelse organiseras såsom en unionell institution.

Emellertid har det vid vår kommittés tillsättande varit en uttrycklig förutsättning, att frågan om ordnandet af rikenas utrikesstyrelse skulle ligga utanför kommittéens uppgift; och kommittéen anser sig därför ej berättigad att inlåta sig på att i realiteten dryfta vare sig den af herrar Åkerman, Lagerheim och Bildt uttalade slutsats eller det af pluraliteten inom unionskommittéens norska afdelning framställda förslag.

Vår kommitté har visserligen icke förbisett, att ett hierarkiskt förhållande, sådant som det ofvan omhandlade, teoretiskt sedt, icke är med nödvändighet förbundet med en omorganisation af utrikesstyrelsen, utan kunde tänkas åvägabragt genom en ändring i Norges grundlag, som möjliggjorde, att de norska konsulerna blefve utnämnda på föredragning af den svenske utrikesministern. Men kommittéen har genast insett, att i praktiken utrikesministern i

sådant fall regelmässigt blefve bunden vid vederbörande norska departementets förslag, och att därför hans medverkan vid utnämningen blott skulle blifva en tom formalitet, lika litet tillfredsställande för bägge parter. Ej heller tror kommittéen, att en sådan grundlagsändring, om förslag därom framställdes, någonsin låte sig genomföras. Men äfven om kommittéen ansåge den önskvärd och utförbar, kan man dock icke taga den till utgångspunkt för ett program till uppgiftens lösning, då man utgår från den förutsättning, att kommittéen, likasom den ej är berättigad att yttra sig om utrikesstyrelsens ordnande, icke heller har att befatta sig med den norska grundlagen, något som den i hvarje fall indirekt skulle komma att göra, om den utarbetade en framställning, som förutsatte någon modifikation i Norges konstitutionella rätt.

För fullständighetens skull må slutligen också nämnas den möjliga utvägen att låta konsulernas utnämning ske på föredragning af chefen för vederbörande norska fackdepartement, men samtidigt genom bestämmelser af reglementarisk art ställa dem i ett delvis underordnad förhållande till utrikesministern. Genom ett sådant tillvägagående skulle man visserligen undgå att röra vid grundlagens bokstaf. Men å andra sidan skulle det efter de norska kommitterades uppfattning knappast vara i öfverensstämmelse med grundlagens anda att undandraga ett, om än föga omfångsrikt, område af ett norskt ämbetsverks förvaltning från parlamentarisk kontroll och ministeriell ansvarighet. Därtill kommer, att en kår af funktionärer, som delvis vore underordnade, icke det statsråd, på hvars föredragning de utnämndes och afskedades, utan en minister tillhörande en annan stat, skulle i rent administrativt hänseende utgöra en anomali, om hvilken man kunde förutse, att den redan från början skulle i sig bära frö till konflikter, som skulle komma att utöfva en menlig inverkan både på den inom kåren rådande andan och på det inbördes förhållandet mellan de två öfverordnade myndigheterna.

Kommittéen har nu genomgått de olika former, under hvilka man kan tänka sig en anordning i öfverensstämmelse med det hufvudalternativ, som går ut på att, samtidigt med anställande af sårkonsuler, helt eller delvis för bägge rikena bibehålla de föreskrifter, som nu gälla angående utrikesministerns ledning af konsulatväsendet. Såsom man torde hafva sett, har emellertid kommittéen — ehuru dess medlemmar Bildt och Ameen förklara sig tydligt inse de företräden, som särskildt från disciplinär synpunkt skulle vinnas därigenom, att äfven de norska sårkonsulerna fortföre att

sortera under utrikesministern — dels af formella och dels af reella hänsyn funnit sig icke kunna lägga något af de hit hörande underalternativ till grund för en närmare utredning af frågan, huru ett system med särskilda konsuler i praktiskt hänseende skulle komma att gestalta sig. Under sådana förhållanden återstår blott att öfvergå till behandlingen af det andra hufvudalternativet: anställandet af konsuler för hvar rike, de svenska underordnade uteslutande svensk, de norska uteslutande norsk myndighet.

För att klargöra de förhållanden, som komma att uppstå, ifall en anordning genomföres, enligt hvilken de norska sårkonsulerna blott skola lyda under ett inhemskt departement och icke i något afseende vara subordinerade utrikesministern, torde det vara lämpligt att förutskicka en öfersikt öfver de regler, som för närvarande gälla med hänsyn till denne ämbetsmans befattning med konsulatväsendet.

Enligt förordningen af den 4 november 1886 handläggas särskildt svenska konsulatärenden af kommerskollegium och särskildt norska af inredepartementet, under det att styrelsen af konsulatväsendet tillkommer utrikesministern i allt, som rör de förenade rikena gemensamt (§§ 1 och 2).

I öfverensstämmelse härmed utöfvar utrikesministern följande funktioner:

1. Han föredrager, efter att hafva inhämtat vederbörande svenska och norska myndigheters yttranden, i sammansatt statsråd de konsulatärenden, som där böra underställas Konungens pröfning (§§ 1 och 3).

Till sådana ärenden höra:

- a) upprättande af nytt konsulat eller indragning, förändring eller delning af redan befintligt, flyttning af konsulsstation, upprättande eller indragning af aflönad vicekonsulsbefattning, anvisande af anslag till kontorskostnader eller till aflöning af konsulatbiträde, förändring i konsuls eller vicekonsuls aflöning (§ 14);
- b) utnämning, afskedande resp. afsättning af konsuler och lönade vicekonsuler (§§ 9, 31 och 33), återkallande af konsul eller lönad vicekonsul (§ 32);
- c) tjänstledighet för konsul på längre tid än ett år (§ 25);
- d) förordnande om konsulsbefattnings upprätthållande i vissa fall (§ 41);
- e) förbrytelser eller försummelse af konsuler och lönade vicekonsuler (§ 37); anmälan om suspension af konsul eller lönad

vicekonsul, som är ställd under tilltal eller är försatt i konkurs-tillstånd eller af andra tvingande skäl icke anses böra förestå ämbetet (§ 35); samt anmälan af de fall, då konsul eller lönad vicekonsul, utan att vara i konkurstillstånd försatt, öfverlämnat sin egendom till borgenärers förvaltning (§ 36);

- f) ersättning för flyttnings- och utrustningskostnad samt pensioner för lönade konsuler och vicekonsuler (§§ 99 och 117); pension och hemflyttningshjälp till änkor och barn efter lönade konsuler och vicekonsuler (§ 118); expektansarfvode för återkallad lönad konsul eller vicekonsul (§ 32);
- g) uppdragande åt en i land utom Europa anställd konsul att hafva inseende öfver konsuler inom samma eller närliggande land (§ 12).

2. Ministern utfärdar vidare den allmänna instruktionen för konsulernas ämbetsutöfning och föreskrifver ändring i eller tillägg till densamma efter att hafva inhämtat vederbörande svenska och norska myndigheters yttranden (§ 1 jfr § 5).

3. Han öfvervakar vidare förvaltningen af den gemensamma konsulskassan (§ 1); fastställer kurser eller afrundade belopp för konsulat- eller expeditionsafgifternas beräkning (§ 110); kan ålägga konsul eller vice konsul, som har uppbörd för konsulskassans räkning, att ställa säkerhet till lämpligt belopp samt meddelar de ytterligare bestämmelser, som för kontroll af ifrågavarande uppbörd äro behöfliga (§ 106).

4. Han bestämmer de orter, hvarest olönade vicekonsulat skola upprättas, afgör frågor om återbesättande eller indragning af lediga olönade vicekonsulsbefattningar (§ 20); samt förordnar och afskedar olönade vicekonsuler äfvensom lönade konsulatsekreterare, kanslister och kontorister (§§ 9 och 34).

5. Han meddelar konsul tjänstledighet under högst ett år (§ 25) och förordnar vikarie, därest vicekonsul icke finnes på stationen anställd (§ 27). Likaledes förordnar han vikarie för konsul eller lönad vicekonsul i andra i förordningen närmare angifna fall (§ 41).

6. Han suspenderar konsul eller lönad vicekonsul, som är ställd under tilltal eller är försatt i konkurstillstånd eller af andra tvingande skäl icke anses böra förestå ämbetet; afgör, när konsul har suspenderat olönad vicekonsul eller lönad konsulatbiträde, huru i saken vidare bör förfaras, och bestämmer, huruvida olönad vicekonsul, som öfverlämnat sin egendom till borgenärers förvaltning, skall fortfara i sin tjänsteutöfning eller icke (§§ 35 och 36).

Vid förbrytelse eller försummelse af konsul eller lönad vicekonsul skall han antingen anmäla saken hos konungen eller gifva den felande lämplig tillrättavisning (§ 37). Med afseende å klagomål öfver förbrytelse eller försummelse af olönad vicekonsul eller lönad konsulsbiträde afgör han, huruvida saken skall hänvisas till domstol, eller om annan åtgärd bör vidtagas (§ 39).

7. Han utöfvar i vissa speciella fall en själfständig rätt att dispensera, bemyndiga och gifva instruktioner. Han kan sålunda bevilja konsul eller vicekonsul, som åtnjuter anslag till kontorskostnader, befrielse från skyldigheten att anställa biträde, som är mäktigt svenska eller norska språket (§ 11). Han afgör, huruvida konsul må af främmande regering mottaga befattning eller uppdrag (§ 68). Vidare kan han bemyndiga vicekonsul att utfärda pass äfven för andra svenska eller norska undersåtar än sådana, som äro sjömän (§ 60). Han afgör därjämte, huruvida konsul kan företaga inspektionsresa på allmän bekostnad (§ 67). Om Konungen beslutar, att en i land utom Europa anställd konsul skall hafva inseende öfver konsuler i samma eller närliggande land, meddelar ministern de närmare föreskrifter, hvilka i afseende på dessa ämbetsmäns inbördes förhållande må varda nödiga (§ 12). Finnas i ett land flera konsuler anställda, bestämmer utrikesministern, hvilken af dessa som skall afgifva berättelser i vissa afseenden för landet i dess helhet (§ 70).

8. Han utverkar exequatur för konsuler och vicekonsuler (§ 44).

9. Han meddelar till och mottager från kommerskollegium och inredepartementet underrättelse om de konsulära åtgärder af mera allmänt intresse, hvilka dessa myndigheter, hvar för sig, vidtaga (§ 4). Han underrättar beskickningarna om de i afseende på konsulatväsendet vidtagna föreskrifter och åtgärder, om hvilka beskickningarna böra äga kännedom (§ 6).

Ofvanstående äro i sammandrag de funktioner, som under den nuvarande konsulära gemensamheten tillkomma utrikesministern. Genomgår man dem hvar för sig, med en fullständig upplösning af gemensamheten för ögonen, skall man finna att, medan för hvad Sverige angår, ingen af dessa funktioner behöfver öfverlämnas till något annat organ, nästan samtliga, hvad Norge beträffar, måste öfverflyttas till norskt departement, så vidt den fordran, att de norska sårkonsulerna skola vara underordnade uteslutande inhemsk myndighet, skall i allo uppfyllas. En följd af gemensamhetens upphäfvande kommer sålunda att blifva, att utrikesministerns

ställning till det norska konsulatväsendet blifver en helt annan än hans ställning till det svenska. I förbigående må föröfrigt påpekas, att en fullkomligt genomförd likställighet i afseende på värden af de två ländernas konsulatangelägenheter ej beller nu äger rum, i det att utrikesministern, hvad Sverige beträffar, handlägger vissa ärenden, som för Norges del äro lagda under inredepartementet (se konsulatförordningens § 57), och inredepartementet omedelbart från konsulerna mottager vissa berättelser, som kommerskollegium erhåller blott genom ministern som mellanhand (se §§ 70 och 73), likasom väl inredepartementet men ej kommerskollegium får sig tillställd konsulskassans årsräkenskap (§ 130.)

Om de administrativa förhållanden, som en genomgående utskiftnings af konsulatväsendet skulle komma att medföra, yttrar den af stortinget år 1894 tillsatta specialkommittéen (Indst. S. XX B. 1894, sid. 59—60):

»Då genom upprättande af eget norskt konsulatväsen en egen själfständig administration skapas, kommer en sådan anordning att medföra ej oväsentliga förändringar i den nuvarande organisationen. Dessa förändringar torde komma att omfatta konsulatväsendets förhållande såväl till utrikesdepartementet som till de därunder lydande beskickningarna.

Under förutsättning att öfverstyrelsen för det norska konsulatväsendet skall förläggas till norska inredepartementet, komma de i konsulatförordningens § 1 omförmälda göromål att bortfalla från utrikesministerns ämbetsområde; de norska konsulatärenden, som skola afgöras af Konungen, komma följaktligen att i likhet med alla andra norska ärenden föredragas i norskt statsråd; den allmänna instruktionen för konsulernas ämbetsutöfning kommer att utfärdas af inredepartementet, och detta departement kommer att hafva tillsyn öfver förvaltningen af den norska konsulskassan. Under särskildt norskt konsulatväsen blifver det följaktligen också inredepartementet, som förbereder och behandlar ett hvart konsultärt ärende samt öfvervakar verkställandet. Frågor om upprättande af nytt konsulat eller vicekonsulat, om indragning, förändring eller delning af redan befintligt, om flyttning af konsulsstation, om anvisande af anslag till kontorskostnader eller till aflöningar, om tillsättande af lediga konsulsbefattningar, om beviljande af tjänstledighet, om konsulers suspension eller afsked o. s. v., hvilka samtliga ärenden hittills blifvit beredda af ministern för utrikes ärendena, komma således också att öfvergå till behandling och beredning af inredepartementet.

Det torde vara en gifven följd att, så länge den svenske utrikesministern förestår Norges utrikesärenden, han kommer att utverka exequatur för konsulerna, likasom han torde kunna få befattning med andra göromål, som knyta sig till det norska konsulatväsendet.

Detta galler beträffande de ärenden, som i större eller mindre grad antaga eller kunna antaga en diplomatisk karaktär eller kunna krafva diplomatisk behandling. Till denna kategori höra särskildt de i konsulatförordningens § 53 omförmälda ärenden, såsom brott mot traktater inom konsulns distrikt eller förvägran af de rättigheter eller förmåner, hvilka enligt ingångna

öfverenskommelser eller allmän folkrätt tillkomma norska undersåtar. Enligt bestämmelserna i nämnda förordning skall konsuln därom göra anmälan hos ministern för utrikes ärendena och hos Kungl. Maj:ts beskickning, därest sådan finnes i landet anställd. Då inredepartementet efter den nya ordningen blifver den administration, under hvilken konsuln uteslutande sorterar, kommer det ock att blifva till detta departement, som han har att afgifva ifrågavarande anmälan i stället för — som förut — till ministern för utrikes ärendena. Finner inredepartementet, att ärendet är af diplomatisk natur, kommer det att åligga detta departement att sätta sig i förbindelse med ministern för utrikes ärendena och att meddela konsulu de instruktioner, hvartill anledning kan förefinnas.»

I öfverensställmelse med hvad sålunda anförts, innehåller det »Förslag till Kungl. förordning angående konsulatväsendet», som är bilagdt specialkommittéens utlåtande, följande föreskrifter:

§ 2. Konsulatärenden, som föranleda diplomatisk förhandling, föreläggas af inredepartementet för ministern för utrikes ärendena. De beslut, som med anledning häraf komma att fattas, meddelas vederbörande genom inredepartementet.

§ 49. Erkännande (exequatur) af konsul eller vicekonsul utverkas genom ministrernas för utrikes ärendena försorg.»

Om konsulernas förhållande till de gemensamma beskickningarna har förslaget icke någon uttrycklig bestämmelse.

Såsom af det föregående framgår, har redan specialkommittéen af år 1894 fäst att uppmärksamheten därpå, att, medan ett fullständigt upphäfvande af den konsulära gemensamheten visserligen innebär, att, hvad Norge beträffar, utrikesministrernas öfverordnade ställning med hänsyn till ledningen af konsulatväsendet upphör, det likväl ingalunda häraf följer, att ministern öfverhufvud taget icke vidare får någon befattning med norska konsulatärenden. Äfven vår kommitté är af den åsikten, att en sådan befattning, direkt eller indirekt, i vissa kategorier af ärenden kommer att blifva nödvändig. Men då kommittéen tillika anser, att den behandling, som specialkommittéen gifvit detta ämne, behöfver kompletteras, lämnas här nedan en något utförligare redogörelse för det förhållande, i hvilket man kan förutse, att dels den norska konsulatstyrelsen, dels de norska särkonsulerna skola komma till utrikesministern, under förutsättning att det andra hufvudalternativet väljes.

Först och främst är det — hvilket också af specialkommittéen framhållits — en gifven följd, att den norska konsulatstyrelsen måste hänvända sig till utrikesministern, då det gäller erkännande af konsul i utlandet. Då nämligen sådant erkännande i regeln begäres på diplomatisk väg, är det här fråga om en funktion,

hvilken den konsulära förvaltningen såsom sådan icke kan utöfva. Utverkande af exequatur kommer alltså likasom hittills att ske genom de Förenade Rikenas beskickning eller i de länder, där vi icke hafva diplomatisk representation, genom bemedling af vänskaplig makts beskickning, eller också genom vederbörande konsul själf förmedelst öfverlämnande af direkt skrifvelse från utrikesstyrelsen till ifrågavarande främmande stats regering.

Med hänsyn till konsulernas fullmakter eller diplomer anmärkes, att dessa, för hvad de norska särkonsulerna angår, ej lära kunna utfärdas i samma former, som de hittills för de gemensamma konsulerna brukliga. Då nämligen de norska särkonsulernas utnämning enligt den förutsättning, som ligger till grund för den nya ordningen, blifver ett uteslutande norskt ärende, som, hvad beträffar de af Konungen utnämnda konsulat tjänstemännen, föredrages och afgöres i norskt statsråd, måste fullmakterna kontrahsigneras af vederbörande norske statsminister, likasom de olönade norska vicekonsulernas förordnanden antagas komma att utfärdas och underskrifvas af vederbörande norske departementschef.

Undertecknade Bildt och Ameen, som icke anse, att de norska fullmakterna eller förordnandena utan vidare i den antydda formen kunna såsom diplom föreläggas utländska myndigheter för exequaturs meddelande, eftersom de icke äro kontrahsignerade eller undertecknade af en ämbetsman, hvars underskrift gent emot utlandet äger diplomatiskt vitsord, uttala såsom sin mening, att frågan om formaliteterna vid diplomets utfärdande hör till dem, hvarom förhandlingar mellan vederbörande svenska och norska myndigheter böra föregå genomförandet af konsulatväsendets åtskiljande.

Undertecknade Ibsen och Christophersen äro af den åsikt, att de efter beslut i norskt statsråd eller af vederbörande norske departementschef utfärdade fullmakter resp. förordnanden motsvara hittills brukliga diplom resp. förordnanden och såsom sådana kunna föreläggas utländska myndigheter, i det att krafvet på diplomatisk *fides publica* torde vara uppfyllt genom den formaliteten, att handlingen åtföljes af en antingen af utrikesministern eller af det i vederbörande främmande land ackrediterade sändebudet undertecknad framställning om exequatur. Oaktadt de sålunda för sin del icke hysa någon tvekan med hänsyn till det tillvägagående, som bör följas, kunna de, i betraktande af den inom kommittéen rådande meningsskiljaktighet, icke annat än i likhet med herrar Bildt och Ameen hänskjuta diplomfrågan till blifvande förhandlingar.

Vidare måste den norska konsulatstyrelsen öfverlämna till utrikesministern (och beskickningarna) att mottaga och besvara reklamationer från främmande regering i de fall, då tvister undantagsvis uppstå på grund af norska konsulers handlingar. En skriftväxling af detta slag är nämligen, äfven om den har konsulers förhållande till föremål, till sitt väsen diplomatisk och icke konsulär, och försåvidt saken har ett politiskt moment, kommer utrikesministern fortfarande att behålla dess ledning i sin hand; om den skulle tillspetsa sig till en verklig internationell konflikt, kommer han att föredraga saken inför Konungen och utverka de för sakens handläggande nödiga instruktioner. Likaledes kommer utrikesministern gifvetvis att vara oförhindrad att utöfva inflytande på sakens gång genom att meddela den norska konsulatstyrelsen sin uppfattning angående den åtgärd, som lämpligen bör vidtagas med hänsyn till den konsul, saken gäller. Men själfva de föreskrifter till denne eller de disciplinära åtgärder, till hvilka saken kan föranleda, höra till den inre konsulförvaltningen och måste därför utgå från det norska departementet. Härigenom kommer vid behandlingen af dylika ärenden den skillnad att uppstå, att medan utrikesministern i saker, som röra svenska konsulter, sasom hittills på hvarje punkt af sakens behandling har ingripande och bestämmande myndighet, kommer han i saker, som röra norska konsulter, ej att hafva afgörandet i sin hand i nyssnämnda hänseende. I detta sammanhang har man inom kommittéen uppmärksammat, att den möjlighet alltså ej blir utesluten, att, om reklamation samtidigt framställes bade mot svensk och mot norsk sårkonsul till följd af hvaraderas likartade uppträdande vid ett och samma tillfälle, och de två inhemska styrelserna hafva en sinsemellan afvikande uppfattning af konsulernas förhållande, utrikesministern kan tänkas komma i den vanskliga ställning att nödgas meddela den främmande regeringen ett beslut med anledning af den svenske, men ett helt annat med anledning af den norske konsuls tillvägagående. Å andra sidan har det framhållits, att dylika reklamationer äro ytterst sällsynta, och att i fall, sådana som det ofvannämnda, det torde vara att hoppas, att utrikesministern och den norska konsulatstyrelsen komma till samma resultat. Det har därjämte anförts, att ofvan omförmälda förfaringsätt ej betecknar en ny princip, utan endast ett utvidgande af ett redan på andra områden bestående förhållande, i det att också för närvarande liknande eventualiteter skulle kunna inträffa, sasom i fråga om reklamationer på grund af det norska tullväsen-

dets sätt att tillämpa en tarifftraktat eller på grund af norsk örlogsmans uppträdande i utländsk hamn, i hvilka fall den främmande regeringen likaledes skulle vända sig till utrikesministern, men de norska myndigheterna — i förevarande fall finans- och försvarsdepartementen — komma att träffa det reella afgörandet.

Frågan, huruvida utrikesministern äfven med hänsyn till norska särkonsuler fortfarande bör befatta sig med de fall, då det fordras samtycke till, att konsul mottager befattning eller uppdrag af utländsk regering, har i kommittéen varit dryftad från olika synpunkter. Å ena sidan har det framhållits, att sådan befattning eller sådant uppdrag antingen i och för sig eller till följd af speciella omständigheter kan vara af den natur, att öfvertagandet däraf kan hafva eller i hvarje fall kan tilläggas en politisk betydelse och sålunda påverka vårt förhållande till främmande makter, under hvilken förutsättning det skulle vara mindre välbetänkt att från hvarje medbestämmande i hithörande saker utesluta utrikesministern, som ju måste anses hafva särskilda betingelser för att öfverskåda frågans räckvidd. Å andra sidan har det däremot gjorts gällande, att de befattningar och uppdrag, om hvilka här kan vara tal, i regeln komma att vara konsulära och fördensskull företrädesvis måste bedömas ur den rent praktiska synpunkten, om de på grund af ett ekonomiskt konkurrensförhållande mellan den främmande nationen och hemlandet skulle kunna komma i strid med tillvaratagandet af detta senares materiella intressen, samt att de fall, då befattningen eller uppdraget äro af annan art, torde vara ganska exceptionella. Efter att hafva tagit de olika åsikterna i betraktande, har kommittéen kommit till det resultat, att under en anordning med norska särkonsuler, som uteslutande skola lyda under inhemsk myndighet, meddelande såväl som nekande af samtycke till, att konsul mottager befattning eller uppdrag af främmande regering, böra utgå från den norska konsulatstyrelsen, men att också ett allmänt aftal bör träffas mellan vederbörande svenska och norska myndigheter därom, att den norska konsulatstyrelsen, innan den fattar sitt beslut, förelägger ärendet för utrikesministern till uttalande om dess möjliga politiska betydelse.

Att den norska konsulatstyrelsen måste till utrikesministern (och beskickningarna) öfverlämna den vidare befattningen med ärenden, hvilka ursprungligen behandlats såsom konsulära, men hvilka på ett senare stadium befinnas föranleda framställning till främmande regering, är en nödvändighet, som också 1894 års spe-

cialkommitté erkänt. Den nämner i detta sammanhang särskildt de i konsulatförordningens § 53 omförmälda ärenden, såsom brott inom konsulns distrikt mot traktater, eller förvägrän af de rättigheter eller förmåner, som enligt ingångna öfverenskommelser eller allmän folkrätt tillkomma norska undersåtar. Vår kommitté får här till föga en annan kategori af ärenden, nämligen sådana, som icke i allmänhet kunna sägas vara diplomatiska eller konsulära, men som höra till det ena eller andra slaget allt efter de åtföljande omständigheterna. Sådana äro t. ex. de ofta förekommande arfsmålen. I de flesta fall torde dessa kunna ordnas af konsuln genom förhandlingar med vederbörande lokalmyndighet. Men visar det sig, att efter arflåtarens död så lång tid förflutit, att den i lagen bestämda frist för eventuella arfvingars kraf har utlupit, och att kvarlåtenskapen i följd häraf är hemfallen till den främmande statskassan, så måste man, om saken skall främjas, gå den diplomatiska vägen. Kommittéen anser det för öfrigt onödigt att yttra sig vidlyftigare i ämnet, då öfverlämnande till utrikesministern (och beskickningarna) af ärende, som kräfver diplomatisk behandling, äfven efter konsulatväsendets utskiftning måste från den norska styrelsens sida komma att försiggå efter alldeles samma norm som den, hvilken hittills följts af inredepartementet.

Då utrikesministern och den för de förenade rikena fungerande diplomaten i flera fall kommer att få befattning äfven med förhållanden, som röra norska särkonsuler, torde det vara nödvändigt, att den norska konsulatstyrelsen underrättar utrikesministern (och genom honom beskickningarna) om vissa med hänsyn till konsulat-tjänsten vidtagna åtgärder, om hvilka ministern (och beskickningarna) bör hafva kännedom. Kommittéen åsyftar härvid dels vanliga administrativa åtgärder beträffande konsulatväsendets organisation och personal, såsom upprättande, indragning, delning eller flyttning af konsulat, konsulers utnämning, förordnande, tjänstledighet eller afsked, men dels också åtgärder af extraordinär natur, såsom t. ex. de förhållningsorder, som konsulatstyrelsen utfärdar på grund af utbrutet krig, eller de föreskrifter till eller disciplinära åtgärder mot konsuler, som föranledas af främmande makts klagomål öfver dessas handlingar. Beträffande de slag af föreskrifter eller åtgärder m. m., om hvilka meddelande skall ske, bör aftal på förhand träffas mellan vederbörande svenska och norska myndigheter.

Efter att hafva redogjort för det förhållande, hvori utrikesministern kan tänkas skola komma till det norska konsulatväsen-

dets inhemska centralförvaltning, öfvergår kommittéen nu till att behandla hans eventuella förhållande till detta konsulatväsens organer i utlandet. Under det att hans ställning till de svenska konsulerna kommer att i det väsentliga blifva densamma som den, han för närvarande intager till de gemensamma, kommer detta uppenbarligen icke att blifva fallet hvad de norska konsulerna angår. Redan den omständigheten, att dessa uteslutande skola lyda under ett inhemskt departement, medför helt naturligt, att den omedelbara förbindelse, som hittills ägt rum mellan ministern och de gemensamma konsulerna i allt, som angår konsulatens organisation och personal, kommer att försvinna, hvad Norge beträffar. Men icke heller med hänsyn till de norska särkonsulernas verksamhet i särskilda och konkreta fall kommer i regeln någon korrespondens mellan dem och ministern att äga rum. För att närmare påvisa detta gifves här nedan en öfversikt öfver de funktioner, som falla inom den konsulära ämbetsutöfningen (hvarom närmare se konsulatförordningens kap. VII).

Dessa funktioner kunna indelas i två hufvudgrupper, af hvilka den ena omfattar handhafvandet af administrativa och judiciella göromål, och den andra afgifvandet af berättelser och meddelanden.

4. Konsuls handhafvande af administrativa och judiciella göromål afser dels hemlandet och dess undersåtar i allmänhet, dels och i synnerhet hemlandets handelsflotta, dels slutligen dess örlogsfartyg.

I. Hvad angår förhållandet till hemlandet och dess undersåtar i allmänhet, kunna följande konsulära funktioner märkas:

1. förande af matrikel öfver inom distriktet bosatta landsmän;
2. verksamhet såsom notarius publicus, meddelande af attester, utfärdande och visering af pass;
3. infordrande af resterande utskylder och underhållsbidrag, delgifning af stämningar, efterlysningar;
4. behandling af kvarlåtenskap efter afidna landsmän, inhämtande af upplysning om kvarlåtenskap efter utländingar, som antagas hafva arfvingar i konsulns hemland;
5. understöd åt nödlidande landsmän;
6. biträde åt landsman, som är åtalad vid utländsk domstol;
7. utöfvande af särskild jurisdiktion i vissa icke kristna länder.

II. Hvad angår förhållandet till hemlandets handelsflotta, må såsom konsulära göromål anföras:

1. åtgärder med anledning af inhemskt fartygs ombyte af nationalitet eller förvärfvande af utländskt fartyg för inhemsk räkning;
2. åtgärder med anledning af strandning eller sjönöd;
3. afsättande af befälhafvare och förordnande af ny sådan;
4. af- och påmönstring af manskap;
5. understöd åt och hemsändande af sjöfolk;
6. åtgärder med anledning af sjöfolks rymning;
7. undersökning rörande förbrytelser, begångna ombord på inhemskt fartyg, häktning och hemsändande af den skyldige;
8. förlikning eller afgörande på annat sätt af tvister mellan befälhafvare och besättning;
9. hemsändande af hyresmedel;
10. mottagande och utlämnande af bref till sjömän.

III. Hvad angår förhållandet till hemlandets örlogsfartyg, som besöka främmande hamnar, åligger det konsuln att lämna befälhafvaren allt det biträde, han åstundar, och konsuln i kraft af sin befattning kan gifva. Särskildt åligger det konsuln att underätta befälhafvaren om de på platsen för främmande örlogsfartyg gällande föreskrifter och plägseder äfvensom om därstädes för tillfället rådande epidemiska och smittosamma sjukdomar. Å andra sidan äger konsuln att till skyddande af de intressen, han har att bevaka, påkalla befälhafvarens bistånd.

Dessa äro konsulernas väsentliga administrativa och judiciella göromål.

B. Inom den konsulära verksamhetens andra hufvudgrupp skiljes det mellan meddelanden och berättelser. Meddelanden lämnas på begäran antingen till andra myndigheter än den, under hvilken konsuln direkt lyder, eller till korporationer eller privatpersoner. Berättelser däremot afgifvas till öfverordnad centralmyndighet; och här böra särskildt märkas följande kategorier af rapporter:

1. angående handel och sjöfart;
2. angående epidemier och husdjurssjukdomar;
3. angående andra förhållanden inom distriktet, som, ehuru de icke afse ofvan antydda ämnen, kunna vara af intresse för hemlandet;
4. angående brott mot internationella öfverenskommelser eller förvägran af de rättigheter, som enligt den allmänna folk-rätten tillkomma hemlandets undersåtar;

5. angående hinder, som af myndigheterna på platsen läggas i vägen för konsulns utföfvande af sina ämbetsåligganden, eller vägran af det bistånd, som han äger att af myndigheterna påkalla;
6. angående vissa förhållanden, som kunna uppstå till följd af utbrutet krig, i synnerhet svårigheter, i hvilka hemlandets undersåtar och fartyg kunna komma på grund af blockadbrott, förande af krigskontraband eller förvägran af de rättigheter, som tillkomma neutrala.

Genomgår man nu ofvan uppräknade funktioner, hvilka i sin helhet torde kunna sägas gifva en någorlunda fullständig bild af den konsulära verksamheten, och undersöker man därefter i detalj, huru för närvarande förfares med hithörande ärenden, så skall man finna, att dessa nästan genomgående behandlas efter konsulatförrordningens § 2, enligt hvilken särskildt svenska konsulatärenden sortera under kommerskollegium och särskildt norska under inredepartementet. Speciellt gäller detta hvad Norge beträffar, där, såsom ofvan blifvit påpekadt, inredepartementet har befattning med en del ärenden, som i Sverige höra under utrikesministern, och direkt från konsulerna mottager rapporter, som kommerskollegium erhåller blott genom ministern som mellanhand. Endast i vissa af ofvan anförda fall, såsom då det är fråga om brott mot traktater eller den allmänna folkrätten m. m., står inredepartementet utanför befattningen med ärendet, i det att förordningen härvidlag blott föreskrifver anmälan till utrikesministern och till beskickningen, därest sådan finnes i landet anställd. Det kan således häfdas, att inredepartementet redan nu utöfvar den uteslutande kontrollen och instruktionsmyndigheten med hänsyn till det öfvervägande antalet af de konsulära förrättningar, som angå Norge; och häri skall naturligtvis icke någon inskränkning ske, när konsulatväsendet upphör att vara gemensamt.

Detta hindrar gifvetvis icke, att utrikesministern på samma sätt som hittills kommer att ingripa i ursprungligen såsom konsulära behandlade ärenden, hvilka växa ut öfver den ram, inom hvilken konsulns verksamhet är begränsad. Visar det sig, att konsulns framställningar icke medföra någon verkan, återstår blott hänvändelse till det främmande landets utrikesstyrelse, och ärendet öfvergår till diplomatisk behandling. Dock kommer i allmänhet utrikesministern ej heller i sådant fall i omedelbar beröring med den norske särkonsuln, emedan ärendet merendels torde hänskjutas till ministern antingen af den norska konsulatstyrelsen eller af beskickningen.

Från regeln, att direkt förbindelse ej äger rum mellan ministern och norska särkonsuler, har kommittéen emellertid ansett vissa undantag nödiga. I vissa brådskande fall, då det gäller ärenden, som antagit eller kunna förutses komma att antaga en diplomatisk eller politisk karaktär, bör af lätt insedda lämplighetshänsyn tillfälle stå öppet för konsuln att, samtidigt med sin anmälan till det norska departementet, sända utrikesministern afskrift af sin rapport samt att omedelbart besvara de förfrågningar, som ministern i målet kan finna behöfligt att framställa. Kommittéen åsyftar här närmast sådana ärenden som brott mot internationella öfverenskommelser, hinder, hvilka af myndigheterna på platsen läggas i vägen för konsulns ämbetsutöfning, svårigheter för krigsfartyg i främmande hamn, orättmätigt beslagtagande af handelsfartyg, olaglig häktning af en hemlandets undersåte, svårigheter, som uppkomma i följd af utbrutet krig eller uppror, samt därjämte reklamationer, som redan öfverlämnats till ministrarnas behandling, men rörande hvilka det är nödvändigt att hastigt åvaga-bringa kompletterande upplysningar. De allmänna föreskrifter, som i sådant hänseende böra gifvas, måste efter kommittéens åsikt göras till föremål för föregående aftal mellan vederbörande svenska och norska myndigheter, hvarvid det bör vara en förutsättning, att konsulns skyldighet att besvara till honom ställda förfrågningar af ofvan antydda art skall vara obetingad, så att under inga omständigheter han själf har att afgöra, huruvida ministern, genom att vända sig till honom, öfverskridit sin kompetens. Där emot kommer utrikesministern, om man bortser från besvarandet af frågor, icke längre att kunna gifva eller utverka order för särkonsuln angående hans förhållande, utan måste för sådana order vända sig till den norska konsulatstyrelsen, på hvilken det ankommer att bedöma, huruvida utrikesministrarnas önsknings kunna efterkommas eller icke.

Undertecknade Bildt och Ameen anmärka härvid, att det under den ifrågasatta anordningen icke lär kunna undgå, att utrikesministrarnas ställning till de norska särkonsulerna kommer att lida en väsentlig inskränkning i jämförelse med den, han hittills intagit till de gemensamma konsulerna, då han väl får rätt att från särkonsulerna infordra upplysningar men icke att till dem utfärda order. En ytterst förtrolig samverkan mellan utrikesministern och den norska konsulatstyrelsen torde vara nödvändig för att undgå de möjliga olägenheterna häraf. En sådan samverkan är dessutom i alla afseenden erforderlig för att bevara och

trygga harmonien i utrikesförvaltningen, sedan det disciplinära sambandet mellan utrikesministern och de norska särkonsulerna upphört.

Undertecknade Ibsen och Christophersen tro icke, att den oförmålda inskränkningen i utrikesministerns ställning till de norska särkonsulerna kommer att medföra någon olägenhet, emedan den blifvande norska konsulatstyrelsen väl måste förutsättas både äga nödig insikt för att gifva sina agenter order i alla förekommande fall och tillbörligen uppskatta betydelsen af en lojal samverkan under omständigheter, som fordra, att konsulatstyrelsen och utrikesministern handla i inbördes harmoni.

Kommittéen, som i det föregående tagit blott den egentligen konsulära verksamheten i betraktande, får nu yttra några anmärkningar angående, huru för framtiden bör förfaras med hänsyn till de göromål af diplomatisk art, som konsulter understundom haft att förrätta, och i afseende å hvilka de uteslutande varit underordnade utrikesministern. Det är ju en känd sak, att vissa konsulter, utan att intaga diplomatisk ställning, dock tillfälligtvis kunna utöfva diplomatiska funktioner genom att träda i omedelbar förbindelse med det främmande landets utrikesstyrelse, något hvar till konsulter i allmänhet icke äro befogade. Förutsättningarna äro därvidlag: 1) att sändebud från hemlandet icke finnes anställdt eller icke är tillstädes på platsen; 2) att tvingande skäl göra hänvändelse till den främmande regeringen nödvändig; och 3) att hänvändelsen är berättigad vare sig genom uttryckligt aftal mellan vederbörande stater eller genom ett stillatigande medgifvande från den främmande regeringens sida. Det torde nu i sig själf vara klart, att en anordning, hvarigenom konsulatväsendet tudelas, medan den diplomatiska gemensamheten bibehålles, oundgängligen måste hafva till följd, att hvar och ett af de två konsulatväsendena hålles fritt från hvarje bihang af diplomatisk verksamhet, så att ingen, vare sig svensk eller norsk, särkonsul i denna egenskap kan utöfva funktioner af sådan art. Då emellertid nödvändigheten af, att dessa funktioner ombesörjas, kommer att göra sig gällande äfven efter de gemensamma konsulatens upphörande, måste man söka att finna en utväg för deras fortsatta fullgörande; och kommittéen får i detta sammanhang anför, hvad härom ytt-rats i en af undertecknad Ibsen författad utredning (»Spørsmålet om et særskilt norsk konsulatvæsens forhold til det fælles diplomati og det fælles udenrigsstyre», sid. 25—26). Han uppställer

där åtskilliga alternativ, hvilka han beledsagar med följande anmärkningar:

»1. Vederbörande utrikesstyrelser korrespondera direkt. Det är ett tillvägagående, som särskildt begagnas af det schweiziska förbundsrådet. Emellertid är det uppenbart, att detta blott lampar sig för enklare ärenden, såsom öfversändande af meddelanden, men däremot icke för de mera invecklade sådana, i hvilka det är fråga om underhandlingar.

2. Vederbörande utrikesstyrelser stå i inbördes förbindelse genom sina respektive agenter i en tredje stat, där bägge makterna äro diplomatiskt representerade. Sålunda fördes på sin tid förhandlingarna om vår traktat med Argentina mellan Kungl. Maj:ts beskickning i Wien och den därvarande argentinska beskickningen. Men denna utväg står ej alltid öppen, då förhållandena understundom kräfa, att saken behandlas på själfva platsen.

3. Beskickningar upprättas i länder, där vi hittills blott haft konsulat. Detta skulle naturligtvis vara den mest tillfredsställande lösningen. Af ekonomiska skäl kan detta knappast öfverallt genomföras, men blott några få nya beskickningar skulle afhjälpa den kännbaraste bristen, i det att man bör ihågkomma, att ett sändebud mycket väl kan fungera i flera länder. Rysslands minister i Rio de Janeiro är samtidigt ackrediterad i Montevideo och i Buenos Aires, Argentinas minister i Berlin representerar republiken tillika i Wien och St. Petersburg, och många flera exempel skulle kunna anföras. I detta sammanhang vill jag likaledes påminna om, att man från norsk sida upprepade gånger framhållit önskvärdheten af att hafva sändebud i vissa utomeuropeiska länder, med hvilka vi stå i mera betydande handels- och sjöfartsförbindelser (se konstitutionskommittéens indst. S. XVIII 1891 sid. 14 och unionskommittéens »underdåniga yttrande» 1898 sid. 87).¹

4. Värden af de diplomatiska angelägenheterna anförtras åt vanskaplig makt's sändebud. Denna utväg användes i större omfattning af, bland andra, Danmark, hvars diplomatiska intressen i Turkiet tillvaratagas af vår egen beskickning, i Japan af den hollandske, i Marocko af den britiske, i Kina, Korea och Siam af de ryska representanterna.

5. Konsul kan i ett land, där beskickning icke finnes, om lämplighets-skäl det fordra, under sin funktionstid därstädes erhålla diplomatisk titel (vanligtvis *chargé d'affaires*) dock utan att kunna åberopa sig denna titel såsom grund för upptagande i den diplomatiska kåren. Systemet är, såsom vid ett föregående tillfalle omnämnts, tillämpadt i den belgiska konsulat-förordningen af 1896. Det synes kunna så mycket lättare praktiseras hos oss efter en utskiftning af konsulatväsendet, som ju i så fall utrikesstyrelsen i allmänhet kan välja mellan två personer, den norske och den svenske konsuln på platsen. Förutsättningen måste dock vara, att vederbörande antingen är *consul missus* eller i hvarje fall ej står i undersätligt förhållande till det land, där han är anställd, samt darjämte är i besittning af nödiga sociala betingelser.

6. En af de två konsulerna på platsen, den norske eller den svenske, efter utrikesstyrelsens bestämmande, erhåller en gång för alla, utan att där-för tilläggas diplomatisk titel, bemyndigande att kommunicera med den främ-

¹ Sid. 230 i den svenska upplagan.

mande regeringen, då sådant undantagsvis kan komma att erfordras, och detta oafsedt, huruvida det gäller norska eller svenska intressen. Det faller af sig själf, att ifrågavarande konsul, äfven om han är norsk, i detta lik-som i det i föregående moment omnämnda fall, måste, med hänsyn till ut-öfvandet af de diplomatiska funktionerna, sortera uteslutande under utrikes-departementet. Genom en sådan anordning skulle det visserligen kunna blifva möjligt, att ett ärende, som till en början såsom konsulärt behand-lats af det ena rikets konsul, komme att såsom diplomatiskt vidare be-handlas af den person, som eljest fungerade såsom det andra rikets konsul på samma plats. Men häremot kan den invändningen icke göras, att den förstes konsulära myndighet komme att lida inskränkning eller den andres att få en tillökning, emedan de diplomatiska funktionerna äro en sak för sig, som ligger utanför konsulernas område. I hvarje fall kunna icke bägge konsulerna på samma plats bemyndigas att underhålla förbindelser med främ-mande centralmyndighet, den ena för norska och den andre för svenska ärenden. En sådan sakernas ordning skulle nämligen stå i strid med det förutsatta bibehållandet af den diplomatiska gemensamheten.»

Kommittéen anser sig kunna i hufvudsak ansluta sig till hvad ofvan anförts, och skulle för sin del vara böjd att antaga, att en kombination af nu uppräknade metoder, hvarvid den ena eller den andra valdes allt efter de föreliggande omständigheterna, borde aflösa den praxis med hänsyn till diplomatiska uppdrags öfver-lämnande åt de gemensamma konsulerna, som hittills varit följd i de länder, där vi icke varit representerade genom beskickningar. Dock hafva undertecknade Bildt, Ameen och Christophersen funnit sig böra yttra sina betänkligheter vid de under 5 och 6 uppställda alternativen, emedan förlänandet af diplomatisk karaktär eller di-plomatiska funktioner till den ena af två på samma plats an-ställda särkonsuler, i synnerhet om båda äro *consules missi*, för-menar lätt kunna störande ingripa i det goda förhållande, som bör råda dem emellan, och undertecknad Ibsen är i hvarje fall enig därom, att nyssnämnda alternativ eventuell måste användas med en viss försiktighet. Kommittéen får för öfrigt uttala att, likasom den förutsätter, att norsk särkonsul icke kan öfvertaga diplomatiskt uppdrag, med mindre den norska konsulatstyrelsen därtill gifvit sitt samtycke, är det enligt kommittéens åsikt själf-klart, att konsuln, hvad angår utförandet af sådant uppdrag, har att rätta sig efter de föreskrifter, som gifvas honom af utrikes-ministern.

För att förekomma möjligt missförstånd må, ehuru det må-hända är öfverflödigt, tillfogas, att detta uttalande icke får upp-fattas så, som skulle vederbörande norska departement i förekom-mande fall afstå ifrån att till särskildt befullmäktigadt ombud

meddela föreskrifter med hänsyn till rena fackfrågor, såsom t. ex. då det vid afslutande af en handelstraktat uppstår fråga om yrkanden och medgifvanden af tariffmässig beskaffenhet. I sådana ämnen har instruktionsmyndighet förut utöfvats från norsk sida, och häri förutsättes icke någon förändring.

Kommittéen har härmed afslutat den del af sin utredning, som angår konsulatärendenas ledning från hemlandet. Nu återstår behandlingen af frågan, på hvilket sätt samverkan skall äga rum mellan själfva de i utlandet anställda organen, nämligen de för båda rikena fungerande diplomaterna och de för hvart rike särskildt fungerande konsulerna. Äfven här anser kommittéen sig böra begynna med en öfversikt af den ordning, som för närvarande äger rum.

De i konsulatförordningen den 4 november 1886 uppställda regler angående beskickningarnas förhållande till konsulatväsendet äro dels af allmän och dels af speciell art.

A. Angående förhållandet i allmänhet bestämmer förordningen:

1. Beskickningen skall åt de Förenade Rikenas konsulatväsen i det land, där den är anställd, ägna synnerlig uppmärksamhet, skydda konsulernas rättigheter, lämna dem de upplysningar och det bistånd, hvaraf de för sin ämbetsutöfning kunna vara i behof, samt i öfrigt genom enig samverkan med dem söka befordra de Förenade Rikenas och deras undersåtars bästa. För ofvannämnda ändamål är beskickningen berättigad att i förekommande fall från konsulerna i landet infordra berättelser och redogörelser, äfvensom att gifva dem föreskrifter till iakttagande. Sådana föreskrifter må dock ej strida mot, hvad denna förordning, den allmänna instruktionen eller särskilda, af vederbörande svenska eller norska ämbetsmyndigheter gifna bestämmelser innehålla (§ 6).

2. Ministern för utrikes ärendena skall underrätta beskickningarna om de i afseende på konsulatväsendet vidtagna föreskrifter och åtgärder, om hvilka de böra äga kännedom (§ 6).

3. Hvad förordningen innehåller rörande konsulernas verksamhet skall i tillämpliga delar gälla för de beskickningar, åt hvilka konsulgöromål äro uppdragna (§ 7).

4. Konsul lyder omedelbart under beskickningen i det land, där konsuln är anställd. Vicekonsul lyder omedelbart under konsulat eller undantagsvis under beskickning (§ 12).

B. Förordningens speciella föreskrifter angå beskickningarnas befattning dels med konsulatväsendets administration och dels med vissa sidor af den konsulära verksamheten.

I. I afseende på beskickningarnas befattning med konsulatväsendets administration gälla följande regler:

1. Beskickningen skall på utrikesministrernas begäran inkomma med yttrande, då fråga uppstår om upprättande af nytt konsulat, om indragning, förändring eller delning af redan befintligt, om flyttning af konsulsstation, om upprättande eller indragning af lönad vicekonsulsbefattning, om anvisande af anslag till kontorskostnader eller till aflöning af konsulatbiträde eller om förändring i konsuls eller vicekonsuls aflöning (§ 14).

2. Beskickningen skall vid insändande af konsulernas yttranden eller förslag om olönade vicekonsulsbefattningar tillse, att de i konsulförordningen i detta hänseende gifna föreskrifter iakttagas, samt bifoga eget yttrande i ämnet. Hafva flere sökande till olönad vicekonsulsbefattning anmält sig, skall beskickningen söka om dem inhämta så fullständiga upplysningar, att deras lämplighet för befattningen må kunna af utrikesministern tillförlitligt bedömas. Finner beskickningen icke någon af de sökande fullt lämplig, äger beskickningen vidtaga åtgärder för anskaffande af annan lämpligare person (§ 23).

3. Beskickningen erhåller af nyutnämnd konsul underrättelse om dennes tillträdande af befattningen. Beskickningen underrättas vidare antingen af utrikesministern eller vederbörande konsul om tjänstledighet, som beviljats antingen denne eller vicekonsul, äfvensom i förekommande fall om vikariens namn, samt, hvad konsul beträffar, om dagen för såväl afresan från som återkomsten till stationen (§§ 28, 29, 30 och 45).

4. Beskickningen underrättas af vederbörande konsul om af honom företagen suspension af olönad vicekonsul eller lönad konsulatbiträde. Den anmäler för utrikesministern förbrytelser eller försummelse af konsul eller lönad vicekonsul. Inkomma klagomål mot konsulattjänsteman, har beskickningen att insända dem, allt efter omständigheterna, till ministern, kommerskollegium eller inredepartementet. Angå sådana klagomål olönad vicekonsul eller lönad konsulatbiträde, skall beskickningen, innan den anmäler saken, infordra den förment brottsliges förklaring (§§ 35, 37, 38 och 39).

5. Beskickningen afgifver förslag om upprätthållande af konsuls- eller lönad vicekonsulsbefattning under suspension eller le-

dighet m. m.; ägande beskickningen att i händelse af behof tills vidare förfoga om konsulsgöromålens upprätthållande. Om konsul i liknande fall uppdragar åt en tillfällig vikarie att bekläda olönad vicekonsuls eller lönadt konsulatbiträdes befattning, äger han att härom underrätta beskickningen (§§ 41 och 42).

II. Hvad angår beskickningarnas befattning med den konsulära verksamheten i vissa konkreta fall, innehåller förordningen blott två specialföreskrifter, nämligen:

1. Det exemplar af konsuls årsberättelse om de Förenade Rikenas handel och sjöfart på distriktet, som är afsedt för inre-departementet, insändes till detta genom beskickningen, som må behålla exemplaret i högst en vecka för att däraf taga kännedom (§ 73).

2. Konsul skall, utom till utrikesministern, göra anmälan till beskickningen:

a) när han erfar, att de mellan de Förenade Rikena och det land, där han är anställd, gällande handels- och sjöfartstraktater eller andra öfverenskommelser icke noggrannt, efterlefas eller att de rättigheter eller förmåner, hvilka enligt ingångna öfverenskommelser eller allmän folkrätt tillkomma de Förenade Rikenas undersåtar, förvägrats någon af dem; samt

b) när han olagligen eller i strid med gällande öfverenskommelser hindras i sin ämbetsutöfning af myndigheterna i landet eller icke erhåller det bistånd, han äger att af dem påkalla (§ 53).

I detta sammanhang må också nämnas, att den allmänna instruktionen för konsulernas ämbetsutöfning under § 50 föreskrifver, att, därest konsul icke kan af lokalmyndigheterna utverka, hvad han anser sig befogad att äska, har han att vända sig till beskickningen och afvakta de instruktioner, han får mottaga. Är, heter det vidare i instruktionen, den sak, hvarom fråga är, af större betydelse, är det lämpligt att konsuln, innan den göres till föremål för en formlig reklamation, underställer den beskickningen.

Då kommittéen, efter att hafva lämnat denna öfversikt af hvad för närvarande gäller, öfvergår att behandla den eventuella anordningen för framtiden, kan en skilnad genast konstateras, motsvarande den, som förut påpekats med hänsyn till utrikesministerns befattning med de två särskilda konsulatväsendena. Under det att nämligen för Sveriges del något behof icke kommer att förefinnas att ändra beskickningarnas nu bestående förhållande

till konsulatväsendet, måste för Norges del i detta afseende åtskilliga ändringar vidtagas.

En af de förändringar, som utskiftningen kommer att medföra, torde vara en ännu fullständigare skilsmässa än hittills mellan den diplomatiska och den konsulära banan. Visserligen hafva de två kårerna såsom sådana hos oss alltid varit tämligen afsöndrade från hvarandra; men man har dock haft exempel på öfvergång från den ena till den andra, och vi hafva två beskickningar, i Washington och i Konstantinopel, hvilkas innehafvare samtidigt ombesörja konsulära förrättningar. En fullkomligt motsvarande förening af funktioner kommer under den ifrågasatta anordningen icke längre att blifva möjlig, för så vidt angår värden af norska konsulatärenden. Visserligen kommer det ej att blifva omöjligt för ett gemensamt sändebud att samtidigt fungera som konsul för Norge, likasom han kan fungera såsom konsul för Sverige; men det torde vara klart, att då utnämning af sändebud äger rum på föredragning af utrikesministern, under det att utnämning af norsk konsul förutsättes komma att försiggå efter »indstilling» af den norska regeringen, kan i hvarje fall föreningen af diplomatiska och konsulära funktioner blott blifva temporär och bunden vid viss person, men däremot ej, såsom för närvarande är fallet, vara permanent och fästad vid den ena eller andra beskickningen. En eventuell norsk konsulatförrättning kommer sålunda ej att kunna bibehålla oförändrad en sådan bestämmelse som det stadgandet, att vissa delar af förordningen skola gälla för dem af Kongl. Maj:ts beskickningar, åt hvilka konsulsgöromål äro uppdragna; utan den ifrågavarande förordningen kommer blott att kunna föreskrifva, att den skall tjäna till rättesnöre för de till beskickningarna hörande personer, åt hvilka fullgörandet af norska konsulatgöromål varder anförtrödt.

Kommittéen, som lägger vikt uppå, att yngre diplomater genom tillfällig tjänstgöring vid större konsulsstationer förvärfva någon insikt i såväl svenska som norska konsulatärenden, skulle finna det beklagligt, om möjligheten till sådan tjänstgöring under den nya ordningen blefve försvårad. Kommittéen hoppas dock, att från norsk sida ingen invändning kommer att göras däremot, att unge män af vare sig svensk eller norsk nationalitet, hvilka ämna inträda på eller redan tillhöra den diplomatiska banan, beredes tillfälle att göra volontärtjänst vid norskt konsulat, naturligtvis under förutsättning af att den norska konsulatstyrelsens samtycke i hvarje särskildt fall inhämtas.

Medan det under den nu bestående gemensamheten är så inrättadt, att beskickningarna i rent administrativt hänseende, d. v. s. i organisations- och personalfrågor, äro mellanled mellan konsuls-kären och den högsta konsulatstyrelsen, måste efter utskiftningen detta förhållande upphöra, hvad Norge beträffar. Det är ju nämligen uppenbart, att diplomater, som helt och hållet lyda under en minister, som formellt taget endast är svensk ämbetsman, icke kunna användas såsom en hierarkisk mellaninstans under ett norskt departement. Enligt hvad kommittéen erfarit, har man också tänkt sig, att hithörande funktioner skulle anförtros åt en »tillsynshavende generalkonsul», hvilkens distrikt i regeln skulle omfatta hela det land, där han vore anställd. Dessa norska generalkonsuler skulle i detta afseende komma att någorlunda motsvara de nordamerikanska konsuler, hvilka äro beklädda med »*supervisory powers*». Hvad Norge angår skulle således den direkta förbindelsen mellan beskickningarna och konsulatstyrelsen försvinna i allt, som angår frågor om upprättande, indragning, förändring eller delning af konsulat eller flyttning af konsulsstationer, om löner eller anvisande af anslag till kontorskostnader, om tjänstledighet eller tillfälligt upprätthållande af befattning, om funktionärers suspension, om klagomål öfver deras förhållande och om brott eller försummelser begångna i ämbetet. Detta bör dock icke förhindra, att den norska konsulatstyrelsen, då den vill tillgodogöra sig en beskicknings kännedom om lokala förhållanden, i ett eller annat af ofvannämnda fall vänder sig till utrikesministern med begäran om inhämtande af beskickningens utlåtande. Och äfven om den norska konsulatförordningen icke längre kan ålägga beskickningarna att anmäla förbrytelser eller försummelser, som af konsuler begås i ämbetet, så har det icke fördens skull förutsatts, att beskickningarna icke skulle taga någon som helst fattning med sådana saker. Tvärtom böra de, då sådana fall komma till deras kännedom, antingen göra vederbörande »tillsynshavende generalkonsul» uppmärksam på förhållandet eller, om denne icke är tillstädes eller själf är invecklad i saken, inberätta denna till utrikesministern, som i sin ordning kommer att förelägga den för den norska konsulatstyrelsen. Plikten att handla på detta sätt är egentligen själfklar och ligger i sakens natur; men det torde icke desto mindre vara lämpligt, att utrikesministern inskräper densamma genom uttrycklig instruktion till beskickningarna.

Lika litet som beskickningarna i allmänhet komma att få tillfälle att vända sig direkt till den norska konsulatstyrelsen,

lika litet kommer denna, med undantag för särskildt brådskande fall, att med någon anhållan eller något meddelande kunna vända sig direkt till beskickningarna. Indirekt, nämligen genom utrikesministerns förmedling, kommer dock en förbindelse att äga rum, såsom då konsulatstyrelsen begär utverkande af exequatur för norsk konsul, eller då den underrättar om vissa med hänsyn till konsulatstjänsten vidtagna åtgärder, om hvilka beskickningarna såväl som ministern böra hafva kännedom. Kommittéen får erinra därom, att med dessa åtgärder, om hvilka förut varit tal, förstås dels vanliga administrativa beslut beträffande konsulatväsendets organisation och personal, dels åtgärder af extraordinär art, såsom t. ex. de förhållningsorder, som konsulatstyrelsen utfärdar på grund af utbrutet krig, eller de föreskrifter till eller disciplinära åtgärder emot konsul, som föranledas af främmande makts klagomål öfver hans förhållande.

Om sålunda en omedelbar förbindelse mellan den norska konsulatstyrelsen och beskickningarna icke behöfver äga rum, så kommer däremot en sådan mellan beskickningarna och de norska konsulerna att vara önskvärd eller till och med nödvändig i flera fall. Dessa komma dock icke att angå konsulatväsendets rent administrativa sidor, utan de praktiska göromålen på det gränsområde, där de diplomatiska och konsulära funktionerna naturligen mötas. Här uppstår emellertid genast den frågan, huru förhållandet mellan de båda kårernas medlemmar skall ordnas. För närvarande äro sändebuden konsulernas öfverordnade, och denna ställning torde de också komma att fortfarande intaga till de svenska särkonsulerna; men det säger sig själf, att mellan konsuler, som uteslutande subordinera under ett norskt departement, och sändebud, som blott lyda under utrikesministern, ett i egentlig mening hierarkiskt förhållande icke kan anordnas. Å andra sidan är det klart, att det icke går an att låta konsulernas förbindelser med beskickningarna blifva rent godtyckliga. Ty hvarken lärer väl den norska konsulatstyrelsen kunna vara nöjd med, att dess agenter eventuellt löpa fara att nödgas undvara nödigt diplomatiskt biträde, ej heller kan det väl vara meningen, att Norge, då det fortfarande bidrager till den gemensamma diplomatin, skulle vilja hämma dessa samma sändebud, till hvilkas underhåll det bidrager, i en del af deras verksamhet genom att låta deras anmodanden till norska konsuler vara utan någon förpliktelse för dessa. Under sådana omständigheter har kommittéen måst vara betänkt på att söka en möjlig ersättning för det förhållande

af öfver- och underordnande, som icke längre kan bibehållas; och har kommittéen i detta afseende icke kunnat finna någon annan utväg än att, efter föregående aftal mellan vederbörande svenska och norska myndigheter, en rad af föreskrifter måste uppställas till betryggande af inbördes samverkan mellan diplomater och konsuler. Dessa föreskrifter komma, så vidt de angå beskickningarnas plikter, att utfärdas genom utrikesministern och, så vidt de angå konsulernas plikter, att intagas i den norska konsulatförrordningen eller instruktionen. Garantin för den blifvande samverkan kommer då att ligga i de disciplinära åtgärder, som komma att träffas af sändebudets eller konsuls öfverordnade, då antingen den ene eller den andre af dessa funktionärer visat försummelse eller brist på takt med hänsyn till efterlefnaden af gifna föreskrifter.

Detsamma, som vid sid. 35 anförts om utrikesministerns ställning till de norska särkonsulerna, gäller, enligt undertecknade Bildts och Ameens åsikt, här om beskickningarna. Det kan icke nekas, att deras auktoritet genom subordinationsförhållandets afskaffande blir betydligt försvagad. Problemet att under sådana förhållanden betrygga den oundgängliga harmonien mellan beskickningarnas och konsulatens uppträdande gent emot de utländska myndigheterna kan icke lösas annorlunda än genom att hänvisa till nödvändigheten af förtrolig samverkan mellan utrikesministern och den norska konsulatstyrelsen.

Undertecknade Ibsen och Christophersen vilja härvid anmärka, att den nödvändiga öfverensstämmelsen mellan beskickningars och konsulers uppträdande i förhållande till utländska myndigheter torde vara tillräckligt betryggad såväl genom de af kommittéen antydda regler för inbördes samverkan som ock genom det naturliga förhållandet, att båda de inhemska centralmyndigheterna, utrikesministern såväl som den norska konsulatstyrelsen, komma att hafva samma intresse af att icke komprometteras genom sina respektive underordnades uppträdande i främmande land.

I yttre hänseende kommer således förhållandet att hvila på en annan grund än för närvarande; men faktiskt tänkes den nödiga samverkan mellan de gemensamma beskickningarna och de norska särkonsulerna skola äga rum allt framgent. Beskickningarna skola fortfarande hafva att beskydda konsulernas rättigheter och gifva dem de upplysningar och det bistånd, hvaraf de i sin ämbetsutöfning hafva behof. Å andra sidan komma konsulerna att fortfarande vara förpliktade att lämna alla de upplys-

ningar, hvilka beskickningarna kunna behöfva under behandlingen af ärenden rörande tillvaratagandet af norska intressen. Visserligen skola beskickningarna icke längre kunna till de norska sårkonsulerna, till hvilka de ju icke stå i öfverordnad förhållande, gifva »föreskrifter till iakttagande» (jfr konsulatförordningens § 6); beskickningarna skola till sådan konsul kunna rikta endast en »anmodan». Men då kommittéen förutsätter, att den norska konsulatförordningen eller instruktionen kommer att innefatta en allmän föreskrift för konsulerna att efterkomma beskicknings »anmodan» i de fall, då omständigheterna kräfva samverkan mellan beskickning och konsul, antaga undertecknade Ibsen och Christophersen, som lägga vikt på bibehållandet af enhetlig behandling af hvarje ärende, som i förhållande till utländska myndigheter skötes af beskickning och konsul gemensamt, att den föreslagna anordningen icke i detta afseende kommer att erbjuda någon betänklighet. Undertecknade Bildt och Ameen hysa däremot betänkligheter i detta afseende, men inskränka sig till att här upprepa sin förut gjorda hänvisning till förtroligt samarbete mellan de båda ledande myndigheterna, utrikesministern och den norska konsulatstyrelsen, för den nödiga harmoniens vinnande och bevarande. Kommittéen är i hvarje fall enig därom, att en konsul, som icke respekterade föreskriften om att ställa sig beskickningens »anmodan» till efterrättelse, skulle icke mindre än nu anses hafva gjort sig skyldig till insubordination, visserligen icke mot beskickningen, men mot den norska konsulatstyrelsen, och påföljden komme för den motsträfvige funktionären att blifva densamma, som den för närvarande i liknande fall skulle blifva. Naturligtvis måste beträffande beskicknings »anmodan» samma regler gälla, som nu äro stadgade med afseende å beskickningarnas »föreskrifter», nämligen att dessa icke få strida mot förordningen, instruktionen eller särskilda af norsk myndighet gifna bestämmelser; men föreskrift härom kan icke intagas i den eventuella norska konsulatförordningen, utan måste utgå från utrikesministern i en blifvande instruktion för beskickningarna. Konsuls plikt att såväl efterkomma beskickningens ofvannämnda »anmodan» som besvara af beskickningen till konsuln ställda förfrågningar af förut omförmäld art, bör vara obetingad, då det icke torde vara lämpligt att öfverlämna åt konsuln att afgöra, huruvida beskickningen kan hafva öfverskridit sin befogenhet. Skulle tvifvel i detta hänseende uppstå, får ärendets behandling icke därpå fördröjas; men frågan kan af konsuln underställas den norska konsulatstyrelsen, som i sin ordning kommer att sätta sig i för-

bindelse med utrikesministern, och afgörandet kommer att ske efter skriftväxling mellan dessa båda myndigheter.

Detta är i hufvudsak hvad som är att anföra om det framtida förhållandet mellan de gemensamma beskickningarna och de norska särkonsulerna, taget i dess allmänhet. Hvad angår föreskrifter för vissa speciella fall, anser kommittéen, att väsentligen samma bestämmelser böra bibehållas, som förekomma i nuvarande konsulatförfordning och instruktion. Sålunda bör konsuln, såsom hittills, afgifva rapport till beskickningen, då han erfar, att de mellan hemlandet och det land, där han är anställd, bestående öfverenskommelser icke noggrannt efterlefvas, eller att de rättigheter eller förmåner, som traktatsenligt eller jämlikt allmän folkrätt tillkomma hemlandets undersåtar, förvägras någon af dem, eller då han eller någon under honom lydande funktionär hindras i utföningen af sina ämbetsåligganden af myndigheterna i landet eller ej af dessa erhåller det bistånd, som den konsulära tjänstemannen är berättigad att påkalla. Kan konsuln i ett ärende, hvilket han fått att handlägga, icke hos myndigheterna utverka hvad han anser sig befogad att fordra, äger han att vända sig till beskickningen och afvakta det besked, han af denna kan erhålla. Är det ärende, hvarom fråga är, af större betydelse, bör konsuln framlägga detsamma för beskickningen, innan det göres till föremål för en formlig reklamation. Såsom synes, äro ofvanstående föreskrifter blott ett återuppreparande af nu gällande. Då kommittéen emellertid finner, att dessa, speciellt i afseende å behandlingen af ärenden, som föranleda reklamationer, ej äro fullständiga, och då det anses önskvärdt, att samverkan mellan beskickningar och konsuler just på detta område betryggas genom en tillräcklig vägledning, skulle kommittéen anse det som en fördel, om efter föregående aftal mellan vederbörande svenska och norska myndigheter mera detaljerade föreskrifter angående hithörande sakers behandling infördes i blifvande instruktioner såväl för de gemensamma beskickningarna som för de svenska och de norska särkonsulerna.

I detta sammanhang har kommittéen äfven funnit sig böra uttala sig för, att, till förebyggande af kompetenskonflikter, det genom noga formulerade bestämmelser drages en så vidt möjligt pålitlig gränslinie mellan beskickningarnas och konsulernas verksamhetsområden.

Med hänsyn härtill anmärka undertecknade Bildt och Ameen följande:

Att uppdraga en reell skillnad mellan diplomatisk och konsulär verksamhet lär i vår tid icke låta sig göra; utvecklingen sträfvat snarare att sammanföra dem, och äfven om möjlighet funnes att åtskilja dem, måste tvifvel resas om önskvärdheten. Formellt låter det sig visserligen göra att uppdraga abstrakta gränslinier, men i verkligheten förlora dessa allt praktiskt värde bland annat gent emot det enkla faktum, att en mängd saker, som börjat såsom konsulära, t. ex. genom en konsuls reklamations mot en lokal myndighet, öfvergå till diplomatiska, sedan reklamationen befunnits nog viktig att föranleda diskussioner mellan beskickningen och en främmande centralmyndighet eller eventuellt mellan de båda regeringarna. Men sådana saker fortfara mycket ofta att därjämte vara föremål för konsulns handläggning och beröra därför båda områdena. Vi måste därför behålla för ögonen, att en reell gräns icke kan uppdragas mellan områden, som icke blott tangera utan äfven delvis täcka hvarandra.

Undertecknade Ibsen och Christophersen medgifva, att det torde blifva svårt för teoretikern att draga en noggrann gränslinie mellan diplomaters och konsulers uppgifter. Men då samtidigt deras erfarenhet visat, att kompetenstvister mellan de båda grupperna af funktionärer äro sällsynta, anse de sig kunna sluta häraf, att det för praktikern är lätt att i hvarje särskildt fall bestämma, huruvida det ena eller andra ärendet eller den ena eller den andra sidan af samma ärende är af konsulär eller af diplomatisk natur. I realiteten skall han härvidlag kunna hålla sig till de synnerligen detaljerade föreskrifter för den konsulära verksamheten, som äro upptagna i förordning och instruktion, och i formellt afseende skall han finna vägledning i den regeln, att ärenden, för så vidt de måste passera främmande centralmyndighet, kräfva diplomatisk mellankomst. Visserligen har denna regel sina undantag, men dessa äro dock icke af annan beskaffenhet, än att de väl låta sig formulera.

Emellertid har kommittéen, ehuru undertecknade Bildt och Ameen för sin del icke kunna anse regeln som uttömmande, enats därom att i de respektive instruktionerna bör inskräpas, att konsulerna i de land, där de äro anställda, i allmänhet icke må träda i förbindelse med statens centralmyndigheter, i synnerhet icke med den främmande utrikesstyrelsen, då de eljest skulle komma att ingripa i de beskickningen tillkommande funktioner. Undantag från denna regel böra dock kunna äga rum i följande fall:

1. När konsuls hänvändelse till främmande centralmyndighet äger stöd i sedan länge bestående, af utrikesministern, konsulatstyrelsen och beskickningen godkänd praxis. Exempel: den direkta korrespondensen mellan generalkonsulatet i London och Board of Trade i ärenden rörande handel och sjöfart.

2. När konsuls hänvändelse till främmande centralmyndighet äger stöd i internationell öfverenskommelse. Exempel: utlämningstraktaten mellan Norge och Förenta Staterna af den 7 juni 1893, hvars artikel III bestämmer: »Begäran om utlämning af rymda förbrytare skall framställas genom de kontraherande parternas diplomatiska agenter, eller kan, då dessa äro frånvarande från landet eller från den stad, där regeringen har sitt säte, framställas genom de högsta konsulattjänstemännen.» (Här bör dock anmärkas, att då det är fråga om utöfvandet af en diplomatisk funktion genom en konsul, som blott fungerar såsom sändebudets ställföreträdare, måste order till konsuln sändas genom utrikesministern äfven i det fall, att framställningen om extradition utgår från Norge.)

3. När konsuls hänvändelse till främmande centralmyndighet är grundad på tvingande nödvändighet, d. v. s. under omständigheter analoga med dem, som i privaträttsliga förhållanden berättiga till *negotiorum gestio*. Förutsättningarna måste vara: a) att diplomatiskt bistånd under förhandenvarande omständigheter icke kan erhållas, och b) att underlåtande att ingripa skulle medföra betydliga olägenheter för den stat eller de undersåtar, hvilkas intressen det är konsulns uppgift att tillvarataga. Exempel: svårigheter för örlogsfartyg i främmande hamn, obefogadt beslagtagande af handelsfartyg, olaglig häktning af en hemlandets undersåte, svårigheter uppkomna till följd af utbrutet krig eller uppror.

Förevarande utredning af frågan, huruledes en anordning med särskilda konsuler för hvarterdera af de Förenade Rikena med bibehållande af gemensamheten i afseende på den diplomatiska representationen kommer att i praktiskt afseende gestalta sig, skulle enligt kommittéens mening vara ofullständig, om man afslutade den utan att med några ord beröra två frågor, som visserligen blott äro accessoriska men likväl ej synas kunna helt och hållet lämnas utan afseende. Af dessa angår den ena den inbördes förbindelse, som torde böra bestå mellan särkonsuler, hvilka äro anställda på samma plats, medan den andra frågan afser den ställning, som det ena rikets särkonsul, hvilken är anställd på plats, hvarest det

andra riket icke är representeradt, torde böra intaga med afseende å tillvaratagandet af sistnämnda rikes konsulära intressen.

Nu gällande konsulatinstruktion föreskrifver under § 50, att konsul bör söka att stå i godt förhållande till andra makters på platsen varande konsuler. Detta kan, heter det vidare, bland annat vara af vikt, därest tilldragelser äga rum, som nödga honom att uppträda med reklamationer hos lokalmyndigheterna, enär det på många ställen är vanligt, att reklamationer, hvilka angå frågor af allmän natur, för större eftertrycks skull göras af flera konsuler gemensamt. De blifvande instruktionerna komma naturligtvis att upptaga en liknande föreskrift, men samtidigt torde det vara lämpligt att däri för vederbörande funktionärer inskräpa, att det goda förhållande, som öfver hufvud måste äga rum mellan de på samma plats verkande konsuler, alldeles särskildt måste råda emellan de båda konsulerna för de Förenade Rikena. I synnerhet då det är fråga om reklamationer, bör det vara dem ålagdt att handla blott efter att hafva samrådt med hvarandra, och detta icke endast när båda uppträda gemensamt utan äfven vid sådana fall, då blott den ene framställer reklamationer, så vidt dessa fall äro af den beskaffenhet, att de antingen angå den allmänna folk-rätten, hvars iakttagande ju för båda rikena är af lika stort intresse, eller afse öfverenskommelser, gällande både för Sverige och för Norge, därvid följaktligen afgörandet af det ena rikets fordran kommer att bilda prejudikat äfven hvad det andra riket angår. Helt visst skulle i de länder, där de Förenade Rikena äro diplomatiskt representerade, enheten i viktigare ärendens behandling kunna anses tryggad genom ofvan antydda regler om samverkan mellan beskickningar och konsulat, men samråd mellan konsulerna själfva redan på ifrågavarande ärendens tidigaste stadium, då den ene kan draga nytta af den andres erfarenhet, kan i hvarje fall ej annat än tjäna till ytterligare säkerhet.

Mellan Tyska Riket å ena sidan och Österrike-Ungern, Schweiz och Luxemburg på den andra bestå aftal därom, att de tre sistnämnda staternas undersåtar skola på de platser, där deras hemland icke är representeradt, kunna vända sig till den tyske konsuln med anmodan om biträde. Därest detta biträde innebär ämbetsförrättningar, för hvilka enligt tyska konsulattariffen uppbäras sportler, skola sådana erläggas af vederbörande, utan afseende därå att han är utlänning. Det torde vara ändamålsenligt, att en liknande anordning, grundad på ömsesidighet, eventuellt åvägbringas mellan de Förenade Rikena. Vidare skulle kommittéen anse

det önskvärdt, att mellan de två regeringarna aftal träffades, i syfte att hvaradera rikets konsul i de fall, då blott det ena riket är representeradt på platsen, fortfarande skall lämna det andra rikets örlogsfartyg, som besöka hamnen, det i nuvarande konsulatförordning omförmälda biträde, likasom äfven hvaradera rikets konsul bör hafva rätt att påkalla bistånd äfven af det andra rikets örlogsfartyg.

Kommittéen anser sig böra afsluta denna del af sitt utlåtande med följande sammanfattning af de viktigaste resultat, till hvilka den kommit.

Dels af reella och dels af formella skäl har kommittéen under sin utredning utgått från den förutsättningen, att ifrågavarande anordning genomföres på det sätt, att hvarje rike får sitt särskilda konsulatväsen, så att särskildt svenska konsulter anställas uteslutande underordnade svensk myndighet och särskildt norska konsulter uteslutande underordnade norsk myndighet.

Hvad det svenska konsulatväsendet angår, kommer fortfarande ingenting att vara till hinder för, att såväl utrikesministern som beskickningarna i allt väsentligt kunna intaga samma ställning till konsulatväsendet och konsulerna som den, hvilken de under den nuvarande gemensamheten intaga, så att följaktligen utrikesministern i åtskilliga hänseenden förblifver den inhemska centralmyndigheten för konsulatväsendet och beskickningarna det administrativa mellanledet mellan utrikesministern och konsulerna.

Utrikesministerns befattning med ledningen af det norska konsulatväsendet kommer att upphöra, utom hvad angår utverkande af exequatur, likasom äfven hans disciplinära myndighet gent emot norska konsulter kommer att bortfalla. Dessa funktioner öfvergå till ett norskt regeringsdepartement, som bildar den norska konsulatstyrelsen. Förhållandet mellan utrikesministern och den norska konsulatstyrelsen kommer att ordnas dels i enlighet med den i förbindelsen mellan utrikesministern och inredepartementet hittills bestående praxis och dels genom speciella aftal, om hvilka här nedan vidare förmäles. Förbindelsen mellan utrikesministern och de norska konsulerna kommer regelbundet att försiggå genom konsulatstyrelsen. Undantagsvis kommer dock

direkt förbindelse mellan ministern och konsulerna att äga rum, nämligen i vissa fall angående ärenden af diplomatisk eller politisk art, eller i hvilka konsul erhåller i uppdrag att utföra diplomatiskt värf.

Beskickningarna komma att upphöra att vara administrativa mellanled mellan konsulatstyrelsen och de norska konsulerna. I regeln kommer icke någon direkt förbindelse att äga rum mellan beskickningarna och konsulatstyrelsen men väl en indirekt genom förmedling af utrikesministern. Däremot kommer en regelbunden och direkt förbindelse att bestå mellan beskickningarna och de norska konsulerna på det område, där de diplomatiska och konsulära funktionerna naturligen mötas. Denna förbindelse förutsättes, i öfverensstämmelse med särskilda aftal mellan vederbörande svenska och norska myndigheter (se nedanför), komma att etableras såsom en samverkan, hvilken tänkes skola, så vidt möjligt, träda i stället för det förut bestående förhållandet af öfver- och underordnade.

Konsulatväsendets delning med bibehållande af den diplomatiska gemensamheten kommer att nödvändiggöra, att en ännu fullständigare skilsmässa än hittills inträder mellan den diplomatiska och konsulära banan; att hvarje bihang af diplomatisk verksamhet bortfaller från den konsulära; samt slutligen att till undgående af kompetenskonflikter mellan diplomaten och konsulatväsendet, gränser så vidt möjligt dragas mellan deras respektive funktioner, eller att i hvarje fall genom positiva föreskrifter en bestämd gräns uppdrages för den konsulära verksamhetens område.

Såsom en sammanfattning af hvad ofvan anförts rörande de förberedande åtgärderna för konsulatväsendets delning vilja kommitterade vidare erinra, att dessa skulle bestå af:

1:o) förhandlingar med främmande makter angående dels mottagande och erkännande af särkonsuler, dels öfverflyttande på dessa af de hittillsvarande gemensamma konsulernas traktatsenliga rättigheter (sid. 16—18);

2:o) förhandlingar mellan vederbörande svenska och norska myndigheter om åtskilliga förhållanden, som stå i sammanhang med det gemensamma konsulatväsendets delning och den nya ordningens genomförande (se härom sid. 16, 18, 28, 30, 31, 35, 45, 47,

50 och 51). Dessa förhandlingar tänkas skola utmynna i aftal om följande ämnen:

a. verkställandet af öfvergången från gemensamheten till det nya systemet och ordnandet af de frågor rörande konsulatens personal, konsulskassan, inventarier, arkiv o. s. v., som därmed äga sammanhang (sid. 18);

b. utfärdande af sinsemellan öfverensstämmande instruktioner angående det ena rikets särkonsulers befattning med understöd och hemförpassning af sjöfolk, hemmahörande i det andra riket (sid. 18);

c. föreläggande för utrikesministern, till uttalande om sakens möjliga politiska betydelse, af ärenden, hvilka angå norska konsulatstyrelsens samtycke därtill, att norsk särkonsul af främmande regering mottager anställning och uppdrag (sid. 30);

d. de åtgärder, föreskrifter m. m. rörande det norska konsulatväsendet, om hvilka den norska konsulatstyrelsen bör underätta utrikesministern (sid. 31);

e. allmänna föreskrifter angående den direkta beröring, som i vissa fall kommer att äga rum mellan utrikesministern och de norska särkonsulerna (sid. 35);

f. regler och instruktioner till betryggande af samverkan mellan Kungl. Maj:ts beskickningar och de norska särkonsulerna (sid. 44 och 47);

g. ömsesidiga bestämmelser om skyldighet för det ena rikets konsul på plats, där det andra riket icke har någon egen konsul, att bistå det sistnämnda rikets undersåtar (sid. 50); samt

h. ordnande af förhållandet mellan svensk särkonsul och norskt örlogsfartyg samt *vice versa* (sid. 51).

Hvad beträffar de praktiska följderna af den konsulära gemensamhetens upplösning i fråga om den blifvande organisationen af hvarterda rikets särskilda konsulatväsen samt kostnaderna därför, hänvisa undertecknade Bildt och Ameen för Sveriges del till den promemoria, som i detta afseende af dem utarbetats och som finnes fogad vid detta utlåtande (*Bil. 2*).

Hvad åter angår det norska konsulatväsendet, få undertecknade Ibsen och Christophersen hänvisa därtill, att utredningar af hithörande frågor hvad angår Norge redan blifvit meddelade i följande tre officiella dokument, nämligen:

1:o) den af inredepartementet tillsatta konsulatkommittéens betänkande af oktober 1891;

2:o) inredepartementets utlåtande af den 14 mars 1892 (St. prp. n:r 49); samt

3:o) betänkande afgifvet af Stortingets specialkommitté den 30 juni 1894 (indst. S. XX B).

Vidare vilja undertecknade Ibsen och Christophersen anförä, att en fjärde utredning en längre tid varit under utarbetande, i det att undertecknad Ibsen i fjol höst af dåvarande chefen för inredepartementet erhöill i uppdrag att utarbete förslag till organisationsplan för ett särskildt norskt konsulatväsen, öfverslag öfver de med ett sådant förenade kostnader samt utkast till ny konsulatförordning. Åtskilliga sedermera inträffade omständigheter hafva emellertid förorsakat, att uppdraget såtillvida ännu icke kan sägas vara fullgjordt, som föreliggande förarbeten ännu icke blifvit slutligen genomgångna; och torde det under sådana omständigheter vara rättast att icke såsom bilaga till förevarande betänkande föga en framställning af resultat, hvilka endast kunna anses såsom provisoriska.

III.

Utredning af frågan om tillvaratagandet af svenskars intressen i Norge och norrmäns i Sverige.

Kommittéen öfvergår härefter till att fullgöra den andra delen af det åt kommittéen genom Kungl. Maj:ts beslut den 18 sistlidne januari anförtrordda uppdrag, eller att taga i öfvervägande frågan om en anordning för tillvaratagandet af svenskars intressen i Norge och norrmäns i Sverige, motsvarande det konsulära biträdet i främmande länder.

Denna fråga förevar till behandling äfven inom den svensk-norska konsulatkommittéen af år 1875, hvilken i sitt den 4 november 1876 afgifna betänkande i detta afseende anför, hurusom, enligt hvad till dess kännedom kommit, icke sällan inträffat, att norska fartygsbefälhafvare och sjömän i Sverige känt saknad af sådant ämbetsbiträde, som, därest likartadt fall i utlandet inträffat, skulle blifvit dem lämnadt af vederbörande svenske och norske konsul. Ehuru icke kommittéen hade sig bekant något visst fall, där svensk fartygsbefälhafvare eller sjöman i Norge rönt behof af sådant bistånd, som nyss är sagdt, antog dock kommittéen, att sådana händelser äfven i Norge inträffat och fortfarande kunde inträffa. En sådan sakernas ordning, att svenska och norska sjöfarandes tarf funnes bättre tillgodosedt i utlandet än i broderlandet, syntes icke böra få fortfa. Kommittéen fäste därför Kungl. Maj:ts uppmärksamhet å önskligheten däraf, att den eller de myndigheter i Sverige eller Norge, hvilka kunde pröfvas lämpliga, finge sig uppdragen skyldigheten att i förekommande fall lämna broderlandets sjöfarande det ämbetsbiträde, hvilket dessa i likartade fall i utlandet skulle äga att påkalla hos de Förenade Rikenas konsuler.

Vår kommitté har ansett önskligt att till underlag för sina arbeten i förevarande afseende från åtskilliga myndigheter och korporationer, hvilka kunde antagas besitta kännedom om hithörande förhållanden, erhålla upplysningar och uttalanden ej mindre angående den omfattning, hvori redan nu det ena landets myndigheter ginge det andra landets myndigheter eller enskilda undersåtar till handa i sådana afseenden, som fölle under den konsulära verksamheten i utlandet, än äfven därom, huruvida och i hvad mån bristen på en anordning af ofvan omförmälda art gjort sig kännbar, samt huruvida och i hvilka särskilda afseenden det kunde antagas vara till fördel för hvarterdera af de Förenade Rikena att inom det andra äga en representation, motsvarande den konsulära i utlandet.

Hvad angår frågan om ett mot det konsulära svarande biträde för tillgodoseendet af norrmäns intressen i Sverige, hade yttranden redan blifvit på föranstaltande af undertecknad Ibsen införskaffade från åtskilliga norska myndigheter och korporationer. För att äfven erhålla någon ledning för bedömandet af frågan om svenskars ställning i Norge eller svenska intressens tillvaratagande därstädes, hemställde kommittéen i skrifvelse till utrikesministern att från åtskilliga uppgifna svenska myndigheter och korporationer äfvensom från dem, ministern kunde i öfrigt finna lämpligt att därom anlita, måtte infor dras yttranden i ofvan antydda afseenden.

Efter att hafva tagit kännedom om de inkomna svaren har kommittéen funnit, att, då tyngdpunkten för de båda ländernas hithörande intressen helt naturligt är att söka på olika håll, frågorna om tillvaratagande af svenskars intressen i Norge och norrmäns i Sverige böra behandlas hvar för sig; och hafva för denskull särskilda utlåtanden blifvit beträffande hvardera frågan utarbetad.

Hvad angår den förra frågan, eller den om en anordning för tillvaratagandet af svenskars intressen i Norge, få kommittéens svenska ledamöter, undertecknade Bildt och Ameen, anföra följande.

Med anledning af kommittéens ofvan omförmälda framställning hafva genom Kungl. utrikesdepartementet infor drats och till kommittéen öfverlämnats yttranden från följande myndigheter och korporationer:

- 1) Kungl. jordbruksdepartementet,
- 2) Kungl. kommerskollegium,
- 3) Kungl. medicinalstyrelsen,
- 4) Öfverståthållareämbetet,
- 5—29) Kungl. Maj:ts befallningshafvande i rikets samtliga län,
- 30) Handels- och sjöfartsnämnden i Stockholm,
- 31) » » » » Göteborg,
- 32) » » » » Malmö,
- 33) » » » » Norrköping,
- 34) » » » » Helsingborg,
- 35) » » » » Sundsvall,
- 36) » » » » Kalmar,
- 37) » » » » Oskarshamn.
- 38) » » » » Hernösand,
- 39) Styrelsen för Sveriges allmänna exportförening,
- 40) Styrelsen för Sveriges allmänna handelsförening.

Förutom ofvannämnda från utrikesdepartementet infor-
drade yttranden hafva sådana, hvilka på anmodan af Kungl.
Maj:ts vederbörande befallningshafvande afgifvits af följande
myndigheter och andra, jämväl till kommittéen öfverlämnats.
nämligen af:

- 41) Magistraten i Södertälje,
- 42) » » Kalmar,
- 43) » » Västervik,
- 44) » » Oskarshamn,
- 45) » » Ronneby,
- 46) » » Karlskrona,
- 47) » » Karlshamn,
- 48) » » Sölvesborg,
- 49) t. f. Stadsfiskalen i Kalmar,
- 50) Handels- och sjöfartsnämnden i Södertälje,
- 51) » » » » Visby,
- 52) » » » » Karlskrona,
- 53) » » » » Karlshamn,
- 54) » » » » Halmstad,
- 55) Sjömanshusdirektionen i Södertälje,
- 56) » » » Kalmar,
- 57) » » » Varberg,
- 58) » » » Falkenberg,
- 59) » » » Halmstad,

60) Disponenten m. m. C. Danielsson m. fl. industriidkare och andra affärsmän inom Värmlands län.

Här nedan lämnas en kortfattad redogörelse för hvad i ofvannämnda yttranden hufvudsakligen anföres i följande afseenden.

I:o) *Angående den omfattning, hvari redan nu norska myndigheter gå svenska myndigheter eller enskilda till handa i sådana afseenden, som falla under den konsulära verksamheten i utlandet.*

Kommerskollegii utrikesbyrå erhåller från vederbörande norska myndigheter, bland annat, rapporter angående smittosamma sjukdomar, föreskrifter angående lots- och karantänsväsen, sjöförklaringar angående svenska fartyg, meddelanden om å norska fartyg anställda sjömäns fränfälle samt redovisning rörande deras kvarlåtenskap. Underrättelser angående handel och sjöfart erhåller kollegium icke.¹ Vid hänvändande till inredepartementet har utrikesbyrån städse rönt tillmötesgående. I åtskilliga fall har kollegium erfarit, att norska myndigheter understödt och hemsändt svenskt sjöfolk, som lidit skeppsbrott i Norge.

Medicinalstyrelsen erhåller direkt från vederbörande medicinska och veterinära myndigheter alla meddelanden, som äro af intresse för styrelsen.

Öfverståthållareämbetet. Utan svårighet erhållas genom korrespondens direkt mellan vederbörande kommunala eller andra myndigheter erforderliga upplysningar.

K. B. i Stockholms län har städse vid direkt skriftväxling med vederbörande norska myndigheter rönt det största tillmötesgående från dessa i frågor angående fattigunderstöd samt uttagande af böter och utskylder m. m.

K. B. i Uppsala och Blekinge län uttala sig i samma riktning.

K. B. i Södermanlands och Hallands län framhålla att myndigheterna i hvartera landet lämna erforderligt biträde äfven i fall, då sådant icke är dem ålagdt.

K. B. i Kalmar län. Nödställda norrmän, hvilka såsom arbetsföra, ej kunnat få fattigvård, hafva ofta på frivillighetens väg erhållit hjälp och hemförskaffning af polismyndighet.

K. B. i Gottlands län. Understöd till skeppsbrutna norrmän har vid åtskilliga tillfällen lämnats genom förskott från länsstyrelsen efter korrespondens med norske statsministern i Stock-

¹ Dock torde böra nämnas, att mellan Kommerskollegii statistiska afdelning och Det Statistiske Centralbureau i Kristiania ett utbyte af vissa statistiska uppgifter rörande sjöfarten äger rum.

holm. Liknande förfaringssätt har äfven ägt rum gent emot svenska sjömän i Norge.

K. B. i Hallands län. Genom föreskriften i Kungl. brefvet den 31 juli 1818 om direkt skriftväxling mellan myndigheterna i Sverige och Norge är sörjdt för att erforderliga meddelanden komma vederbörande till handa minst lika hastigt, som om de afgifvits af en konsulat tjänsteman.

K. B. i Göteborgs och Bohus län. Svenska sjömän hafva hemförpassats genom vederbörande »politikammeres» försorg stundom med åberopande af Kungl. anordningen den 15 februari 1855. Vederbörande amtmän hafva lämnat underrättelser om aflidna svenskar och deras kvarlåtenskap samt äfven ombesörjt dennas öfversändande.

K. B. i Värmlands län öfverlämnar en tablå öfver sin korrespondens med norska myndigheter år 1901, utvisande bland annat, att af 546 utväxlade skrivelser 71 afsett uttagande af böter eller skatter i Norge, 49 ersättning för fattigvård därstädes, samt 162 öfversändande af lösdrivare och nödställda till Sverige.

K. B. i Västmanlands län har under de sista 15 å 20 åren emottagit skrivelser dels från två amtmän angående ena gången arfvingar till en i Norge afliden svensk och andra gången understöd från svenska anförvanter till en i Norge nödlidande svensk, dels ock i fråga om skyldighet för en svensk att draga försorg om sitt i Norge vistande barn och dess moder. Däremot har K. B. jämförelsevis ofta måst anlita norska myndigheter i fråga om uttagande af böter och utskylder eller fattigvård.

K. B. i Jämtlands län. De norska myndigheterna tillämpa i fråga om understöd åt svenskar Kungl. anordningen den 15 februari 1855, så att konsulärt biträde enligt konsulatförordningen § 97 ej behöfves. Detsamma gäller med afseende å norrmän i Sverige, ehuruval fattigvårdsstyrelser måhända hysa betänkligheter vis-à-vis arbetsföra personer. Dödsbo efter svensk, som aflidit i Norge, vårdas af vederbörande »skifteret»; och i Sverige tillämpas Kungl. förordningen den 24 september 1861 äfven på boet efter här afliden norrman. Upplysningar lämnas af vederbörande lika till svenskar och norrmän.

K. B. i Västerbottens län finner, att de norska myndigheternas biträde i afseende å sjöfarten uppfyllt allas berättigade anspråk.

K. B. i Norrbottens län har ej erfarit någon brist på tillmötesgående från norska myndigheter vid direkt skriftväxling på grund af Kungl. brefvet den 31 juli 1818 i frågor angående arfs-

angelägenheter, delgifning af rättshandlingar och dylikt. Ej heller hafva från allmänheten försports några klagomål öfver de norska myndigheterna. Hvad särskildt angår de svenska nomadlapparne, finnes ett ombud anställt i Norge för att tilhandagå dem med råd och dåd.

Myndigheternas tillmötesgående emot svenskar och norrmän utan åtskillnad dem emellan framhålles af *Handels- och sjöfartsnämnderna* i Stockholm, Malmö, Norrköping och Halmstad; styrelserna för *Sveriges allmänna handelsförening* och för *Sveriges allmänna exportförening*, *Sjömanshusdirektionerna* i Varberg och Halmstad samt åtskilliga enskilda (inför K. B. i Värmlands län).

T. f. Landssekreteraren i Värmlands län anför, att fall förekommit, då en viss hårdhet förmärkts med afseende å svenskars hemsändande från Norge; men i öfrigt hade ingen anmärkning försports i fråga om nödställda svenskars behandling därstädes. Särskildt hade barnaföderskor, tack vare effektiv lagstiftning, i Norge en gynnsammare ställning.

II:o) Angående huruvida och i hvad mån bristen på en anordning för tillvaratagandet af svenskars intressen i Norge, motsvarande det konsulära bitrådet i främmande länder, gjort sig kännbar.

Jordbruksdepartementet, hvilket inskränkt sitt yttrande till att afse endast frågan om beredande af understöd åt svenska medborgare, som i Norge falla den allmänna fattigvården till last, anser, att i detta afseende någon annan anordning än den, som på grund af Kongl. förordningen den 15 februari 1855 f. n. tillämpas, icke lämpligen kan ifrågasättas; hvarföre ej heller ur ifrågavarande synpunkt vare sig bristen på en konsulär anordning i Norge hitills gjort sig kännbar, eller för framtiden en dylik anordning är af behovet påkallad.

Kommerskollegii utrikes byrå har icke erfarit några olägenheter af denna brist.

Hvad åter angår vissa till *kommerskollegii inrikes byrå* hörande ärenden, hvilka afse svenska fartygs registrering och i hvilka förutsattes viss af konsul beroende ämbetsåtgärd, uttalar kollegium, att bristen på en representation i Norge, motsvarande den konsulära, torde kunna i större eller mindre grad och omfattning bereda olägenheter vare sig för enskilda svenska undersåtar eller för det allmänna. Dessa ärenden angå:

1:o) utfärdande af interimscertifikat för viss tid, enligt registreringsförordningen § 8, mom. 2, 3:e stycket (»synes kunna medföra afsevärda olägenheter för svenska undersåtar»);

2:o utfärdande af interims-nationalitetshandlingar för viss resa, enligt konsulatförfordningen § 81 mom. 1;

3:o anteckning angående ombyte af befälhafvare i fartygs nationalitetshandling och i fartygsregistret, enligt registreringsförfordningen § 20 jfr ksf. §§ 88—90;

4:o åtgärder vid svenskt fartygs ombyte af nationalitet eller förolyckande, enligt ksf. §§ 80 och 83;

5:o åtgärder med afseende å inteckning i fartyg enligt registreringsförfordningen § 32, eller äganderättsförändring enligt § 15 ibdm, eller ny hufvudredare enligt § 19, 3:e stycket, ibdm;

6:o utväxling af interimscertifikat enligt registreringsförfordningen § 8 mom. 2, 2:a stycket; samt

7:o kontroll å nationalitetshandlingar enligt ksf. § 78.

Slutligen framhåller kollegium — hvad jämväl angår ärenden tillhörande kollegii inrikes byrå — att enligt mönstringsförfordningen den 4 juni 1868 svensk fartygsbesättning, som antages eller afskedas i Norge, befinner sig i samma ställning, som vid på- eller afmönstring i land, där konsul icke finnes — utan att dock detta förhållande medfört några olägenheter.

Medicinalstyrelsen har ej erfarit behof af representation i Norge.

Öfverståthållareämbetet finner sådan obehöflig, dels — hvad angår inhämtande af upplysningar — i betraktande af det lifliga utbytet genom tidningar och genom personliga meddelanden och sammanträffanden, dels ock — hvad beträffar annat biträde åt enskilda landsmän — på grund af närheten till hemlandet, de tätade kommunikationerna, likheten i språk och den i många fall förefintliga kännedomen om norska samhällsförhållanden.

K. B. i Stockholms län anser icke något behof af en den konsulara motsvarande representation i Norge vara för handen.

K. B. i Uppsala, Jönköpings och Älfsborgs län yttra sig i samma riktning.

K. B. i Södermanlands län likaså, under framhållande, att sedan båda länderna erhållit gemensam sjölag, och då utvecklingen går i riktning af gemensam lagstiftning äfven i annat, som faller inom konsulernas verksamhetsområde, så torde svepska konsuler i Norge för framtiden blifva ännu obehöfligare än f. n.

K. B. i Kronobergs län har icke erfarit några olägenheter af bristen på konsular anordning i Norge. Beträffande fattigvård och sjukvård äro erforderliga bestämmelser meddelade, och förändrade anordningar härutinnan äro ej af omständigheterna på-

kallade. För öfrigt är den personliga samfärdseln mellan Norge och Kronobergs län icke af någon betydighet, likasom äfven affärsförbindelserna, efter det mellanrikslagen trädt ur kraft, förminskats eller alldeles upphört.

K. B. i Kalmar län finner en konsulat-anordning skäligen öfverflödig i betraktande af rikenas samhörighet, närbelägenhet och likartade förhållanden.

K. B. i Malmöhus län. Vid åtskilliga tillfällen har vederbörande polismyndighet stannat i den största förlägenhet i fråga om understöd åt nödställda norrmän, emedan Kungl. kungörelsen den 9 juni 1871 afser endast svenska undersåtar och de medel, som genom Kungl. bref den 3 november 1882 ställts till K. B:s förfogande, endast få användas för svenska sjömän. I enstaka fall hafva ifrågavarande norrmän begifvit sig till Köpenhamn, där konsulatet kunnat bispringa dem.

K. B. i Göteborgs och Bohus län. Trots den lifliga beröringen mellan detta län och Norge såväl i handel och sjöfart som genom den betydande utvandringen från länet, har något behof af särskilda konsulära anordningar icke gjort sig gällande, beroende detta dels på lättheten för hvarje svensk att själf bevaka sina intressen i Norge och dels på de norska myndigheternas tillmötesgående.

K. B. i Värmlands län har hvarken i sina talrika mellanhafvanden med norska myndigheter eller eljest förnummit något behof af konsulär representation.

K. B. i Örebro län har trots den lifliga affärsförbindelsen mellan Örebro och Norge, hvilken dock var större förr än nu, icke erfarit något fall, då norska myndigheter behöft lämna konsulärt biträde.

K. B. i Västernorrlands län anser lika med nämnder och magistrater inom länet, att anmärkning ej kan göras mot vare sig den omfattning eller det sätt, hvarpå svenskars intressen tillvaratagas i Norge.

K. B. i Jämtlands län har vid anställda efterforskningar ej funnit, att någon brist i förevarande afseende gjort sig kännbar.

K. B. i Västerbottens län. Hvarken för den, som har intressen att bevaka i Norge, eller för den, som vill inleda affärsförbindelser därstädes, möta några svårigheter, som kunna påkalla konsulär medverkan. Beträffande sjöfarten skulle visserligen en sådan kunna synas behöflig, men de norska myndigheternas biträde har uppfyllt allas berättigade anspråk i detta afseende, såsom vid på- och

afmönstring eller hemsändande af sjöfolk, tvister mellan befälhafvare och besättning eller redare och befälhafvare o. s. v. Något trängande behof af konsulär anordning finnes därför icke.

K. B. i Norrbottens län. Förutom de norska myndigheternas tillmötesgående, göra gällande reciproka bestämmelser ang. sjuk- och fattigvård samt ang. rätt att idka handel m. m., äfvensom det nära grannskapet, de underlättade kommunikationerna och likheten i språk, seder och delvis äfven lagstiftning, en konsulär representation öfverflödig.

Svårigheter med afseende å hjälpbehöfvande norrmän i Sverige påpekas af *magistraten, t. f. stadsfiskalen* och *sjömanshusdirektionen i Kalmar*. (Sjömanshusdirektionen anför, att medellösa norrmän t. o. m. låtit sig häktas för att bli hemförskaffade.)

Handels- och sjöfartsnämnden i Stockholm. Likheten i språk och seder, grannskapet, de lätta kommunikationerna, den vidt utbredda kännedomen om broderfolkets affärsförhållanden tillika med det biträde, som myndigheterna redan lämna, göra det ej svårare att idka affärer inom broderlandet än inom det egna landet. Detta bevisas, förutom af åtskilliga enskilda exempel, framför allt af den betydliga varuomsättning, som under en lång följd af år ägt rum mellan båda länderna och som — trots afbräck genom mellanrikslagens upphäfvande den 12 juli 1897 — fortfarande ådagalägger, att något behof af mellanriksrepresentation, motsvarande den konsulära i utlandet, ej förefinnes, hvad angår handel och sjöfart.

Att på grund af likheten i språk och öfriga förhållanden någon saknad af dylik representation icke förmärkts, hvarken för handel eller för sjöfart, framhålles äfven af *Handels- och sjöfartsnämnderna* i Göteborg, Norrköping, Oskarshamn, Hernösand, Karlskrona och Karlshamn; samt styrelserna för *Sveriges allmänna handelsförening* och *Sveriges allmänna exportförening*.

III:o) Angående huruvida och i hvilka särskilda afseenden det kan antagas vara till fördel för Sverige att inom Norge äga en representation motsvarande den konsulära i utlandet.

K. B. i Södermanlands län. Äfven om Sveriges handel, industri och sjöfart skulle i någon mån främjas, så skulle det missförhållandet skärpas, att i Norge Sverige anses såsom ett främmande land.

K. B. i Gottlands län. Om erforderliga lagbestämmelser i syfte att bereda hjälp åt skeppsbrutna fartygsbesättningar samt äfven i de afseenden, som beröras i konsulatförfordningens §§ 85—90, ej

kunna åstadkommas, kan svårigen målet uppnås utan särskild representation.

K. B. i Kristianstads län. Enligt flera fartygsbefälhafvares åsikt skulle en dylik representation blifva sjöfartsnäringen till gagn, då svenska sjöfarande därigenom komme i åtnjutande af enahanda biträde som utomlands och finge sina rättigheter bättre tillgodosedda, hvarjämte äfven handeln på Norge skulle verksammare kunna främjas och svenska intressen därstädes komma att mera beaktas.

K. B. i Hallands län anser det ej otänkbart, att konsulära representanter för Sverige skulle på verksammare sätt än för närvarande tillvarataga svenskars intressen därstädes, men kostnaderna skulle säkerligen icke motsvara gagnet, och känslan af att tillhöra skilda nationer skulle hos båda folken än vidare inskräpas.

K. B. i Göteborgs och Bohus län. En svensk representation i Norge kan icke medföra någon särskild fördel för Sverige under annan förutsättning, än att de norska myndigheterna icke äro enligt lag skyldiga att lämna svenskar bistånd, och att det icke anses lämpligare att åstadkomma sådana lagbestämmelser

K. B. i Värmlands län. En konsulär representation skulle endast verka till ärendenas fördröjande och måhända i viss mån ställa sig hindrande mellan K. B. och vederbörande norska myndigheter samt dessutom medföra särskildt för handel och sjöfart betungande och gagnlösa pålagor.

K. B. i Västmanlands län. Fastän samfärdseln mellan detta län och Norge, förutom turisttrafiken, är af ytterst ringa omfattning och den inbördes affärsverksamheten ej heller nått någon utveckling, skulle ändock en konsulär anordning i Norge vara af stor vikt, då det är önskvärdt, att samfärdseln mellan de Förenade Rikena blir lifligare än nu. Därför bör en sådan anordning komma till stånd, försåvidt icke kostnaderna öfverstiga behovet. Någon brist i förevarande afseende har K. B. emellertid icke erfarit.

K. B. i Kopparbergs län. Visserligen går lagstiftningen i riktning af att likställa svenskar i Norge och norrmän i Sverige, och detta bidrager att göra en mellanriksrepresentation mindre behöflig. Men fastän bristen ej gjort sig kännbar, skulle dock en sådan institution — såvida de unionella krafven ej därigenom åsidosättas — ur industriell och merkantil synpunkt vara af gagn.

K. B. i Gäfleborgs län. Fastän svenska myndigheter och enskilda kunna påräkna allt skäligt tillmötesgående från norska myndigheter och *vice versa*, kunna dock enskilda, i synnerhet sjö-

farande och fiskare, ofta i det andra riket erfara saknaden af legation eller konsul. I Sverige kan i sådant fall norrmän hänvända sig till norska statsrådsafdelningen, men svensk i Norge har icke någon motsvarande myndighet. Det skulle därför utan tvifvel vara till fördel för Sverige, om en anordning af ifrågavarande slag kunde komma till stånd.

K. B. i Jämtlands län. Frånsedt sjöfarten, som K. B. säger sig ej kunna bedöma, synes en mot den konsulära svarande representation i Norge ej kunna för Sverige medföra andra fördelar än berättelserna. Men om innehållet i dessa vinner den intresserade kännedom ur tidningar eller andra lätt tillgängliga tryckta källor; och för att sprida denna kännedom kunna anordningar träffas på enklare och billigare sätt än genom konsuler.

K. B. i Norrbottens län. En dylik representation skulle ingalunda väcka och befästa den samhörighetskänsla, som utgör unionens livsvillkor.

Nyttan af konsulära rapporter från Norge framhålles af *Magistraten* i Ronneby.

Den politiska betydelsen af mellanriksrepresentation, såsom markerande åtskillnaden mellan båda folken, betonas af *Magistraterna* i Karlshamn och Sölvesborg, *Handels- och sjöfartsnämnden* i Göteborg samt *Styrelsen för Sveriges allmänna handelsförening*.

Att kostnaderna skulle komma att öfverstiga gagnet, framhålles af *Handels- och sjöfartsnämnderna* i Stockholm, Kalmar, Södertälje och Halmstad samt *Styrelserna för Sveriges allmänna handelsförening* och för *Allmänna exportföreningen*.

Att Sverige icke skulle hafva någon synnerlig fördel af en representation i Norge, uttalas af *Magistraterna* i Västervik och Karlskrona; *Handels- och sjöfartsnämnderna* i Helsingborg, Sundsvall, Kalmar och Halmstad; *Styrelsen för Sveriges allmänna handelsförening*; *Sjömanshusdirektionerna* i Södertälje, Varberg och Falkenberg samt åtskilliga enskilde inför K. B. i Värmlands län (med afseende å särskilda §§ i konsulatförordningen).

Handels- och sjöfartsnämnden i Visby anser, att det utan tvifvel vore gagneligt, om i hvartera landet funnes representanter för det andra landet, som vore skyldiga att bistå dettas undersåtar, gällande detta i synnerhet med afseende å skeppsbrutne men äfven vid andra tillfällen.

Sjömanshusdirektionen i Kalmar anser, att då Sverige är till lagar och sedvänjor lika skildt från Norge som från Danmark eller

hvilket annat främmande land som helst, så behöfs konsulärt biträde lika väl i Norge som eljest utomlands.

IV:o) *Diverse förslag.*

Öfverståthållareämbetet anser önskligt, att anslag anvisas till understöd åt arbetsföra men nödställda undersåtar från det andra landet enligt Kungl. kungörelsen den 9 juni 1871.

K. B. i Stockholms län förordar -- om en särskild anordning skulle anses af nöden -- en för båda länderna gemensam lagstiftning i syfte att ålägga det ena landets myndigheter skyldighet att lämna det andra landets myndigheter och enskilda undersåtar erforderligt biträde.

K. B. i Kalmar län anser det önskvärdt att genom gemensamma lagbestämmelser i hvartera riket tillförsäkra hjälpbehöfvande från det andra riket nödigt understöd.

K. B. i Gottlands län -- likasom äfven *Handels- och sjöfartsnämnden* i Visby -- uttalar sig också för sådana lagbestämmelser (eventuellt: konsulär representation).

K. B. i Kristianstads län. Lagbestämmelser äro nödvändiga beträffande understöd åt sjömän och andra nödställda undersåtar från det andra riket.

Ömsesidig lagstiftning i stället för konsulär representation förordas ock af *Magistraten* i Södertälje; *Handels- och sjöfartsnämnderna* i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping; Styrelsen för *Sveriges allmänna handelsförening*.

Till kommittéen hafva vidare öfverlämnats handlingarna i ett af svenske och norske generalkonsuln i Köpenhamn hos utrikesministern anhängiggjort ärende angående en i Malmö landsatt skeppsbruten norsk fartygsbesättning, för hvilken hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län begärts understöd till hemresa, men hvilken af länsstyrelsen hänvisats att därom vända sig till bemälda generalkonsul, på den grund att medel för ifrågasvarande ändamål icke vore ställda till länsstyrelsens förfogande.

Af ofvannämnda handlingar inhämtas hufvudsakligen:

att utrikesministern i skrifvelse till chefen för kungl. civildepartementet väckt förslag om utfärdande af föreskrifter, hvarigenom vederbörande länsstyrelse bemyndigades att bistå nödställda norska sjömän efter att först hafva satt sig i förbindelse med civildepartementet eller ock direkt med departementet för det inre, hvilken senare myndighet kunde förutsättas vara villig att omedelbart återgälda af svensk myndighet eventuellt utlagda belopp;

att efter erhållen remiss Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län i afgifvet yttrande ifrågasatt, att hvad i Kungl. kungörelsen den 9 juni 1871 stadgas beträffande understöd åt arbetsföra, men nödställda svenska medborgare, hvilka af utländsk myndighet aflämnas å svensk gränsort, skulle utsträckas att gälla äfven med afseende å norrmän; och skulle hvad i följd däraf kunde komma att af statsmedel förskjutas lämpligen godtgöras svenska statsverket vid den likvid af fattigvårdsutgifter, som de Förenade Rikena emellan uppgöres enligt § 5 af Kungl. förordningen den 15 februari 1855; samt

att jämväl kommerskollegium i ärendet afgifvit infordradt yttrande, däri kollegium bland annat vitsordat, att någon föreskrift icke funnes meddelad, på grund hvaraf Kungl. Maj:ts befallningshafvande i förevarande eller liknande fall kunnat lämna understöd åt norska undersåtar, därest behof af egentlig fattigvård ej förefunnits.

Af den här ofvan meddelade redogörelse för hvad i detta ärende förekommit framgår, att de allra flesta af de till kommittéen öfverlämnade yttrandena gå i den riktning, att bristen på en den konsulära representationen motsvarande anordning för tillvaratagandet af svenskars intressen i Norge icke gjort sig i någon afsevärd mån kännbar, samt att ej heller några särskilda fördelar af en sådan anordning äro att förvänta; och synes detta i allmänhet tillskrifvas dels den växelverkan, som redan äger rum mellan svenska och norska myndigheter, och det af hvarterdera landets myndigheter i stor omfattning tillämpade förfaringssätt att icke göra åtskillnad mellan det egna och det andra landets undersåtar, dels ock ländernas nära grannskap och de i åtskilliga afseenden i båda länderna rådande likartade förhållanden.

De fall, då man erfarit saknaden af en anordning af ifrågasvarande art, inskränka sig till de af kommerskollegium omförmälda ärenden beträffande fartygs registrering samt till frågor om beredande af understöd åt skeppsbrutna sjömän; och de fördelar, som man ansett vara att för Sveriges del förvänta af en sådan anordning, äro förutom bistånd åt hjälpbehöfvande svenska undersåtar hufvudsakligen främjande i allmänhet af Sveriges handel och sjöfart.

Då vi nu öfvergå till att undersöka beskaffenheten af de fall, där saknaden af en den konsulära representationen motsvarande anordning i Norge antingen befarats kunna medföra olägenheter

eller ock redan gjort sig kännbar, samt därvid till en början ägna uppmärksamheten åt de af kommerskollegium omförmälda ärenden angående fartygs registrering och hvad därmed äger samband, torde böra erinras om följande dels i sjölagen, dels i konsulatförordningen och dels i Kungl. förordningen den 18 oktober 1901 meddelade bestämmelser i förevarande ämne.

I det hos kollegium förda fartygsregister skola upptagas alla svenska fartyg, hvilka äro afsedda att nyttjas till handelssjöfart eller resandes fortskaffande och äga en dräktighet af 20 registerton eller därutöfver. Anmälan till fartygsregistret, hvilken i regel göres af ägaren eller den honom företräder, skall äfven afse befälhafvare å fartyget. Efter verkställd registrering och sedan i registret gjorts anteckning om befälhafvaren, utfärdar kommerskollegium s. k. nationalitets- och registreringscertifikat, hvilket skall uppvisas, när sådant af vederbörande myndigheter påfordras. Registreringspliktigt fartyg, som antingen byggts här i riket och icke varit i utländsk ägo eller ock från att vara utländskt här i riket öfvergått i svensk ägo, får vid stadgad straffpåföljd icke, förrän ofvannämnda certifikat utfärdats, användas till handelssjöfart eller resandes fortskaffande, såvida icke kollegium i särskilda fall i s. k. interimsnationalitetsbevis lämnat medgifvande därtill.

Hvad åter angår fartyg af registreringspliktig dräktighet, som byggts för svensk räkning å utrikes ort eller å sådan ort öfvergått från utländsk till svensk nationalitet, gäller att, då fartyget skall afgå till Sverige vare sig direkt eller med anlöpande af allenast en mellanliggande hamn, vederbörande konsul är berättigad att för fartyget utfärda interimsnationalitetshandlingar. Vill ägaren, innan fartyget inklarats i svensk hamn, använda det samma i annan fart än den nyssnämnda, skall angående fartyget göras anmälan till fartygsregistret; och utfärdas därefter af kommerskollegium s. k. interimsnationalitets- och registreringscertifikat, gällande för den tid kollegium i hvarje särskildt fall bestämmer. Emellertid kan kollegium också, där särskilda omständigheter sådant föranleda, oaktadt villkoren för erhållande af interimscertifikat ej blifvit uppfyllda, bemyndiga konsul att för fartyget utfärda interimscertifikat att gälla för viss tid, högst sex månader, eller till dess fartyget inom den utsatta tiden ankommer till svensk hamn.

Enligt hvad af kommerskollegium anmärkes i punkterna 1 och 2 af dess ifrågavarande yttrande, kunna de härofvan omförmälda, på konsuler beroende ämbetsåtgärder icke komma till utförande

hvad angår i Norge befintligt fartyg, som förvärfvats för svensk räkning. Ett sådant fartyg skulle följaktligen icke kunna användas till handelssjöfart, förr än vederbörligt certifikat blifvit af kollegium utfärdadt.

Det vill visserligen synas, som om fartyg, hvilket i norsk hamn förvärfvas för svensk räkning, skulle på grund af gällande bestämmelser i fråga om registreringen befinna sig i en ogynnsammare ställning än fartyg, som i land, där konsul finnes anställd, öfvergår från utländsk till svensk ägo. Men i de jämförelsevis sällan förekommande fall, då sådant skulle erfordras, torde de befarade olägenheterna kunna lämpligen förebyggas därigenom, att föreskriften i § 8 mom. 3 registreringsförordningen ändrades så, att kommerskollegium erhöles rätt att utfärda interimsnationalitetsbevis äfven för svenskt fartyg, som befinner sig i Norge.

Kommerskollegium anför vidare under moment 4, 6 och 7 en del fall, där konsuls ämbetsåtgärd närmast torde afse utöfvande af kontroll å svenska fartygs nationalitetshandlingar. Dessa fall angå *dels* ombyte af svenskt fartygs nationalitet, därvid konsuln på grund af § 80 konsulatförordningen skall bland annat affordra befälhafvaren fartygets svenska skeppshandlingar samt insända dem till kommerskollegium, *dels* utväxling af interimscertifikat, i händelse nytt sådant ifrågakommer, *dels ock* den jämlikt konsulatförordningen § 78 befälhafvaren åliggande skyldighet att vid fartygs besök i främmande hamn infinna sig å konsulatet och förete vederbörliga skeppshandlingar.

Hvad angår de åtgärder, som i de båda förstnämnda fallen ankomma på konsul, vill det synas, som om saknaden af en den konsulära motsvarande representation i Norge lämpligen skulle kunna afhjälpas därigenom, att vederbörande fartygs befälhafvare eller redare genom särskilda föreskrifter tillförbindas att i hvardera fallet fullgöra, hvad eljest af konsuln utföres. Beträffande åter den kontroll, som föreskriften i konsulatförordningen § 78 afser att åstadkomma, hålla vi för vår del före, att, om sådant befinnes vara af behovet påkalladt, genom ömsesidiga bestämmelser för vederbörande myndigheter en dylik kontroll beträffande svenska fartyg i Norge och norska fartyg i Sverige skulle utan svårighet kunna anordnas.

På sätt ofvan blifvit erinradt, skall i fartygsregistret göras anteckning äfven om fartygs befälhafvare. Sker ombyte af befälhafvare, medan fartyget är utom riket, skall enligt registreringsförordningen § 20 den nye befälhafvaren därom ofördröjligen göra anmälan antingen, om konsul finnes å den ort, där ombytet sker,

hos denne eller i annat fall hos den konsul, som under resan först anträffas. Äfven i detta afseende anser collegium (under mom. 3), att olägenheter kunna förorsakas af bristen på en den konsulära motsvarande svensk representation i Norge; och hänvisar collegium särskildt till konsulatförordningen §§ 88—90, hvilka paragrafer innefatta åtskilliga föreskrifter rörande konsulers åligganden vid befälhafvares till- och afsättande, afseende hufvudsakligen att vid ifrågavarande tillfällen tillvarataga besättningens, rederiets och lastägares intressen.

Ej heller härutinnan torde några olägenheter behöfva befaras annat än i sällsynta undantagsfall. Då nämligen anmälan om befälhafvareombyte enligt ofvan anförda bestämmelse skall göras, så snart fartyget anländer till hamn, där konsul finnes anställd, skulle svårigheter hufvudsakligen kunna uppstå endast så länge fartyget gör resor mellan norska hamnar. Men därvid torde särskildt det ringa afståndet och de snabba kommunikationerna till fartygets hemort göra det lätt för vederbörande att äfven utan ett det konsulära motsvarande biträde bevaka sina inträssen.

Detta sistnämnda synes kunna anföras äfven beträffande de åtgärder, hvilka på grund af konsulatförordningen § 83 skola vid inträffande strandning eller sjönöd vidtagas af konsul, af kommerskollegium omnämnda under mom. 4. För detta vårt antagande hämta vi stöd jämväl af det förhållande, att icke i något af de från representeranter för den svenska sjöfartsnärings inkomna yttranden framställts några farhågor i detta afseende, utan tvärtom på flera håll uttalats den uppfattningen, att det för de svenskar, som hade speciella intressen att bevaka i Norge, vore lika lätt att själfva tillvarataga dessa därstädes som inom mer eller mindre af lägsna delar af vårt eget land.

Under mom. 5 framhåller collegium, hurusom i Norge ej kunna vidtagas vissa konsulära åtgärder i afseende å fartygs certifikat, hvilka föranledas af utfärdade bevis om dels inteckning i fartyg och dels förändringar i äganderätten eller antagande af ny hufvudredare. Då emellertid dessa åtgärder enligt gällande bestämmelser skola vid de tillfällen, då konsul ej finnes att tillgå på platsen, utföras af den konsul, som under resan först anträffas, torde äfven härvidlag faran för olägenheter i följd af bristen på en den konsulära motsvarande representation i Norge vara inskränkt till de fall, då fartyget gör resor mellan norska hamnar. För att äfven i dessa fall förebygga möjliga olägenheter däraf, att fartygs certifikat i ofvan antydda afseenden ej öfverensstämmer med de fak-

tiska förhållandena, synes en lämplig åtgärd vara att genom särskilda föreskrifter ålägga vederbörande hufvudredare eller befälhafvare skyldighet att svara för, att de ifrågavarande bevisen åtfölja certifikatet.

Af hvad här ofvan anförts torde framgå, att icke något af de fall, då kommerskollegium befarat, att bristen på en konsulsinstitutionen motsvarande anordning i Norge skulle göra sig kännbar, synts oss vara af beskaffenhet att påkalla en sådan anordnings införande; och hafva vi ej heller ansett oss kunna med afseende å de af collegium omförmälda registreringsärenden framställa något förslag om biträde af norsk myndighet, emedan definitiva bestämmelser angående fartygs registrering i Norge lära vara under utarbetande och ännu icke blifvit till efterrättelse kungjorda.

Vi öfvergå härefter till frågan om beredande af understöd åt skeppsbrutna sjömän. Såsom af den i det föregående lämnade redogörelsen inhämtas, hafva i detta afseende olägenheter verkligen uppstått till följd däraf, att sjömän från det ena af de Förenade Rikena icke inom det andra riket haft att påräkna sådant biträde, som eljest i utlandet lämnas af konsulter. Visserligen gifva åtskilliga af de inkomna yttrandena i ämnet vid handen, att nödställda sjömän från det ena riket merendels fått inom det andra åtnjuta allt erforderligt bistånd med hänsyn till såväl underhåll som hemförskaflning. Men erfarenheten visar också, att, så länge detta bistånd lämnas blott på frivillighetens väg, någon säkerhet ej förefinnes för att sjömännen i alla förekommande fall erhålla vederbörligt understöd. Det ligger i sakens natur, att, i öfverensstämmelse med hvad kommittéen framhållit beträffande skyldighet för det ena rikets sårkonsul att i vissa fall bispringa sjöfolk äfven från det andra riket, också det bistånd, hvarom här är fråga, bör vara ömsesidigt, så att svenska sjömän i Norge komma i åtnjutande af enahanda förmåner, som varda norska sjömän tillförsäkrade i Sverige. Bestämmelser i detta ämne lära därför böra utfärdas efter föregående förhandlingar mellan vederbörande svenska och norska myndigheter. Hvad angår verkställandet af ifrågavarande ömsesidiga föreskrifter, synes detta i Sverige lämpligen kunna anförtras åt vederbörande länsstyrelser, resp. magistrater i de sjöstäderna, som ej äro sårten för länsstyrelser, medan de svenska sjömännen i Norge skulle i förekommande fall hafva att vända sig till vederbörande inrulleringsmyndigheter. Ej heller för nu ifrågavarande ändamål synes man alltså behöfva

anlita den utvägen att i hvarterdera landet anställa särskilda funktionärer, motsvarande konsulat tjänstemännen i utlandet.

Hvad härefter angår de fördelar, man ansett sig kunna för Sveriges del förvänta af dylika funktionärers anställande i Norge, är först att nämna bistånd åt hjälpbehöfvande landsmän. De svenska undersåtar, hvilka det på grund af gällande konsulatförrättning åligger konsuler att i första rummet bispringa, äro de sjöfarande. Genom hvad här ofvan blifvit ifrågasatt beträffande ömsesidigt bistånd i hvarterdera riket åt det andra rikets sjömän torde vara sörjdt för, att de svenska sjöfarande i Norge skola hafva att påräkna behörig hjälp i de fall, då de därstädes kunna komma i behof af sådant biträde, som eljest lämnas af konsuler. Hvad åter beträffar andra svenska undersåtar än sjömän, är det visserligen en känd sak, att ett betydande antal svenskar — uppgående enligt den på grund af 1891 års folkräkning upprättade statistik till inemot 40,000 — vistas i Norge. Men då genom ömsesidigt gällande bestämmelser svenskar i Norge och norrmän i Sverige vid inträffande behof af fattigvård tillförsäkrats enahanda rätt till understöd, torde, på sätt äfven af jordbruksdepartementet uttalats, ej heller i detta afseende en särskild, den konsulära motsvarande anordning för Sveriges del vara i Norge erforderlig.

Återstår nu att taga i betraktande de fördelar, som man ansett sig kunna af en mellanriksrepresentation, motsvarande den konsulära i utlandet, för Sveriges del förvänta med afseende å främjande i allmänhet af vårt lands handel och sjöfart. De svenska myndigheter, hvilka i detta afseende förordat anordnandet af en dylik representation, hafva i allmänhet icke antydtt, hvilka särskilda fördelar de ansett skola af ifrågavarande representation tillskyndas de svenska näringarna, utan hafva hufvudsakligen inskränkt sig till att framhålla, hurusom samfärdseln mellan de båda förenade rikena skulle genom denna representations anordnande befrämjas.

Hvad angår omfattningen af den handel och sjöfart, som f. n. äger rum mellan Sverige och Norge, tillåta vi oss att hänvisa till hosföljande, i detta ämne upprättade promemoria (*Bil. 3*). Enligt hvad däri anförda statistiska uppgifter gifva vid handen, utgör Norges handelsomsättning med Sverige en betydligt större del af Norges hela utrikes handel, än hvad fallet är med Sveriges handelsomsättning med Norge i jämförelse med vårt lands hela utrikes handel; och äger ett liknande förhållande äfven rum med afseende å de båda ländernas inbördes sjöfart.

Emellertid äro Sveriges intressen i förevarande afseende, om de än sålunda förefalla relativt mindre betydande än Norges, likväl af den omfattning, att, ifall deras tillvaratagande ansåges kräfva särskilda anordningar, frågan därom borde tagas under allvarligt öfvervägande. Men då de representanter för handel och sjöfart, hvilka yttrat sig i detta ämne, så godt som enhälligt afstyrkt inrättande i Norge af en representation för Sverige motsvarande den konsulära i utlandet, så synes oss detta förhållande ådagalägga, att för Sveriges del dessa intressen icke kräfva vidtagandet af en sådan anordning som den ifrågasatta. Och då man särskildt betonat dennas betydelse med afseende å de berättelser och meddelanden, som eventuellt skulle därigenom erhållas rörande den norska marknaden och utsikterna för svenska produkters afsättning därstädes, få vi för vår del i detta afseende uttala den uppfattning, att man därvidlag torde öfverskatta betydelsen af de konsulära rapporterna. Försåvidt nämligen dessa skulle afse en så nära belägen marknad som den norska, hvilken därjämte genom långvariga affärsförbindelser af mångahanda slag bör vara för vårt lands näringsidkare väl känd, synes man sväriligen kunna antaga, att anställandet af särskilda funktionärer för sådana rapporters afgifvande skulle medföra något emot kostnaderna för en sådan anordning svarande gagn.

Slutligen och då från norsk sida framhållits önskvärdheten af en öfverenskommelse om ömsesidiga rapporter angående husdjursjukdomar, få vi för vår del förklara, att vi icke ansett oss kompetenta att i detta afseende förorda någon viss anordning, men hafva dock velat uttala, att utbytet af ifrågavarande rapporter synes oss, för att kunna medföra afsedd nytta, böra försiggå så snabbt och direkt som möjligt.

Hvad härefter angår den andra sidan af kommittéens förevarande uppdrag eller frågan om en anordning för tillvaratagande af norrmäns intressen i Sverige, motsvarande det konsulära biträdet i främmande länder, få kommittéens norska medlemmar, undertecknade Ibsen och Christophersen, anföra följande:

Af de fra Norge indkomne erklæringer angaaende spørsmålet om en ordning for varetagelsen af nordmænds interesser i Sve-

rige, svarende til den konsulære bistand i fremmede lande, hid-sættes følgende sammendrag:

Indredepartementets afdeling for udenrigske sager, handel og søfart indleder sin udtalelse med endel statistiske opgaver. Af disse fremgaar, at i 1900 beløb værdien af vor export til Sverige sig til kr. 14,765,600:00, og værdien af vor import derfra sig til kr. 27,163,500:00, og at blandt de lande, som i det nævnte aar spillede den betydeligste rolle for Norges ind- og udførsel, indtog Sverige i henseende til den samlede vareomsætning plads som nummer 3, idet det for saa vidt kun stod tilbage for Storbritannien og Tyskland. Om vor skibsfart paa Sverige oplyses, at denne i 1899 med hensyn til tonnage (770,589 ankomne tons) blot blev overgaaet af vor skibsfart paa Storbritannien og Amerikas Forenede Stater. Antallet af i Sverige bosatte norskfødte personer androg i 1890 til 6,287, hvorved til sammenligning kan merkes, at det tilsvarende antal i Danmark samtidigt var 3,385, og at der af nordmænd i Europa udenfor de skandinaviske lande kun fandtes noget over 8,000. De anførte tal viser, at Sverige kommer som et af de første i rækken blandt de lande, hvor interesser er tilstede, som i det mellemfolkelige samkvem sedvanligvis leder til ansættelse af konsulær. Spørgsmaalet er da, hvorvidt disse interesser ogsaa i Sverige trænger til konsulær eller dertil svarende bistand. I sin almindelighed kan herom siges, at ligheden i sprog og forhold selvfølgelig medfører, at det vil falde nordmænd lettere selv at varetage sit tarv i Sverige end i de fleste andre lande. Hermed er dog ikke givet, at norske interesser dersteds ikke skulde behøve nogen bistand af nævnte art. Allerede disse interessers særdeles store betydning er i og for sig egnet til at vække formodning om at samkvemmet med Sverige maa fremkalde talrige tilfælde, i hvilke det vilde være af vigtighed for norske myndigheder, handlende, sjøfarende og andre privatfolk at kunne henvende sig til funktionærer, som var ansvarlige for norsk domstol og undergivne norske autoriteters instruktionsmyndighed, samt af saadanne offentlige tjenstemænd at holdes underrettede om, hvad der i Sverige foregik paa de forskjellige økonomiske felter. At ensartethed i forhold ikke overflødiggjør konsulær assistance, paavises ved forskellige oplysninger angaaende de Forenede Rigers og Danmarks gjensidige konsularrepræsentation. Forat det foreliggende spørgsmaal kan blive fuldt belyst, gennemgaar afdelingen dernæst de vigtigere konsulære funktioner, idet derunder saavidt muligt udtales formening om, hvorvidt de i Sverige kan formodes forsvarlig

skjøttede uden norske konsuler. Endel af disse funktioner betegnes som værende af mindre væsentlig betydning i denne sammenhæng. Derimod fæster afdelingen sig særlig ved den konsulære rapportvirksomhed og ved den beskyttelse, som ved konsulerne bliver de underordnede sjømænds rettigheder tildel. De oplysninger (gjennem pressen, officielle bekjendtgørelser og statistik), som den norske forretningsverden nu faar om Sverige, belyser kun en brøkdel af de tilstande, for hvilke en konsul har at redegjøre, og afgiver ogsaa paa grund af den skikkelse, hvori de fremkommer, et lidet værdifuldt surrogat for konsulatrapporter, i indhold og form afpassede efter hjemlandets behov, og der antages tiltrods for den delvise lighed i forhold mellem de to lande at være trang til konsulære repræsentanter, som paa en tilfredsstillende maade kan udføre den heromhandlede rapporttjeneste. Hvad angaar de administrative forretninger, som regulerer forholdet mellem skibsfører og mandskab, vilde det i Sverige have omtrent samme betydning som i andre af norske fartøier stærkt besøgte fremmede lande, at de besørgetes af konsuler, og at den underordnede sjømandsstand ikke savnede den betryggelse, som ligger heri. Med hensyn til understøttelse og hjemsendelse af sjømænd fra norske fartøier, som ankommer til svensk havn, vil afdelingen ikke bestride muligheden af, at der ogsaa uden ansættelse af konsuler vil kunne træffes en nogenlunde fyldestgørende ordning af dette forhold. Men der kan dog ikke være tvil om, at en ordning med norske funktionærer, som var forpligtede til at antage sig vore sjøfolk i Sverige, og som man havde anledning til stadig at instruere, vilde være at foretrække. I henhold til, hvad ovenfor er resumeret, finder afdelingen det ønskeligt, at der i Sverige haves norsk konsulær repræsentation.

Kirke- og undervisningsdepartementet meddeler, at de under kontoret for fattigvæsenet m. m. hørende sager, i hvilke der i tilfælde kunde blive spørgsmaal om bistand af repræsentation i Sverige, svarende til den konsulære i andre fremmede lande, indskrænker sig til sager angaaende trængende nordmænds understøttelse i Sverige. Disse trængende bliver efter den nuværende ordning hjulpet af vedkommende svenske fattigvæsen, og i henseende til den ydede understøttelse eksisterer der refusionspligt, grundet paa Kongelig anordning af 15:de februar 1855. Ved den befatning, departementet har faaet med disse sager, har det ikke faaet det indtryk, at de svenske fattigvæsener i det store og hele taget lader det mangle paa nødvendig omsorg for norske trængende.

Departementets befatning med de omhandlede sager er imidlertid ikke af den art, at den kan give det anledning til noget mere indgaaende kjendskab til forholdene i den henseende, hvorpaa det her kommer an, og det tør ikke benegte, at der ogsaa af hensyn til trængende i Sverige kan være grund til i dette land at etablere en norsk repræsentation af den antydede art.

Justits- og politidepartementets almindelige afdeling ytrer, at der ved behandlingen af de under den hørende sager som regel ikke har været følt noget savn i den omhandlede henseende. Af hensyn til nordmænd, som opholder sig i Sverige, vilde det dog vistnok i enkelte tilfælde kunne være af nogen interesse, om der i dette land, i lighed med andre fremmede lande, havde en norsk repræsentation hos hvem de kunde søge bistand og beskyttelse. Dette gjælder navnlig sager angaaende personlig arrest og udvisning af riget. Det tilføies derhos, at det maa betegnes som en mangel, at enkelte lovbestemmelser, der forudsætter konsulær repræsentation i udlandet, nu ikke kan finde anvendelse i Sverige, saaledes lov om statsborgerret af 21de april 1888, § 6 b, og lov om forkyndelse af varsel i civile sager m. m. af 4de juni 1892, § 8. Imidlertid antager afdelingen, at de anførte hensyn ikke i særlig grad gjør det paakrævet at søge anordnet nogen speciel repræsentation i paagjældene øiemed.

Expeditionschefen i landbrugsdepartementet oplyser, at der for de sagers vedkommende, som henhører under departementets landbrugs- og skogkontor, ikke har været følt savn af en norsk konsulær repræsentation i Sverige. De store trælastbolag i Nord-sverige er delvis paa norske hænder. Hvorvidt der for disses vedkommende eller eventuelt for norske arbeidere i grænsedistrikterne har været trang til konsulær bistand, er expeditionschefen ikke bekjendt.

Medicinaldirektøren har ved behandlingen af de under ham sorterende sager aldrig følt noget savn af en konsulær repræsentation i Sverige.

Veterinærdirektøren bringer i erindring, at man under de i sin tid paagaaende forhandlinger om en ny mellemrigslov søgte at faa istand en overenskomst mellem norske og svenske centralmyndigheder angaaende gjensidig meddelelse om optrædende tilfælde af ondartet smitsom husdyrsygdom. Man enedes ogsaa om et udkast. Da ingen ny mellemrigslov kom istand, traadte heller ikke denne overenskomst i kraft. Veterinærdirektøren og den svenske medicinalstyrelse er imidlertid komne overens om at tilstille hinanden

de maanedlige rapporter over smitsomme husdyrsygdomme. Denne ordning er dog ikke tilfredsstillende. Hvad den norske veterinær-administration har øieblikkelig brug for at vide om eventuelle udbrud af husdyrsygdomme i Sverige, er den henvist til at søge oplysning om i dagspressen og i det svenske veterinære fagtidsskrift. For akutte udbrud og enkeltvis optrædende sygdomstilfælde af forannævnte art er denne vei upaalidelig. Man er for tiden i virkeligheden nødt til at stole paa den svenske centralmyndigheds loyalitet og imødekommenhed med hensyn til hurtig at melde og offentliggjøre sygdomsudbrud af betydning og paa dens energi og strengheid med hensyn til eventuelle udbruds undertrykkelse. Det vilde være af stor interesse for Norge, om der knnde træffes en ordning, hvorefter der etableres en paalidelig og hurtig rapportering til den norske veterinærstyrelse om mulige tilfælde i Sverige af ondartet smitsom husdyrsygdom.

Norges fiskeristyrelse har i den korte tid, den har været i virksomhed, allerede havt flere forespørgsler om markeder og forbindelser for vore forskellige fiskeprodukter i Sverige, og da dette land er et stort marked i saa henseende, tror fiskeristyrelsen, at det vilde have sin betydning for vore interesser, at der i Sverige blev oprettet konsulater, til hvilke handelsstanden kunde henvende sig for at faa fornødne oplysninger.

Norges oplysningskontor for næringsveiene (arbeidskomiteen) finder, at det kommercielle samkvem mellem Norge og Sverige i det store og hele taget ikke er saa livligt, som det nære nabo-skab synes at skulle indbyde til. En af grundene hertil er efter komiteens mening det utilstrækkelige kjendskab, som en del af de norske næringsdrivende besidder til svensk forretningsliv. Det er vistnok saa, at Norges og Sveriges produkter i stor utstrækning er af samme natur og saaledes mindre egner sig for ombytning. Man maa imidlertid gaa ud fra, at et gjensidigt grundigere kjendskab til handels- og industrivirksomheden i høj grad maatte kunne bidrage til at øge mellemrigshandelen og give stødet til i økonomisk henseende heldbringende forbindelser mellem de to landes industridrivende. Dersom spørgsmaalet kan løses i forbindelse med den øvrige omordning af vort konsulatvæsen, antager komiteen, at det, om det kan lade sig gjøre uden for store omkostninger og specielt uden øgede udgifter for skibsfarten, vil være til fordel for Norge at faa konsulære repræsentanter i Sverige.

Børskomiteen i Kristiania har i sagen henvendt sig til endel større skibsrederfirmaer, hvis skibe antages oftere at besøge svenske

havne. De besvarelser, som komiteen har modtaget, gaar for den overveiende del ud paa, at adgangen til konsulær bistand i Sverige erfaringsmæssig ikke har været savnet, hvorhos der fra flere hold udtales, at ansættelse af konsulære repræsentanter i Sverige ikke kan antages at være paakrævet. Komiteen formoder, at hensynet til de konsulatafgifter, som man har forudsat vil være at erlægge ikke har været uden indflydelse paa den af de fleste skibsredere udtalte mening. Naar det imidlertid ikke kan benegtes, at der er forekommet tilfælde, hvor skibsbesætninger, særlig forliste, har savnet konsulær bistand i Sverige, antager komiteen, at det specielt i saa henseende maa anses ligesaa ønskeligt for varetagelsen af vore sjøfolks interesser at have konsulære repræsentanter i Sverige, som i Danmark, men muligens man for begge landes vedkommende, uden at benytte konsuler, maatte kunne træffe en ordning med autoriteterne, hvorved der blev tilsikret sjøfolk fornøden assistance i paakommende tilfælde. Herved vilde efter komiteens mening det savn af konsulær bistand, som undertiden har gjort sig gjældende, paa en enkel og billig maade kunne afhjælpes.

Börskomiteen i Drammen meddeler, at dens medlemmer ingen- sinde under reiser i Sverige eller i forretninger med dette land har savnet konsulær bistand, og har heller ikke trods anstillede indgaaende undersøgelser kunnet bringe till kundskab noget saadant tilfælde. Spørsmålet, hvorvidt det antages att ville være til fordel for vore kommercielle och maritime interesser i Sverige dersteds at faa konsulære repræsentanter, besvarer komiteen med et bestemt »nei». Enhver nordmand vil under de i Sverige herskende forhold kunne hjælpe sig selv og i vanskeligere tilfælde kommunikere med sine forbindelser hjemme paa samme vis, som om han befandt sig i hjemlandet.

Börskomiteen i Skien oplyser, att man der neppe har erfaring for, at adgangen til konsulær bistand i Sverige har været savnet af rederierne. Den finder dog at burde udtale, at det synes naturligt, at en gjensidig konsulær repræsentation i Sverige og Norge kun kan være til held for begge landes næringsveie.

Börskomiteen i Kristianssand har efter anstillet undersøgelse ikke kunnet erfare, at konsulær bistand i Sverige har været savnet. Den kan for sit vedkommende heller ikke finde grund til, at nogen anordning af den antydede beskaffenhet mellem Norge og Sverige skulde være nødvendig.

Börskomiteen i Stavanger mener at være i fuld overensstemmelse med derværende skibsredere, naar den udtaler, at det ansees

at være upaakrævet for de kommercielle og maritime interesser at faa konsulære repræsentanter i Sverige. Adgangen til konsulær bistand har alene været savnet i tilfælde, hvor nødlidende sjømænd har staaet blottet for underhold, klæder eller reisepenge for at kunne komme hjem til Norge. Komiteen antyder som ønskeligt, at der træffes en overenskomst om, at en eller anden svensk autoritet maatte kunne optræde i konsuls sted och yde fornøden assistance til trængende sjøfolk mod refussion af den norske stat for havte udlæg.

Børskomiteen i Bergen meddeler, at den i derværende interesserede kredse, hvor den har foretaget undersøgelser i sagen, overalt er mødt med den udtalelse, at man ingen erfaring har havt for, at adgang til konsulær bistand i Sverige har været savnet. Komiteens medlemmers personlige erfaring gaar i samme retning.

Børskomiteen i Kristianssund besvarer de til den stillede spørgsmaal enstemmig med »nei», da man ingen erfaring har for, at byens kommercielle eller maritime interesser har lidt under den manglende adgang til konsulær bistand, ligesaalidt som man tror, at en saadan vil være til nogen synderlig hjælp til aabning af nye markeder for vor export eller til fremgang for vor skibsfart i Sverige.

Børskomiteen i Trondhjem har ingen erfaring for, at adgang til konsulær bistand i Sverige har været savnet, og antager det unødvendigt at faa konsulære repræsentanter dersteds.

Bestyrelsen i Den norske handelsstands fællesforening meddeler, at det af udtalelser, som den har indhentet fra forskellige dele af landet, fremgaar, at der ikke haves erfaring for, at ansættelse af konsulære repræsentanter i Sverige skulde kunne ansees paa-krævet af hensyn til vore kommercielle interesser. Derimod synes det at være en almindelig opfatning, at det for vore skibsfartsinteresser vilde være ønskeligt, om der kunde træffes en gjensidig ordning mellem de respektive landes autoriteter, hvorved der kunde ydes sjøfolk, specielt i forlistilfælde, den fornødne assistance. Da det er bestyrelsen bekjendt, at der er forekommet tilfælde, hvor forliste norske skibsbesætninger har staaet aldeles hjælpeløse i svenske havne, giver den tanken om en saadan ordning sin tilslutning.

Hovedbestyrelsen i Den norske fællesforening for haandverk og industri har fra de under fællesforeningen sorterende haandverks- og industriforeninger indhentet udtalelser, af hvilke fremgaar, at der ikke nogetsteds haves erfaring for, at adgangen til konsulær

bistand i Sverige har været savnet. I en af Kristiania haandverks- og industriforenings nationaløkonomiske udvalg afgiven erklæring bemerkes, »at i et land, der ligger vor produktion og udførsel saa nær som Sverige, hvis forbrugsforhold og næringsliv det er let at faa rede paa, og hvis sprog uden vanskelighed forstaaes af enhver norsk forretningsmand, har vore tilvirkere og exportører til sin private raadighed en flerhed af mere effektive og hurtigere virkende udveie til at erholde fornødne oplysninger eller i tilfælde retslig bistand, end offentlige konsulater i regelen vilde kunne paaregnes at frembyde». Hovedbestyrelsen udtaler som sin mening, at det neppe kan antages at være til nogen nævneværdig fordel for vort haandverk eller vor industri at faa konsulære repræsentanter i Sverige. Af de under hovedbestyrelsen hørende foreninger sees kun to, nemlig de i Bodø og Moss, at have udtalt sig til fordel for konsulær repræsentation i Sverige, medens ni, nemlig de i Arendal, Bergen, Fredrikshald, Grimstad, Kristianssand, Skien, Stavanger, Trondhjem og Tønsberg, ligesom ogsaa De norske tekstilfabrikanter forening, har udtalt sig derimod, hvorhos en haandverks- og industriforening, den i Tromsø, har erklæret sig inkompetent til at ytre sig om spørgsmaalet.

Direktionen i Det Kongelige selskab for Norges vel tror ikke, man har erfaring for, at adgang til konsulær bistand i Sverige har været savnet for det norske landbrugs vedkommende, ligesom den heller ikke antager, at det vil være til nogen fordel for norske landbrugsinteresser at faa konsulære repræsentanter dersteds. Derimod vilde det muligens være ønskeligt, at den norske statsraadsafdelings kancelli i Stockholm blev utstyret saaledes, at man derfra mere end nu kunde varetage vore interesser i dette strøg og derved ogsaa holde Norges oplysningskontor for næringsveiene *à jour* med, hvad der paa næringslivets omraade kunde være af interesse.

Bestyreren i Nordisk skibsrederforening, Kristiania, har med lokalbestyrelsen for foreningen enedes om en udtalelse, gaaende ud paa, at man ingen erfaring har for, at adgangen til konsulær bistand i Sverige har været savnet for den norske rederibedrifts vedkommende, samt at det ikke antages, at det vilde være til fordel for norske maritime interesser at faa konsulære repræsentanter i Sverige. Rederne har nu for tiden overalt sine agenter eller mæglere til at varetage skibets interesser. I Sverige er der saa meget mindre trang til konsulær bistand, som sprog og lovgivning

ikke afviger synderlig fra norsk, ligesom kommunikationerne er lette og telegraf og telefon altid ved haanden.

Norsk fragt- og liggedagsklub meddeler, at det er den bekjendt, at vore rederier undertiden har følt savnet af ikke at have konsuler i Sverige. Det vil formentlig være ønskeligt paa en eller anden maade at faa dette afhjulpet, idet vor skibsfarts interesser bør varetages ligesaavel i Sverige som i andre lande. Som forholdene nu er, tror man, dette neppe er tilfældet.

Bergens rederiforening har udtalt sig i retning af unødvendigheden af konsulær repræsentation i Sverige.

Norsk skibsførerforening har fundet en anordning i Sverige af repræsentation, svarende til den konsulære, aldeles upaakrævet. Foreningen har ingen erfaring for, at noget af dens medlemmer, heller ikke, at udenforstaaende norske skibsførere har savnet en konsuls bistand i Sverige. En skibsfører har i Sverige nu let adgang til at konferere med sin reder i Norge, og de to landes handels- og sjøfartslovgivning befinder sig i nær overensstemmelse med hinanden.

Bergens skipperforening finder ansættelse af norske konsuler i Sverige upaakrævet. De i vedkommende foreningsmøde deltagende skibsførere, som gik eller havde gaaet i fart paa Sverige, erklærede enstemmig, at de aldrig havde følt savnet af konsulær bistand i svenske havne.

Af *sjømandsforeningerne* i Arendal, Drammen, Haugesund, Holmestrand, Kristianssand, Larvik, Lyngør, Mandal, Porsgrund, Skien, Stavanger, Svelvik og Tønsberg udtaler ingen sig til fordel for konsulær eller dertil svarende repræsentation i Sverige. Tildels stiller de sig sterkt afvisende overfor tanken om en saadan anordning. De fleste af de nævnte foreninger anfører derhos udtrykkelig, at man aldrig har følt savnet af konsulær bistand i Sverige. Et par af dem giver i sine udtalelser udtryk for frygt for, at konsulær repræsentation i Sverige vil paaføre skibsfarten unødige udgifter. Derimod anfører Kristiania sjømandsforening, at det til sine tider under visse forhold kunde være ønskeligt at have konsulær eller dertil svarende hjælp i Sverige, men tror dog ikke, at kravet derpaa kan ansees at være saa sterkt, »at det kan opveie de merudgifter, som derved antagelig vilde falde paa den før allerede saa tungt belastede skibsfart», og finder bare af den grund at maatte fraraade en anordning som den antydede. I Kragersø sjømandsforening udtalte enkelte af medlemmerne under sagens behandling, at de havde personlig erfaring for, at der er indtruffet

tilfælde, da en konsuls bistand vilde været dem til nytte. I henhold dertil antages, at »det vil være heldigt for skibsfartens interesser, saafremt fællesskabet i konsulatvæsenet ophæves, at der i de vigtigste søfartsbyer i Sverige, i lighed med andre lande, bliver oprettet norske konsulater.»

Som det af det ovenstaaende sammendrag vil sees, hersker der blandt de adspurgte myndigheder og korporationer indbyrdes afvigende anskuelser med hensyn til det vakte spørgsmaal om en norsk til den konsulære svarende repræsentation i Sverige. Nærværende komités norske medlemmer har nøie afveiet de forskjel- lige momenter, som er gjort gjældende baade for og imod en saadan repræsentations ønskelighed eller nødvendighed, nemlig paa den ene side ligheden i sprog, overensstemmelsen i visse dele af de respektive lovgivninger, de lette og hurtige mellemrigske kommunikationer og adgangen til direkte korrespondance mellem de to rigers autoriteter, paa den anden side omfanget af vore i Sverige engagerede handels- og skibsfartsinteresser, det betydelige antal af dersteds bosatte nordmænd og visse faktisk forhaandenværende ulemper, som paa viselig kunde afhjælpes ved i dette øiemed ansatte særskilte agenter. Og efterat have taget i betragtning, hvad der er anført fra de ulige hold, finder man for sit vedkommende at burde tillægge de argumenter, som er fremholdte til fordel for oprettelsen af en repræsentation som den omhandlede, en overveiende betydning. Man vilde da heller ikke betænke sig paa at tilraade en saadan foranstaltnings snarlige gennemførelse, dersom man ikke stod overfor den kjendsgjærning, at størsteparten af de udtalelser, som er blevne indhentede fra landets næringsdrivende kredse, gaar i modsat retning. Herved har man dog ikke kunnet undgaa at fæste sig ved den omstændighed, at hensynet til de afgifter, der vilde blive at erlægge, temmelig ofte er blevet paa- beraabt, og er man tilbøielig til at antage, at dette har spillet en ikke liden rolle ved adskillige besvarelsers afgivelse. Imidlertid er en gennemgribende reform af afgiftssystemet allerede bleven officielt bebudet (se St. prp. n:r 1, 1901—1902, s. 21—22), og naar en saadan maatte være gennemført, turde det maaske være betimeligt at optage repræsentationsspørgsmaalet til fornyet be- handling.

At dette spørgsmaal foreløbig stilles i bero, udelukker dog ikke, at man indtil videre søger at raade bod paa de mest fremtrædende uleiligheder, som mangelen paa en til den konsulære svarende

bistand har ført med sig, ved at give anvisning paa mulige hjælpemidler, der ialfald i visse henseender kunde erstatte den konsulære assistance. At dømme efter de indkomne udtalelser, synes de ulemper, som nærmest har gjort sig følelige, at henføres til savnet dels af en paalidelig efterretningstjeneste om svenske forhold, dels af betryggende forskrifter til varetagelse af de sjømænds tarv, som fra norsk fartøi indkommer til svensk havn under saadanne omstændigheder, at det ifølge sjøfartsloven vilde have paaligget en konsul at antage sig vedkommende. Det gjælder da at udfinde, hvorvidt og hvordan disse ufuldkommenheder ved den bestaaende tingenens tilstand lader sig afhjælpe, og komiteens norske medlemmer er under sine overveielser desangaaende komne til følgende resultat:

1. Med hensyn til efterretningstjenesten i sin almindelighed, saaledes som denne er detaljeret i konsulatforordning og instruktion, vil man tillade sig at henlede opmærksomheden paa den af direktionen for selskabet for Norges vel antydede og ligeledes i pressen oftere fremsatte tanke: at overdrage den herhen hørende virksomhed til statsraadsafdelingen i Stockholm, hvis kancelli jo allerede nu i adskillige tilfælde fungerer som et slags konsulat. Herved maa dog bemerkes, at kancelliet neppe med sit nuværende udstyr kunde magte en saadan opgave, men trængte til at forstærkes med en konsulært uddannet funktionær, som da maatte tillægges en aflønning, der ikke stod i altfor stort misforhold til de vilkaar, han andetsteds kunde paaregne. Heller ikke maa det oversees, at kancelliet altid for saa vidt vilde være uheldigere situeret end de større konsulater i andre hovedstæder, som det ikke, i lighed med disse, vilde raade over det nyttige og undertiden uundværlige informationsapparat, som bestaar i en stab af paa passende steder i landet fordelte vicekonsuler. Naar man desuagtet ikke vil stille sig ubetinget afvisende overfor den foreslaaede ordning, er det, fordi man mener, at dens gennemførelse ihvertfald vilde betegne en forbedring, sammenlignet med den bestaaende tilstand.

2. Hvad angaar den af Norges fiskeristyreelse ønskede specielle efterretningstjeneste, tør man vel gaa ud fra, at i dette strøg en ved statsraadsafdelingen i Stockholm stationeret funktionær ikke vilde kunne yde den samme effektive bistand som en række paa forskellige pladse i Sverige ansatte agenter, til hvilke de interesserede kunde henvende sig for at faa de oplysninger, der fra hvert sted var nødvendige for etablering af solide forbindelser

og for udviklingen overhovedet af vor export af fisk og fiskeprodukter til nabolandet. Som forholdet stiller sig, kan man ikke paapege nogen anden udvei, end at enten den norske stat sender en fiskeriagent til Sverige, ligesom tidligere til England, Tyskland og Rusland, eller at Norges oplysningskontor for næringsveiene, i lighed med, hvad der er skeet i indeværende aar, fra tid til anden giver en stipendiat i opdrag at studere det svenske fiskemarked.

3. I henseende til efterretningstjenesten vedrørende i Sverige optrædende husdyrsygdomme, hvilken veterinærdirektøren betegner som mindre tilfredsstillende, vil man henvise til det ogsaa af direktøren omtalte »udkast til overenskomst angaaende forholdsregler mod indførsel af smitsomme husdyrsygdomme fra det ene af de Forenede Riger til det andet», som blev udarbejdet i forbindelse med den sidste mellemrigslovskomite (se St. medd. n:r 9, bil. A. 1897), men ikke ledede til nogen videre forføining. Dette udkast indeholder i sin § 9 visse bestemmelser om udveksling af herhen hørende meddelelser, som, hvis de efter aftale mellem vedkommende norske och svenske myndigheder blev iverksatte, vistnok vilde rette paa det nuværende mangelfulde forhold.

4. Angaaende spørgsmaalet om bistand til sjøfolk slutter man sig til det i flere af de indhentede udtalelser antydende forslag, at der mellem de to riger træffes en ordning i saa henseende. Denne ordning, som bør hvile paa gjensidighed, har man tænkt sig tilveiebragt paa den maade, at i Sverige (udenfor Stockholm, hvor statsraadsafdelingens kancelli formentlig vedblivende bør have befatning med den slags sager), lensstyrelserne eller (i de sjøsteder, hvor lensstyrelse ikke har sit sæde) magistraterne bemyndiges til at antage sig og eventuelt hjemsende norske sjøfolk, der som syge eller nødlidende er efterladte fra, eller der er forliste med norsk fartøi, ligesom i Norge en tilsvarende bemyndigelse meddeles indrulleringerne med hensyn til svenske sjømænd i lignende tilfælde. Refusion af de for henholdsvis norske og svenske sjømænd afholdte udlæg bliver da ad foreskreven administrativ vei at begjære hos vedkommende norske respektive svenske centralautoritet.

Såsom framgår af hvad kommittéens svenska och norska afdelningar sålunda hvar för sig anført, har ingendera afdelningen funnit sig af föreliggande omständigheter föranledd att ifråga-

sätta någon anordning för tillvaratagande af svenskars intressen i Norge eller norrmäns i Sverige, motsvarande den konsulära representationen i främmande länder.

Emellertid hafva kommitterade — förutom de önskemål, som hvar afdelning för sig i det föregående framställt — i en punkt kommit till ett positivt resultat, nämligen i fråga om ömsesidiga bestämmelser rörande understöd åt det andra landets sjöfolk. I detta afseende hafva kommitterade, under hänvisning till hvad härutinnan blifvit från hvardera sidan anfördt, ansett sig böra här gemensamt förorda, att förhandlingar inledas mellan vederbörande svenska och norska myndigheter angående utfärdande af ömsesidiga bestämmelser i syfte, att inom hvartdera landet beredes det andra landets sjömän enahanda understöd, som de i främmande länder äga att påräkna af vederbörande konsuler.

Voksenkollen vid Kristiania den 26 juli 1902.

C. Bildt. Malte Ameen. Sigurd Ibsen. W. Christophersen.

Fredr. Grönwall.

IV.

Bilagor.

Kommittéen anser sig böra till undvikande af missförstånd framhålla, att intagandet af en handling bland bilagorna icke får uppfattas såsom ett gillande af dess innehåll från de kommittémedlemmars sida, hvilka icke undertecknat densamma.

Bilaga n:o I.

Stockholm den 11 september 1892.

Till

Hans Excellens

Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Genom skrivelser den 19 sistlidne juli behagade Eders Excellens åt undertecknade, hvar för sig, uppdraga att, så fort ske kunde, meddela våra åsikter angående möjligheten att utomlands anställa särskilda konsulter för hvartdera af de Förenade Rikena, med titel »H. M. Konungens af Sverige och Norge konsul för Sverige (Norge)», under följande förutsättningar, nämligen:

att de i konsulatförordningen för närvarande intagna bestämmelser rörande konsulernas förhållande till utrikesdepartementet fortfarande bibehållas, för hvad angår konsulernas förhållande till främmande makt,

samt att gemensamt konsulat för förbindelserna med centralregeringen fortfarande bibehålles i länder, där beskickningar, på grund af de med desamma förenade kostnader, icke lämpligen kunna upprättas, i hvilket fall konsulatförordningens föreskrifter om konsulernas förhållande till beskickningarna i tillämpliga delar skulle komma att gälla med afseende å de särskilda konsulernas förhållande till det gemensamma konsulatet.

Uti skrifvelse den 5 augusti behagade Eders Excellens emellertid förklara, att ett omedelbart svar icke vore nödvändigt, utan att det vore önskligt, att en gemensam öfverläggning i frågan ägde rum mellan undertecknade, hvarefter intet hinder mötte däremot, att ett gemensamt yttrande af oss afgåfves, därest efter öfverläggningen möjlighet till ett sådant finnes vara för handen.

Med anledning häraf hafva vi haft ett första sammanträde i Stockholm den 22 nästlidne augusti, samt, efter senare, dels muntliga dels skriftliga meningsutbyten i frågan, enat oss om följande gemensamma yttrande.

Det lär icke kunna bestridas, att den moderna utvecklingen af diplomatiens och konsulatväsendet, i stället för att strängt åtskilja deras verksamhetsområden, går i riktningen af en större sammanslutning af båda. Beskickningarna hafva i allt vidsträcktare mån fått sig anförtrordade ärenden, som förut ansetts tillhöra konsulernas speciella uppgift, hvarför ock diplomaterna i våra dagar hafva till ständiga föremål för sin uppmärksamhet och sitt arbete angelägenheter, som för mindre än ett halft sekel tillbaka i allmänhet ansågos ligga utom deras egentliga verksamhetssfer. På samma gång förekommer allt oftare, att konsulter tagas i anspråk för utförande af politiska uppdrag. Detta är fallet icke blott med makter, som af sparsamhetsskäl måste nöja sig med en fåtalig diplomatisk personal, utan äfven med stormakterna. För de förra är det emellertid, huru tillbakadraget deras uppträdande än må vara, en nödvändighet att af sina konsulter kunna i förekommande fall påräkna jämväl politiska tjänster.

Då nu gemensamhet i krig och fred utgör icke blott den genom riksakten högtidligt bekräftade hufvudförutsättningen för föreningen mellan Sverige och Norge, utan ock ett från alla sidor erkänt behof för båda rikena, betingar sådant jämväl gemensamhet och enhet såväl i ledningen och utförandet af den diplomatiska verksamheten som ock i högsta styrelsen af konsulatväsendet, likasom den högsta uppsikten öfver konsulerna af samma skäl måste tillkomma den gemensamme utrikesministern. På grund häraf vore det, enligt vår åsikt, icke blott olämpligt utan ock betänkligt att i någon väsentlig mån rubba den gemensamhet i konsulatväsendets styrelse och förvaltning, som med alla skyldiga hänsyn till hvarterda rikets själfständighet i inre frågor varit faktiskt bestående sedan föreningens tillkomst och så nyligen som för icke fulla sex år tillbaka vunnit en omsorgsfullt förberedd, noga öfvervägd och från alla sidor med bifall mottagen bekräftelse genom 1886 års konsultförordning.

Skulle emellertid Kungl. Maj:t icke dess mindre finna sig böra i större eller mindre mån tillmötesgå det yrkande på den bestående gemensamhetens upplösning, hvilket blifvit från norsk sida framställt, fordras såsom ett preliminärt villkor för reformens sättande i verket tillmötesgående från främmande makters sida.

Enligt folkrättens praxis är hvarje suverän stats, respektive förbundsstats eller statsförbunds rätt att anställa konsuler i främmande land inskränkt genom den främmande regeringens rätt icke blott att vägra exequatur i enskilda fall eller i afseende å särskilda orter, utan ock att i det hela afböja anställandet af konsuler, med mindre genom uttrycklig öfverenskommelse rätten därtill blifvit inom vissa gränser tillförsäkrad. De Förenade Rikena hafva därför ock genom successiva fördragsbestämmelser sökt trygga sin rätt att i främmande länder dels i allmänhet anställa konsuler, dels ock anställa sådana med i mer eller mindre vidsträckt mån på förhand uppdragna gränser för deras befogenhet. Samtliga dessa öfverenskommelser gälla emellertid anställandet af gemensamma svenska och norska konsuler, och de kunna, enligt vår åsikt, icke åberopas såsom innebärande rätt för de båda medlemmarna af det svensk-norska statsförbundet att hvardera för sig anställa särskilda konsuler. Än mindre lärer Norge för anställandet af särskildt norska konsuler kunna åberopa sig på den rätt som blifvit Sverige tillförsäkrad genom traktater ingångna före den 4 november 1814.

Men jämväl i de länder, med hvilka traktatbestämmelser om konsulers anställande och befogenhet hittills icke funnits af behovet påkallade, lärer det icke gå an att begära exequatur för en ny art af konsuler, innan man fullgjort den af internationella hänsyn påbjudna plikten att upplysa om den ändring, som de Förenade Rikena må hafva funnit skäl vidtaga med afseende å sina egna konsulers kompetens.

Möjligheten gentemot utlandet att anställa särskilda konsuler för Sverige och för Norge betingas alltså i hvarje fall af nya aftal med främmande makter. Dessa aftal måste i främsta runnet afse, att de nya konsulerna mottagas och erkännas, d. v. s. att de erhålla exequatur. Det är sannolikt, att frågan härom i sin allmänhet blifver föremål för ett meningsutbyte mellan makterna, såsom brukligt är, då en ny fråga af någon politisk vikt uppkommer. Vi hafva emellertid icke någon anledning att förutsätta, att icke erkännandet af särskilda konsuler för Sverige och Norge åtminstone från de allra flesta makters sida komme att utan

svårighet lämnas, därest begäran därom i vederbörlig ordning framställes.

En annan sak däremot är, huruvida de nu genom särskilda aftal åt de Förenade Rikenas konsuler i vissa länder tillförsäkrade speciella rättigheter skulle oförminskade komma att öfverflyttas på de nya konsulerna.

— — — — —
— — — — —
(Här följer en summarisk redogörelse för de viktigaste dylika aftal, hvilken kommittéen icke ansett sig böra aftrycka. Deras innehåll är för Kungl. utrikesdepartementet väl bekant, och ett påpekande af de hinder, eventuella underhandlingar möjligen kunna möta, synes i hvarje fall icke lämpligt.)

— — — — —
— — — — —
I allmänhet tillåta vi oss erinra om vikten däraf, att eventuellt nya aftal såväl härom som angående konsulernas öfriga ämbetsrättigheter måtte erhålla nödig fullständighet och tydlighet.

Af det anförda torde redan hafva framgått, att konsulernas uppgift för närvarande ingalunda inskränker sig till den att vara ett slags handelsagenter eller fartygskommissionärer, utan att de därjämte äro något annat. De äro icke blott ämbetsmän, förlänade med offentlig myndighet af den stat, som anställt dem, utan de vinna äfven erkännande såsom offentlig myndighet af och inom den stat, där de verka. Däri ligger betydelsen af deras exequatur. Sedan detta erhållits, kunna konsulerna träda i direkt förbindelse med lokalmyndigheterna i sina distrikt, begära dessas bistånd för utförandet af de uppdrag, hemlandets regering ålägger dem, anlita dessas hjälp för att utöfva sin myndighet öfver besättningarna å handelsfartyg samt till dem framställa reklamationer, därest öfvergrepp ske mot hemlandets fartyg eller deras besättningar eller mot landsmän i öfrigt. Om vederbörande lokalmyndighet icke fäster afseende vid deras framställningar, äga konsulerna att vända sig till vederbörande beskickning eller till utrikesdepartementet, för att vinna nödig rättelse.

Konsulernas personliga anseende och inflytande hos lokalmyndigheterna äro därför af stor betydelse för utförandet af deras

uppdrag, och vi måste uttala den farhåga, att en särskildt svensk eller särskild norsk konsul icke i allmänhet skulle kunna påräkna samma anseende och inflytande som en konsul för båda rikena under för öfrigt lika förhållanden. Detta gäller icke blott de lönade, utan äfven, kanske i ännu högre grad, de olönade, och då de senare äro och under en lång framtid måste förblifva till antalet betydligt öfvervägande, skulle den nya ordningen lända till förlust för både Sverige och Norge.

Klart är ock, att om det under nu gällande ordning ofta nog visat sig svårt att finna fullt lämpliga kandidater för de olönade konsuls- och vicekonsulsbefattningarna, denna svårighet måste ökas i samma mån, tvenne personer på samma plats skulle utses att bekläda dylik befattning. I praktiken komme väl omständigheternas tvång därför ofta att medföra den lösning, att Sverige finge anmoda den norske konsuln att öfvertaga värdnaden af svenska intressen och *vice versa*.

En omständighet af stor vikt att beakta är, huru konflikter i ämbetsärenden mellan den svenske och den norske konsuln på samma plats skulle förekommas. Bådas anseende hos lokalmyndigheten kunde förspillas, om konflikten bragtes under densammas afgörande, i stället för att hänskjutas till en gemensam öfverordnad.

I afseende å de särskilda konsulernas förhållande till beskickningarna betona vi därför nödvändigheten af fullständigare föreskrifter än hittills angående konsulernas subordinationförhållande till beskickningschefen. Likaledes torde det blifva behöfligt att noggrannt inskräpa skyldigheten för konsulerna att till beskickningen omedelbart lämna meddelande om de reklamationer, som af dem framställas, samt i viktigare fall på förhand underställa densamma afsikten att göra en sådan. Institutionen med särskilda konsuler betingar nämligen, enligt vår åsikt, såsom en väsentlig förutsättning, att den svenske och den norske konsuln handla i harmoni med hvarandra och tillämpa samma grundsatser, när det gäller principiella frågor. Häraf följer ock, att de måste i lämplig utsträckning instrueras att samråda med hvarandra, så att den ene må draga fördel af den andres erfarenhet i likartade fall.

Enär hvarje begäran om exequatur för en konsul är en angelägenhet af diplomatisk natur, hvarför ock, hvad de nuvarande gemensamma konsulerna angår, frågan därom icke är föremål för någon särskild bestämmelse i 1886 års konsulatförordning, anse vi det själfklart, att frågor om exequatur för de särskildt svenska och särskildt norska konsulerna alltid komme att behandlas af utrikesdepartementet. Vi antaga, att det just är denna de särskilda konsulernas ställning, som skulle finna sitt uttryck i den föreslagna titeln: »H. M. Konungens af Sverige och Norge konsul för Sverige (Norge)». Mot denna formulering måste vi dock anmärka, att enligt officiellt språkbruk »för» i en konsuls benämning betecknar det främmande land eller den del däraf, där han utöfvar sin verksamhet, med andra ord hans distrikt. Detta torde vara fallet såväl på de skandinaviska språken som på tyska, franska och engelska, om ock i dagligt tal i England och Amerika prepositionen »for» jämväl användes att beteckna konsuls hemland.

Hvilken skulle för öfrigt den gemensamme konsuls titel blifva, om den särskildt svenske eller särskildt norske konsuln finge en så lång titel som den anförda? »H. M. Konungens af Sverige och Norge (general) konsul för Sverige och Norge» innebure en alltför uppenbar pleonasm, och en förkortad benämning stode i föga harmoni med de särskilda konsulernas titel. Vi anse därför, att denna borde förenklas, och finna icke någon betänklighet vid, att, *om* institutionen med särskilda konsuler kommer till stånd, densamma ock finner sitt naturliga uttryck i deras benämningar.

Det kommer i hvarje fall att ligga en mycket stor olägenhet i att hafva tre kategorier af konsuler, nämligen gemensamme svenska och norska, särskildt svenska och särskildt norska, hvar till sannolikt komme ytterligare de tvenne kategorier, vi ofvan antyd, nämligen svenska konsuler, som på orter, där Norge icke funne möjlighet att anställa en egen konsul, tillvaratoge jämväl norska intressen, och norska konsuler, som under motsvarande förhållanden omhändertoge jämväl svenska intressen — och alla dessa kategorier måhända i ett och samma främmande land.

De af Eders Excellens uppställda förutsättningarna innebära, att de särskilda konsulernas ställning till den gemensamme utrikesministern bör blifva väsentligt densamma, som den, hvilken de nuvarande gemensamma konsulerna till honom intaga. De skulle alltså, såvidt vi rätt uppfattat Eders Excellens' mening, icke blott i honom hafva sin högste chef, utan ock i disciplinärt afseende lyda direkt under honom. Det måste därför tillkomma honom att i förekommande fall hos Konungen göra framställning eller ock — hvad vicekonsulerna angår — själf besluta om deras återkallande från ämbetet.

Härpå lägga äfven vi, för vår del, den allra största vikt. Men vi kunna icke antaga, att norska konsuler, nämnda i norskt statsråd utan initiativ eller ens deltagande från utrikesministerns sida, skulle kunna komma att känna sig i samma ställning till utrikesministern som de gemensamma konsulerna för närvarande, eller som de särskildt svenska konsuler, hvilkas utnämning skedde på hans föredragning. Och på den personliga känslan af subordinationförhållandet lärer icke kunna läggas för stor vikt. All verklig disciplin står och faller med den.

En institution med särskildt svenska och särskildt norska konsuler är därför, enligt vår åsikt, i hvarje händelse icke möjlig, därest icke deras utnämning sker på föredragning af utrikesministern, så att de samtliga känna sig mera direkt beroende af denna ämbetsman än af någon annan svensk eller norsk öfverordnad. Vi anse ock, att en utnämning i sådan väg utgör den formellt och reellt nödvändiga förutsättningen för utrikesministerns rätt att taga initiativ i fråga om deras återkallande från ämbetet.

Det är emellertid klart, att institutionen med särskilda konsuler skulle från norsk sida uppfattas såsom förfelad, ja rent af betydelselös, om de norska konsulerna skulle utnämnas och återkallas på föredragning af en minister, hvilken formellt är allenast svensk ämbetsman. Endast en verkligt unionell utrikesminister lärer, om utnämningen icke sker på norsk föredragning, kunna för Norges del finnas antaglig såsom föredragande för sådana ärenden.

Vår åsikt är ock, att endast under en unionell utrikesminister, hvilken erbjuder konstitutionella garantier såväl för enheten och sammanhållningen i allt, som rör de Förenade Rikenas politiska förhållanden till främmande makter, som ock för ett opartiskt tillgodoseende af båda rikenas handels- och sjöfartsintressen, anställandet af särskilda konsuler i undantagsfall kunde

försvaras. Härmed vilja vi likväl icke säga, att ens under denna förutsättning en sådan förändring af den nu bestående gemensamheten vore lämplig, lika litet som vi kunna finna den af något praktiskt behof påkallad. •

(Underteckn.)

H. Åkerman.

Alfr. Lagerheim.

C. Bildt.

Bilaga n:r 2.

Promemoria angående särskildt svenskt konsulatväsen.

Rörande det särskilda svenska konsulatväsen, hvilket anordnande blifver en nödvändig följd af en upplösning af den hittills mellan de Förenade Rikena bestående gemensamheten i detta afseende, få undertecknade, den unionella konsulatkommittéens svenska medlemmar, härmed afgifva följande särskilda, kommittéens gemensamma betänkande supplerande utlåtande.

De frågor, som vi härvid ansett oss böra beröra, hafva redan behandlats i de uti nämnda betänkandes historiska del omförmälda tre utlåtanden, som under år 1892 afgåfvos af envoyéerna Åkerman, Lagerheim och Bildt, af kommerserådet Cederschiöld och generalkonsuln v. Heidenstam samt af generalkonsuln Danielsson. Det förstnämnda af dessa utlåtanden är såsom bilaga n:r 1 bifogadt kommittéens betänkande. Men dels på grund af de två sistnämnda utlåtandenas omfång, dels emedan desamma jämväl innehålla förslag till ändringar i de nuvarande bestämmelserna om konsulat- och expeditiionsafgifter, med hvilken fråga vår kommitté ej ägt att befatta sig, och dels emedan större delen af de i desamma lämnade siffer- och detaljuppgifter numera måste anses föråldrade, hafva vi trott, att deras vidfogande in extenso såsom bilagor härtill skulle utan motsvarande gagn onödigtvis öka betänkandets volym.¹

Hvad nu först beträffar *ett särskildt svenskt konsulatväsens allmänna organisation*, ansluta vi oss till den särskildt i utl. n:r 1 framhållna grundsatsen, att det hittills gällande systemet bör i

¹ För bekvämlighets skull betecknas här nedan de båda sistnämnda utlåtandena med resp. »utl. n:r 1» och »utl. n:r 2».

allt väsentligt bibehållas oförändradt. Detta gäller i främsta rummet utrikesministerns omedelbara befattning med konsulatärendena, sådan denna närmare bestämmes genom gällande konsultförfordning, samt konsulernas hierarkiska subordination under utrikesministern och beskickningarna. Vår åsikt härom har ock fått sitt uttryck i kommittéens gemensamma betänkande, hvori vid så godt som alla punkter, där ändringar i det bestående måst företagas med afseende å de särskilda norska konsulerna, det anmärkts, att förhållandet antoges blifva annorlunda hvad beträffar de svenska konsulerna. Det har ock visat sig, att den garanti för den erkändt nödiga samverkan mellan utrikesstyrelsen och beskickningarna å ena sidan samt konsulerna å den andra, som enligt vårt förmenande ligger i de senares omedelbara subordinationförhållande till de förra, och hvars vikt vi för vår del redan i det gemensamma betänkandet framhållit, måst, hvad de norska konsulerna beträffar, i görligaste mån ersättas genom andra anordningar, betingade uteslutande af det norska konsulatväsendets afskiljande från den gemensamma utrikesstyrelsen.

Instämmande i hufvudsak i hvad ej mindre i senaste unionskommittés norska majoritets yttrande (sid. 136 och 137) än äfven i de tre envoyéernas ofvanberörda utlåtande sagts om utrikesstyrelsens alltmåra vidgade befattning med konsulatväsendet och denna förändrings naturliga utveckling ur den alltmåra framträdande assimilationen i materiellt hänseende af diplomatiens och konsulatkårens verksamhet och uppgifter, finna vi ingen anledning att förorda något steg i riktning af återgång till en äldre, äfven med afseende å Sverige påvisad anordning med konsulernas beroende i hufvudsak och såsom regel af en annan myndighet än utrikesstyrelsen, en anordning, som redan af nyssnämnda majoritet framhållits såsom mindre tillfredsställande (sid. 140). Vål är det så, att nu gällande konsultförfordning i § 2 stadgar, att »särskildt svenska konsulatärenden handläggas af kommerskollegium», men vid genomgående af förordningens vidare paragrafer torde det finnas, att dessa ärenden hufvudsakligen äro sådana, med hvilka kommerskollegium har att taga befattning såsom centralt svenskt ämbetsverk för sjöfart, handel o. s. v. men ej såsom i egentlig mening »konsulatstyrelse». Allt, som rör konsulatväsendets organisation och ledning, hör däremot till de för båda rikena gemensamma ärendena, och med afseende å dessa ligger afgörandet omedelbart eller i sista hand hos Kungl. Maj:t på utrikesministerns föredragning eller hos utrikesministern själf. Häri bör enligt

vårt förmenande ingen ändring företagas med afseende å det särskilda svenska konsulatväsendet, och vi kunna för vår del därför ej biträda den i åberopade utl. nr 1 uttalade tanken om en »ändring i den nuvarande organisationen af konsulatväsendets centralstyrelse för Sveriges del, hvilken för närvarande är delad mellan utrikesdepartementet och kommerskollegium», därvid centralstyrelsen kunde »tänkas blifva ordnad på sådant sätt, att kostnaderna därför finnas icke vidare böra bestridas af konsulskassans tillgångar», d. v. s. skiljas från utrikesdepartementet.

Ej heller synes oss den nuvarande anordningen utgöra något som helst hinder för genomförandet af de förbättringar i det svenska — lika litet som i det hittillsvarande gemensamma — konsulatväsendet, hvilka må i ett eller annat afseende finnas nödiga eller lämpliga.

Emellertid gör särskiljandet det nödvändigt, att konsulatförordningen af den 4 november 1886 och konsulatinstruktionen af den 1 juli 1887 ersättas af nya särskilda sådana för hvarterda riket. För Sveriges del torde dock, på grund af hvad ofvan anförts, omarbetningen af gällande konsulatförordning tills vidare kunna inskränkas till ett uteslutande därur af allt hvad som rör Norge, de norska myndigheterna och de norska konsulatfunktionärerna. Detta torde utan synnerlig svårighet låta sig göra dels genom uteslutande af några få af förordningens paragrafer, dels genom en ej synnerligen vidlyftig omredigering af andras ordalydelse. Efter samma princip bör naturligtvis också omarbetningen af konsulatinstruktionen försiggå, men då denna redan såsom gemensam och i sin nuvarande form efter de nya sjölagarnas och ett betydligt antal andra författningars och föreskrifters utfärdande i många punkter är antikverad, torde vederbörlig hänsyn till detta förhållande göra redigerandet af den nya svenska instruktionen till ett tämligen vidlyftigt arbete.

I detta sammanhang vilja vi ej underlåta erinra därom, att kommittéen i sitt betänkande på flera ställen framhållit önskvärdheten eller nödvändigheten af öfverenskommelser mellan vederbörande svenska och norska myndigheter rörande skyldighet i vissa fall för det ena landets konsuler att lämna biträde åt jämväl det andra landets myndigheter, konsuler eller enskilda undersåtar. I allt hvad som rör konsulernas skyldigheter gent emot den gemensamma utrikesstyrelsen och beskickningarna behöfvas egentligen inga nya bestämmelser för de svenska konsulerna. Återstå alltså föreskrifterna om:

a) konsulers skyldighet att tillhandahålla det andra landets konsuler vissa arkivalia;

b) konsulers befattning med underhåll och hemsändande af därtill enligt sjölagarna berättigade, det andra landet tillhörande sjöfolk;

c) om godt förhållande till det andra landets konsuler, särskildt samråd med dem rörande vissa slag af reklamationer;

d) skyldighet att i vissa fall bispringa det andra landets undersåtar; samt

e) skyldighet att bistå det andra landets örlogsfartyg och rätt att af dem begära skydd och hjälp.

Det synes icke nödigt, kanske ej heller fullt lämpligt, att dessa föreskrifter intagas i den svenska konsulatförordningen. Däremot torde de höra hemma i instruktionen, för så vidt de ej kunna meddelas konsulerna genom särskild föreskrift vid sidan af denna.

Om än Riksdagen i sin underdåniga skrifvelse af den 14 april 1893 (se kommittéens historik, sid. 7) anført, att det större eller mindre behof af ökade anslag, som må uppstå till följd af ett särskiljande af de Förenade Rikenas konsulatväsen, visserligen är af jämförelsevis mindre betydelse, anse vi dock, under hänvisning för öfrigt till hvad härom i det gemensamma betänkandet sid. 53 yttras, att i den allsidiga undersökning, som kommittéens uppdrag afsett, vi ej böra helt och hållet förbigå *den ekonomiska sidan af saken*, så mycket mindre som de från svensk sida tidigare verkställda undersökningar icke blifvit offentliggjorda. Men vi hafva ej trott det tillkomma oss att afgifva något nytt, fullständigt och detaljeradt förslag till utgiftsstat för det svenska konsulatväsendet. Ett sådant arbete torde lämpligen böra anstå, till dess man äger visshet om tiden för ett eventuellt upprättande af eget svenskt konsulatväsen.

I nu förevarande afseende erinra vi först därom, att de utgifter, för hvilka medel måste beredas, äro dels af en provisorisk, dels af en permanent natur. Till de förra höra de extra utgifter, som afse själfva upplösningen af den bestående gemensamheten eller blifva en omedelbar följd af denna upplösning, och som alltså till största delen till tiden föregå den nya anordningens trädande i kraft; till de senare höra de, som därefter alltjämt krävas för det svenska konsulatväsendets fortsatta verksamhet.

De förra hafva berörts i kommittéens betänkande sid. 18, och i de återopade utlåtandena beräknas de på följande sätt:

	I utlåt. n:o 1.	I utlåt. n:o 2.
1:o. Anskaffande af möbler m. m. för de lönade konsulatens ämbets- lokaler	kr. 10,000: 00	kr. 5,000: 00
2:o. 650 flaggor å kr. 20: 00	» 13,000: 00	—
500 » å » 20: 00	—	» 10,000: 00
3:o. 650 vapenplåtar å kr. 40: 00	» 26,000: 00	—
500 » å » 40: 00	—	» 20,000: 00
4:o. 1,300 stämplat (lack- och färg-) å kr. 15: 00	» 19,500: 00	—
500 färgstämplat för konsulat och vicekonsulat å kr. 15: 00	—	» 7,500: 00
124 lackstämplat för konsulat å kr. 15: 00	—	» 1,860: 00
5:o. Protokoll, formulär och blanket- ter till dokumenter, skepps- listor m. m. samt till de för konsulatafgifternas erläggan- de behöfliga kontroll- och rä- kenskapsböcker	» 16,500: 00	—
	Summa kr. 85,000: 00	kr. 44,360: 00

För jämförelses skull må här erinras, att den norska konsulat-kommittéen i dessa afseenden föreslagit följande siffror:

1:o. Anskaffande af möbler etc.	kr. 15,000: 00
2:o. 650 flaggor å kr. 20: 00	» 13,000: 00
3:o. 650 vapenplåtar å kr. 40: 00	» 26,000: 00
4:o. 1,300 stämplat (lack- och färg-) å kr. 15: 00	» 19,500: 00
5:o. Protokoll, formulär, blanketter etc.	» 24,000: 00
	Summa kr. 97,500: 00

hvilket belopp af Stortingets specialkommitté af år 1894 afrundats till jämnt kr. 100,000: 00.

I de båda svenska utlåtandena yttras härom följande:

I utl. n:o 1: »Då antalet lönade befattningar skulle för Sverige blifva vida mindre än för Norge, har kostnaden för anskaffande af möbler m. m. för de lönade konsulatens ämbetslokaler ansetts kunna beräknas till 5,000 kronor lägre belopp än hvad i sådant afseende blifvit af den norska kommittéen för Norges del upptaget; samt då, enligt här framställda förslag, konsulatafgifterna vid de olönade konsulaten ej skulle redovisas till konsuls-kassan, har kostnaden för anskaffande af protokoll, formulär m. m. ansetts

kunna beräknas till något lägre belopp än den summa, 24,000 kronor, som i detta afseende blifvit af den norska kommittéen för Norges del upptagen, och alltså samt för vinnande af jämn slutsumma utförts med 16,500 kronor.

I utl. n:r 2: »Med afseende härpå torde emellertid vara att anmärka: beträffande anskaffandet af möbler m. m. för de lönade konsulaten, att utgiften härför hittills blifvit i allmänhet bestridd af det åt vederbörande konsulat anvisade kontorsanslag, samt att samma regel väl också skulle kunna för framtiden i vanligaste fall följas. På grund häraf antages denna utgiftspost kunna nedsättas till 5,000 kronor;

beträffande inköp af flaggor, vapenplåtar och stämplar, dels att de svenska konsulatens och vicekonsulatens antal, på grund af skeppsfartens ringa utveckling, väl skulle kunna inskränkas till 500, samt dels att någon lackstämpel för närvarande icke i regeln torde finnas vid de Förenade Rikenas vicekonsulat, hvarför ett anskaffande af sådana för de särskildt svenska vicekonsulaten ej heller för framtiden vore behöfligt; samt

beträffande konsulatens och vicekonsulatens förseende med protokoll och formulär m. m., att utgifterna härför för de lönade konsulaten väl borde kunna betäckas af kontorsanslagen, samt att de olönade konsulatens innehafvare antagas hädanefter likasom hittills kunna själfva förskaffa sig hvad de i förevarande hänseende hafva nödigt, så mycket mera som de fortfarande komma att uppbära konsulatafgifter; hvilket förhållande emellertid icke kunde hindra, att ej bestämdt formulär öfverallt följdes vid upprättande af skeppslistor samt offentliga handlingar o. d. För öfrigt torde utgifter af detta slag icke med rätta kunna hänföras under de blott för en gång förekommande, då naturligtvis nya blanketter måste inköpas, sedan de för den första gången anskaffade förbrukats. Och hvad särskildt angår kvittensblanketter för konsulatafgiftsuppbörden i de lönade konsulatens distrikt, antagas dessa kunna bekostas af de medel, som finnas anslagna till skrifmaterialier och expenser vid vederbörande centralstyrelse. Denna sista utgiftspost torde därför kunna bortfalla.»

Båda de svenska förslagen sluta alltså å lägre belopp än det norska, och mellan de förstnämnda är skillnaden ej mindre än 40,640 kronor. Olikheten dem emellan visar sig hufvudsakligast under posten 5:o, rörande hvilken vi instämma med utlåt. n:r 2. Hvad post 1:o angår, måste beloppet i viss mån blifva beroende på resultatet af utskiftningen af de vid de nuvarande konsulaten redan befintliga, för statsmedel inköpta inventarier och kan därför ej gärna på förhand med noggrannhet beräknas. Med afseende å posterna 2:o, 3:o och 4:o anse vi, i likhet med utlåt. n:r 2. det sannolikt. att för Sverige ensamt ej skall komma att behövas fullt samma antal konsulat, särskildt olönade vicekonsulat, som för Norge, och att därför det i utlåt. n:r 1 uppförda antalet 650 kan reduceras. I intetdera af förslagen är dock uppfördt något belopp för de nya flaggornas, vapenplåtarnas etc. utsändande till konsulaten, en utgiftspost, som nog torde stiga till några tusen

kronor. I rundt tal torde det för ifrågavarande ändamål erforderliga beloppet, ej kunna anslås till mindre än 50,000 kronor, men osannolikt är ej, att mera kan härför erfordras.

Vid behandlingen af detta slag af utgifter har i utlåt. n:r 1 jämväl påpekats, att upphäfvandet af det gemensamma konsulatväsendet möjligen komme att göra några ytterligare belopp erforderliga, såsom ersättningar till några förutvarande befattningsinnehafvare, men att på den ståndpunkt, saken då intog, uppenbarligen icke något yttrande kunde i sådant afseende afgifvas. Instämmande häri och under hänvisning jämväl till hvad den norska konsulatkommittéen härom yttrat (se dess betänkande sid. 59 och 60), antaga vi dock, att de exspektansarfvoden, indemnifikation och flyttningserättningar, som möjligen kunna komma att af billighetshänsyn tillerkännas aflönade konsulat tjänstemän af svensk nationalitet såsom en omedelbar följd af det gemensamma konsulatväsendets upplösning, i den mån de anses böra bäras af Sverige ensamt, måhända skulle kunna, delvis och så länge de äro behöfliga, bestridas med de under rubrikerna »pensioner» och »diverse utgifter» årligen uppförda anslagen, i synnerhet om dessa från början ej sättas alltför låga.

Hvad vidare beträffar det andra slaget utgifter eller de permanenta kostnaderna för ett särskildt svenskt konsulatväsen efter gemensamhetens upphörande, torde det vara klart, att ett någorlunda tillfredsställande sådant ej skall kunna anordnas för en kostnad, som icke öfverstiger den andel, hvarmed Sverige nu, under form af direkt statsanslag och till konsulskassan ingående konsulat- och expeditiönsafgifter, bidrager till den gemensamma konsulskassan. Väl antaga vi, att, såsom ofvan antydts, åtskilliga poster, särskildt olönade vicekonsulsbefattningar men jämväl en och annan lönad befattning, som under den nuvarande gemensamheten måst upprättas hufvudsakligast för att tillgodose den norska sjöfartens kraf, ej längre skola finnas nödvändiga ensamt för Sveriges del. Men med afseende däremot å lönerna för de fast aflönade poster, som komma att bibehållas eller nyupprättas för Sverige ensamt, synes oss i allmänhet inga väsentliga nedläggningar böra vidtagas i de för de hittillsvarande posterna af detta slag fastställda beloppen, ehuru troligen å ett eller annat håll göromålen skulle komma att minskas äfven under förutsättning af distriktets utvidgning. Lönerna torde nämligen ej kunna bestämmas hufvudsakligast efter göromålens mängd; detta förhållande inverkar närmast på behovet af biträden och därigenom

på anslagen till kontorskostnader. Däremot torde vid lönernas bestämmande böra tagas i betraktande göromålens vikt och beskaffenhet, men hufvudsakligast lefnadskostnader och andra lokala omständigheter, bland hvilka ej torde böra lämnas utan afseende ortens aflägsenhet från hemlandet; och bör väl lönen för hvarje post med hänsyn till dessa förhållanden bestämmas så, att man för posterna städse kan påräkna fullt kvalificerade personer, och så att deras innehafvare ej nödgas intaga en alltför ogynnsam social ställning i förhållande till öfriga främmande länders motsvarande konsulära representanter å samma plats. Efter denna allmänna anmärkning få vi, såsom grundval för beräkningen af en ungefärlig slutsumma för kostnaden och utan att inlåta oss på någon detaljerad granskning af de särskilda utgiftsposterna, här redogöra för de olika förslag till utgiftsstat, som i de båda åberopade utlåtandena framställts och utförligt motiverats.

Båda förslagen öfverensstämman i att bibehålla det nuvarande systemet med dels fast lönade, dels olönade konsuler och vicekonsuler, med rätt för de olönade posternas innehafvare att behålla hela eller halfva konsulatafgiftsuppbörden liksom hela expeditionsafgiftsuppbörden, samt med fast lönade biträden vid några af de viktigare konsulaten. Därjämte föreslås i båda kontorskostnadsanslag att såsom hittills utgå ej blott till alla lönade konsulat utan jämväl till åtskilliga olönade sådana. Såväl om de lönade posternas antal som om lönernas och kontorsanslagens belopp råder emellertid ej ringa olikhet, såsom närmare framgår af följande schematiska öfversikt af de båda förslagens utgiftsstater.

	Utlåt. n:r 1.		Utlåt. n:r 2.	
	Löner.	Kontors- anslag.	Löner.	Kontors- anslag.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
<i>A. Fast aflönade poster:</i>				
Helsingfors, generalkonsul . . .	15,000: 00	4,000: 00	14,500: 00	3,000: 00
Riga, konsul	9,000: 00	3,000: 00	9,000: 00	2,000: 00
Köpenhamn, generalkonsul . . .	15,000: 00	6,000: 00	—	—
D:o konsul	—	—	9,000: 00	5,000: 00
Helsingör, vicekonsul	4,500: 00	—	—	—
Transport kr.	43,500: 00	13,000: 00	32,500: 00	10,000: 00

	Utlåt. n:r 1.		Utlåt. n:r 2.	
	Löner.	Kontors- anslag.	Löner.	Kontors- anslag.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Transport kr.	43,500: 00	13,000: 00	32,500: 00	10,000: 00
Lybeck, generalkonsul	12,000: 00	4,000: 00	—	—
D:o vicekonsul	—	—	6,000: 00	2,000: 00
Hamburg, generalkonsul	15,000: 00	4,000: 00	14,500: 00	5,000: 00
London, generalkonsul	24,000: 00	10,000: 00	24,000: 00	8,000: 00
D:o vicekonsul	10,000: 00	—	8,000: 00	—
D:o kontorist	5,000: 00	—	4,500: 00	—
Newcastle, vicekonsul	9,000: 00	3,000: 00	6,500: 00	2,000: 00
Hartlepool, kontorist	4,000: 00	—	4,000: 00	—
Cardiff, kontorist	—	—	4,000: 00	—
Havre, generalkonsul	14,500: 00	5,000: 00	14,500: 00	5,000: 00
Barcelona, generalkonsul	12,000: 00	3,000: 00	12,000: 00	3,000: 00
New-York, generalkonsul	30,000: 00	8,000: 00	—	—
D:o vicekonsul	—	—	8,000: 00	—
Rio de Janeiro, generalkonsul	17,000: 00	4,000: 00	—	—
Därtill kommer enl. utl. n:r 2 en »flyttbar konsul»	—	—	14,000: 00	—
Summa kr.	196,000: 00	54,000: 00	152,500: 00	35,000: 00
B. Kontorsanslag utan redovisningsskyldighet till olönnade konsuler:				
Alger	—	—	—	1,500: 00
Antwerpen	—	—	—	2,000: 00
Buenos Aires	—	—	—	2,500: 00
Gibraltar	—	—	—	1,000: 00
Lissabon	—	—	—	1,000: 00
Melbourne	—	—	—	2,500: 00
Montevideo	—	—	—	2,500: 00
Quebec	—	—	—	2,500: 00
Rio Janeiro	—	—	—	2,500: 00
Shanghai	—	—	—	2,500: 00
Utan detaljering	—	25,000: 00	—	—
Summa kr.	—	25,000: 00	—	20,500: 00

	Utlåt. n:r 1	Utlåt. n:r 2
	Kronor.	Kronor.
Slutsumma för löner och kontorskostnadsanslag enl. rubrikerna A och B	275,000: 00	208,000: 00
C. <i>Pensioner</i>	7,000: 00	7,000: 00
D. <i>Konsulernas ämbetsutgifter</i>	9,000: 00	9,000: 00
E. <i>Diverse utgifter</i> (ålderstillägg till lönade vicekonsuler däri inbegripna)	9,000: 00	—
<i>Skrifmaterialier</i> (till utrikesdepartementet) och <i>diverse utgifter</i>	—	13,588: 00
F. <i>Sveriges andel af för Sverige och Norge gemensamma utgifter</i> , ^{12/17} af 95,500 kronor	—	67,412: 00
Totalsumma	300,000: 00	305,000: 00

Ur hvad de båda utlåtandena innehålla om ofvanstående beräkningar anföras följande utdrag:

Ur utl. n:r 1: »Med afseende å de i Turkiet rådande särskilda förhållanden lär det val, afven i händelse af ett särskiljande af Sveriges och Norges konsulatväsen, vara af omständigheterna betingadt, att högsta ledningen af vårt lands konsulatväsen i nämnda rike fortfarande kommer att utöfas af de Förenade Rikenas beskickning i Konstantinopel, men i betraktande af den ringa omfattningen och betydelsen af Sveriges konsulära intressen i Turkiet torde det icke kunna ifrågasättas att en särskild svensk konsulskassa skall till betäckandet af kostnaderna för den gemensamma beskickningens uppehållande bidraga med ett belopp, ens i någon form jämförligt med den från den gemensamma konsulskassan därtill nu anvisade summa. — — — — — Med afseende å nu angifna förhållanden antages en särskild svensk konsulskassas bidrag till beskickningen i Konstantinopel icke skäligen böra öfverstiga 2,000 kronor, dock med rätt därjämte för den tjänsteman vid beskickningen, som kan komma att få i uppdrag att ombesörja de svenska konsulatärendena, att uppbära konsulat- och expeditiionsafgifter enligt bestämmelserna i sådant hänseende för olonade konsulat.»

Med afseende å Kina »lärer bibehållandet af den nuvarande lönade vicekonsulbefattningen vid generalkonsulatet i Shanghai icke böra för Sverige enbart ifrågakomma, likasom afven antagligt synes vara, att ej heller det till generalkonsulatet nu utgående anslag af 4,000 kronor till kontorskostnader behöfver upptagas bland kostnaderna för ett särskildt svenskt konsulatväsen.»

»Antagligen skulle för Sveriges del en fullt tillfredsställande ordning af konsulatväsendet i Amerikas Förenta Stater kunna vinnas genom en återgång till förhållandena, sådana de voro fore meddelandet af ofvanberörda nädiga beslut den 5 december 1890, då i New-York fanns ett olonadt konsulat för staten af samma namn, och staterna i öfrigt, med undantag af de

under konsulatet i San Francisco lydande, i sin helhet hörde under det med beskickningen i Washington förenade lönade generalkonsulatet därstädes. Om emellertid, såsom väl kan tänkas inträffa, de förhållanden, hvilka skulle uppstå genom särskiljande af Sveriges och Norges konsulatväsen, skulle finnas innebära hinder för en förenig med den för båda rikena gemensamma beskickningen i Washington af den enbart svenska konsulsbefattningen för större delen af staterna, lär med hänsyn till de mångahanda bestyr, som föranledas af den stora invandringen af svenska undersåtar till Norra Amerika, bibehållandet för Sveriges del af ett lönadt konsulat i New-York vara af behovet påkalladt. För detta konsulat, hvars distrikt i sådant fall torde böra omfatta samtliga Amerikas Förenta Stater med undantag af dem, som lyda under konsulatet i San Francisco, och hvilket då lär böra benämnas generalkonsulat, synas enahanda anslag, som nu äro anvisade för konsulatet i New-York, fortfarande blifva behöfliga, med afdrag allenast för det belopp, som nu utgår till aflöning åt en lönad vicekonsul vid konsulatet, hvilken sistnämnda befattning icke lär kunna anses vara erforderlig för ett enbart svenskt konsulat i Newyork. Gifvetvis skulle under nu angifna förutsättning icke heller från den svenska konsulskassan komma att utgå något bidrag till beskickningen i Washington.»

Ur utlåt. nr 2: »Då de svenska konsulatgöromålen i Konstantinopel antagas fortfarande böra bestridas af de Förenade Rikenas beskickning på platsen, måste väl i vederlag härför den på Sverige kommande del af de utgifter för denna beskickning, hvilka hittills utredts af konsulskassan, jämväl hädanefter blifva att bekosta af konsulatmedel, vid hvilket förhållande något särskildt anslag till kontorsbidrag här icke behöfver ifrågakomma, under det att, å andra sidan, de å stationen inflytande konsulat- och expeditionsafigifter antagas böra inbetalas till staten.»

»I betraktande af de ärenden af vikt, hvilka af och till förefalla inom konsulatväsendet i Kina, synes såsom bidrag till kontorsutgifter åt generalkonsulatet i Shanghai, då det därvarande lönade vicekonsulatet indrages, böra anslås ett belopp af kr. 2,500.»

»I sammanhang härmed må anföras, att en gemensam såväl svensk som norsk representation för behandling af konsulära angelägenheter antages böra upprättas inom nedan angifna länder, i hvilka beskickning för de Förenade Rikena icke blifvit anställd, samt att till en sådan representation vore att anslå följande belopp, hvaraf Sveriges del blefve att bestrida ur konsulskassan, nämligen:

Kina	kr. 4,000
Japan	» 4,000
Egypten	» 3,500
Marocko	» 1,500

I Kina och Japan torde de förberörda anslagsbeloppen lämpligast kunna användas sålunda, att de anvisades åt en främmande beskickning, på villkor att denna åtog sig att bevaka de Förenade Rikenas angelägenheter i landet, hvaremot i Egypten och Marocko synas böra upprättas gemensamma generalkonsulat för de Förenade Rikena med station för det förre i Alexandria och för det senare i Tanger, till hvilka befattningar de

förut omformålade beloppen komma att utgå såsom anslag till kontorskostnader utan redovisningsskyldighet.»

»I fråga om Amerikas Förenta Stater — — — — — torde väl knappast vara underkastadt tvifvel, att icke en lönad konsul i Nordamerika skulle vara i tillfälle att bevisa svenska intressen viktiga tjänster, men synnerligast på grund af de högst betydande kostnader, som genom aflönandet af en sådan ämbetsman skulle tillskyndas statsverket, antages åtminstone ett försök böra göras att få förhållandena ordnade på annat sätt. Om ock en återgång enbart för Sveriges del icke gärna kan ske till den ordning, som för båda de Förenade Rikena rådde före den 5 december 1890, och enligt hvilken Kungl. Maj:ts beskickning i Washington hade om hand konsulatärendena i Nordamerikas Förenta Stater, utom de delar af förbunds-territoriet, som hörde under konsulaten i New-York och San Francisco, antages emellertid ett tillfredsställande resultat kunna uppnås, om, vid sidan af det nuvarande olönade konsulatet å sistnämnda plats, upprättades ett olönadt generalkonsulat med station i New-York, hvars distrikt skulle — — — — — omfatta de nordamerikanska hamnarna vid Atlantiska hafvet och Mexikanska viken äfvensom de orter i det inre af landet, å hvilka vicekonsuler torde böra anställas. — — — — — Såsom enda fast lönade befattning inom det svenska konsulatväsendet i Nordamerikas Förenta Stater» föreslås en vicekonsul vid generalkonsulatet i New-York med kr. 8,000. »Vid sidan häraf förmodas likväl, att det anslag, som nu af de Förenade Rikenas konsulskassa utgår till Kungl. Maj:ts beskickning i Washington, allt framgent måste komma att för den på Sverige kommande del utredas af konsulatbudgeten.»

Hvad angår Brasilien anføres, »att, då, med särskiljande af det svenska och norska konsulatväsendet, en gemensam diplomatisk representation icke antages kunna för de Förenade Rikena undvaras i Rio de Janeiro, en lönad generalkonsul på platsen ej lär vara af behovet påkallad, hvarför denna befattning lämpligen synes böra indragas samt förvandlas till olönad. Den blifvande innehafvaren torde dock jämte konsulat- och expeditiönsafgifter få påräkna ett kontorsbidrag, som synes kunna anslås till 2,500 kronor. Hvad den diplomatiska befattningen anginge, komme dock utgifterna härför, som torde vara att anslå till 32,000 kronor, för Sveriges del att drabba konsulskassan.»

Rörande det i utlåtandet n:r 1 gjorda uteslutandet ur utgiftsstaten af bidrag till utrikesdepartementet och dettas skrifmaterialier och expenser (jfr litt. E här ofvan) anføres, »att om också särskildt svenska och särskildt norska konsuler skulle komma att i framtiden tillsättas, därigenom ej förhindrades, att icke i de land, där de Förenade Rikena ej ägde beskickning, gemensamma konsuler samtidigt maste för de Förenade Rikena utnåmnas. Däremot komme allt framgent ärenden rörande exequatur o. d. såväl för gemensamma som för särskildt svenska och särskildt norska konsuler att handläggas af utrikesdepartementet, som också standigt skulle hafva högsta tillsynen öfver konsulernas ämbetsutöfning i allt, som anginge de Förenade Rikenas förhållande till främmande makt. Under dessa omständigheter synes det icke kunna undgås, att icke utrikesdepartementet äfven för framtiden finge åt sig anvisade medel till bestridande af de utgifter, som skulle uppstå genom behandlingen af konsulatärendena för båda de Förenade Rikena, och

för dessa utgifter antages för Sveriges del anslag böra anvisas från konsulskassan. Förhållandet torde ock ställa sig enahanda med hänsyn till de nyssberörda kostnaderna för utrikesdepartementets skrifmaterialier och liknande utgifter i konsulatärenden, men dessa kostnader förmodas i betraktande af deras ringare betydelse kunna inberäknas i den förut omförmälda posten för diverse utgifter. Med iakttagande häraf, äfvensom af den förut antydda omständigheten, att omkostnaderna för de Förenade Rikenas gemensamma representation å vissa orter jämväl fortfarande blefve att för Sveriges del bestridas af konsulskassan, skulle denna kassas ordinarie utgifter komma att ställa sig som följer:

a) Gemensamma utgifter:		
Utrikesdepartementet	kr. 17,500: 00	
Beskickningen i Konstantinopel.	» 17,000: 00	
» i Rio de Janeiro	» 32,000: 00	
» i Washington	» 16,000: 00	
Representation i Egypten	» 3,500: 00	
» i Japan	» 4,000: 00	
» i Kina.	» 4,000: 00	
» i Marocko	» 1,500: 00	
		Kr. 95,500: 00

att fördela emellan de båda Förenade Rikena efter den för diplomatiska utgifter antagna proportion, alltså för Sverige att utreda med $\frac{12}{17}$ eller i afrundadt tal med 67,412 kronor.»

Med anledning af dessa yttranden få vi påpeka, att några för det särskilda svenska och det särskilda norska konsulatväsendet »gemensamma utgifter» strängt taget ej kunna förekomma under den anordning, som i kommittéens betänkande behandlats, samt att efter den norska konsulatstyrelsens fullständiga afskildjande från utrikesdepartementet naturligen ej heller någon gemensam konsulskassa kan existera. I de fall, då eventuellt både de svenska och de norska konsulatgöromålen skulle komma att uppdragas åt en och samma person — diplomat, konsul eller främmande lands representant af ena eller andra slaget, — skulle en sådan förening endast blifva personell och beroende på af hvartdera landets konsulatstyrelse, hvar för sig eller efter särskild öfverenskommelse, fattade likartade beslut och beviljade anslag.

Vidare skulle utrikesdepartementet ej komma att taga någon befattning med rena norska konsulatärenden utan blott med sådana, hvilka blifva föremål för diplomatisk behandling, och hit höra de i utlåt. n:r 2 omnämnda frågorna om exequaturs utverkande o. d. Vi antaga därför, att, om och i den mån de hittills under konsulskassans utgifter uppförda beloppen »till utrikesde-

partementet» och till skrifmaterialier etc. (se n:r 6 och 8 i budgeten för 1903) allt framgent befinnas erforderliga för behörigt upprätthållande af detta departements verksamhet, desamma komma att, hvad Norges andel beträffar, få formen af ökadt anslag till den naturligtvis fortfarande gemensamma kabinettskassan. Huruvida för likformighetens skull samma förfarande bör iakttagas med afseende å den svenska andelen af dessa utgiftsposter, torde närmast vara en bokföringsfråga, då det i realiteten väl är af mindre betydelse, om någon del af de erforderliga statsmedlen föras på kabinetts- eller konsulskassans konto. Som ett utelämnande af desamma ur förevarande beräkning skulle skenbart och kanske vilseledande minska slutsumman, hafva vi trott oss böra uppföra dessa poster i enlighet med senaste riksstat eller 1903 års, d. v. s. med resp. 9,290 kr. och 18.300 kr.

Med afseende å förslagen om uppdrag för beskickningarna i Washington och Konstantinopel att jämväl fungera såsom konsulat måste vi framhålla, att enligt kommittéens betänkande (sid. 42) en sådan förening af diplomatiska och konsulära funktioner ej längre, hvad de norska konsulatärendena beträffar, skulle kunna äga rum under samma form som hittills, utan skulle hvarje sådan kombination endast kunna blifva temporär och personlig men ej vara permanent bunden vid beskickningen. Formellt torde däremot intet hinder förefinnas för de svenska konsulatärendenas permanenta uppdragande åt den i ett visst land anställda beskickningen såsom sådan, äfven om så ej sker med de norska, men mot en sådan ensidig anordning synes oss anmärkning med fog kunna göras. Se vi först på förhållandet med beskickningen i Washington, så uppbär f. n. ministern där 24,000 kr. såsom sådan från kabinettskassan och 16,000 kr. såsom generalkonsul från konsulskassan. Då med sannolikhet kan antagas, att de norska konsulatärendena i Förenta Staterna skola komma att helt och hållet öfverflyttas på en eller flera norska särkonsuler, kan något bidrag från den norska konsulskassan ej längre påräknas för ifrågavarande minister, utan måste det utan tvifvel erforderliga tillskottet till den nuvarande ministerlönen göras under form af ökadt bidrag från norsk sida till kabinettskassan, hvarmed åter, under förutsättning af bibehållande af den etablerade proportionen mellan båda rikenas statsanslag, synes böra följa ett ökadt bidrag till kabinettskassan jämväl från Sveriges sida. Väl kan det tänkas, att den på Sverige fallande delen af lönetillskottet skulle allt framgent kunna debiteras den svenska konsulskassan, eller, att, efter det den gemen-

samma ministerlönen något höjts, vid sidan däraf gäfves särskild lön från den svenska konsulskassan, mot det att ministern fortfarande att fungera såsom ensamt svensk generalkonsul. Men härvid bör ej lämnas ur sikte, att, då i intetdera fallet det från den svenska konsulskassan lämnade bidraget eller lönen rimligtvis kunde komma att sättas så högt, att dess belopp ens närmelsevis motsvarade den lön, som skulle erfordras för en icke samtidigt som minister anställd svensk generalkonsul för hela Förenta staterna, så skulle om en sådan anordning kunna sägas, att det svenska konsulatväsendet tillgodosetts på bekostnad af den för båda rikena gemensamma kabinettsskassan, och att Norge sålunda, om än indirekt, bidroge till det ensamt svenska konsulatväsendets upprätthållande i ett äfven för de svenska intressena så viktigt land som Nordamerika, liksom man å andra sidan skulle hafva anledning göra anmärkning mot, att den svenska konsulskassan bidroge till upprätthållandet af den för Norge likaväl som för Sverige behöfliga beskickningen, hvilket ju blefve fallet, därest icke ministerlönen sattes så hög, att den blefve fullt tillräcklig äfven utan det omhandlade tillskottet från den svenska konsulskassan. I sistnämnda fall åter skulle det anmärkningsvärda förhållandet uppstå, att ministern i Washington, om han uppbure samma lön som hittills och därjämte ett tillskott från den svenska konsulskassan, komme att få högre inkomster än de hittills varande och såsom tillräckliga ansedda, samtidigt med att han befriades från samtliga de norska konsulatärendena. Redan ur denna synpunkt och utan att ingå på de materiella skäl, som tala för upprättandet af ett lönadtt svenskt konsulat i New-York hysa vi betänkligheter vid en permanent anordning, hvarigenom ensamt de svenska konsulatärendena skulle uppdragas åt den gemensamma beskickningen i något land, där sagda ärenden äro till antal och art af afsevärd betydelse för Sverige. I alla händelser torde det ej vara skäl att ur ett preliminärt öfverslag af det svenska konsulatväsendets eventuella kostnader utesluta en lönad konsuls-post i Förenta Staterna, hvarför vi i denna punkt ansluta oss till förslaget n:r 1.

Äfven med afseende å beskickningen i Konstantinopel göra sig i viss mån samma synpunkter gällande. Sålunda torde det kunna ifrågasättas, om icke rätteligen det för närvarande till ministern därstädes från konsulskassan utgående lönebidraget af kr. 10,000 liksom också den antagligen lika mycket för beskickningsärenden som för konsulatärenden behöfliga drogmanens lön, kr.

7,000, borde öfverflyttas på kabinettsskassan. Emellertid torde det ej kunna komma i fråga, att där upprätta ett särskildt svenskt lönadt konsulat. Om på grund af hvad ofvan anförts det skulle anses mindre lämpligt att uppdraga de svenska konsulatärendenas handhafvande åt beskickningens chef eller någon annan dess tjänsteman, med mindre så sker äfven från norsk sida, och om hinder möjligen skulle möta för upprättandet af ett olönadt konsulat, skulle kanske, efter öfverenskommelse med den norska konsulatstyrelsen, den norske konsulatämbetsman, som där må komma att anställas, jämväl kunna fungera som svensk konsul mot ett passande mindre arfvode. För denna eventualitet uppföra vi i öfverslaget förslagsvis kr. 3,000.

På liknande grunder torde jämväl för Brasilien tills vidare en lönad konsulspost böra uppföras bland den svenska konsulsskassans utgifter i stället för såsom i förslaget n:r 2 bland »gemensamma» utgifter.

De i samma förslag uppförda öfriga gemensamma utgifterna för »representation» i diverse andra länder, uppgående sammanlagdt till kr. 13,000, hvaraf enligt förslaget skulle på Sveriges andel falla ¹²/₁₇ med i rundt tal kr. 9,170, böra också, för så vida de afse diplomatisk representation, öfverföras på den gemensamma kabinettsskassan, eller i annat fall mötas genom höjande af summorna för rubrikerna kontorskostnadsanslag utan redovisningsskyldighet eller diverse utgifter, t. ex. med kr. 5,000 för hvardera rubriken.

Summan under rubriken C till pensioner förefaller väl lågt beräknad, enär det belopp, som för närvarande faktiskt utgår till f. d. konsulattjänstemän af svensk nationalitet eller sådanas änkor, torde öfverstiga de föreslagna kr. 7,000, samt antalet af lönade svenska särkonsuler ej torde blifva lägre än antalet lönade konsulattjänstemän af svensk nationalitet under den nuvarande anordningen.

Med afseende å rubriken A (löner och kontorsanslag mot redovisningsskyldighet) visa de båda förslagen en betydlig skillnad. Förslaget n:r 1 slutar å resp. kr. 196,000 och 54,000, n:r 2 å resp. 152,500 och 35,000. Denna skillnad har uppkommit därigenom, att i förslag n:r 2 en hel del löner och kontorskostnadsanslag nedsatts, att generalkonsulsbefattningarna i New-York och Rio de Janeiro uteslutits, samt att generalkonsulsbefattningarna i Köpenhamn och Lybeck förändrats till betydligt lägre aflönade konsuls- och vicekonsulsposter. Om detta oaktadt förslaget n:r 2 visar en

kr. 5,000 högre totalsumma än förslaget n:r 1, beror detta i främsta rummet på det ofvan behandlade, under rubrik litt. F uppförda beloppet för Sveriges andel af »gemensamma utgifter».

I betraktande af hvad vi anfört ej mindre om normerna för bestämmande af lönernas belopp än ock om svårigheterna att, på sätt särskildt i förslag n:r 2 afsetts, uppdraga ensamt de svenska konsulatgöromålen åt vissa beskickningar, finna vi oss böra taga förslaget n:r 1 till utgångspunkt för vår slutliga beräkning.

Under *Litt. A* uppföras i sagda förslag såsom löner kr. 196,000 och om härtill läggas dels den i förslag n:r 2 uppförda lönen för en mellan aflägsnare poster »flyttbar konsul» eller kr. 14,000, dels det sid. 110 omhandlade anslaget till konsulat tjänsteman i Konstantinopel kr. 3,000, blifver slutsumman kr. 213,000.

Hvad angår de under samma litt. A uppförda kontorskostnadsanslagen till de lönade posterna, torde antagligen en och annan af de i förslag n:r 2 gjorda nedsättningarna ej sakna befogethet, men till dettas slutsumma kr. 35,000 böra läggas anslagen till de däri ej upptagna posterna i New-York, kr. 8,000, och Rio, kr. 4,000, samt för Lybeck en skillnad af minst kr. 1,000, eller tillsammans kr. 13,000, hvadan dessa anslag beräknas till sammanlagdt. kr. 48,000.

Litt. B, omfattande kontorskostnadsanslag till olönade poster, slutar i de båda förslagen å resp. kr. 25,000, och kr. 20,500; äfven med den lägre beräkningen och med tillägg af det ofvan (sid. 110) omhandlade belopp af kr. 5,000, torde minst böra uppföras kr. 25,500.

Litt. C, pensioner, anses böra höjas till kr. 10,000.

Litt. D. Konsulernas ämbetsutgifter sättas i likhet med förslagen till kr. 9,000.

Litt. E. Till skrifmaterialier i utrikesdepartementet, expenser och extra utgifter är i 1903 års stat uppfördt ett belopp af kr. 18,300, hvartill lägges det andra af de å sid. 110 här ofvan omförmälda beloppen å kr. 5,000, hvarigenom för denna rubrik erhålles kr. 23,300.

Litt. F. Af de i förslaget n:r 2 uppförda anslagen behålles endast det »till utrikesdepartementet», som i enlighet med 1903 års stat uppföres med kr. 9,200.

Med stöd af ofvanstående slutsummor för de särskilda rubrikerna torde totalsumman alltså kunna förslagsvis beräknas till
kr. 338,000.

I ofta berörda riksstat beräknas den på Sverige fallande delen af konsulskassans utgifter sålunda:

utrikesdepartementet	kr. 9,290
konsulsstaten	» 243,590
skrifmaterialier, expenser och extra utgifter	» 18,300
Summa kr.	271,180

Den af oss förslagsvis angifna totalsumman skulle alltså komma att med 66,820 kr. eller i rundt tal 67,000 kronor öfverstiga den för år 1903 fastställda staten, och skulle alltså det nu till den gemensamma konsulskassan från Sverige utgående statsanslaget, 160,000 kr., antagligen komma att behöfva ökas till 227,000 kr.

Härvid erinras dock därom, att i själfva verket de för närvarande till konsulatväsendets upprätthållande anslagna statsmedlen uppgå till betydligt mera än hvad utrikesbudgeten visar, enär nämligen under senare åren beviljats ett förslagsanslag af ej mindre än 175,000 kr., afsedt för återbetalning till de svenska rederierna af 80 % af de under året för svenska fartyg uppburna konsulatafgifterna. Då i 1903 års stat beloppet af de svenska till konsulskassan redovisade konsulatafgifterna beräknats till 102,441 kr. och i det ursprungliga budgetsförslaget till samma stat till 109,205 kr., torde samma afgifter kunna i rundt tal anslås till allra minst 110,000 kr., hvaraf 80 % eller 88,000 kr. alltså torde kunna anses såsom ett statsverkets indirekta bidrag till konsulskassan, och kan följaktligen denna sägas redan nu komma i åtnjutande af statsmedel till ett sammanlagdt belopp af ej mindre än 248,000 kr. Liksom konsulatafgifterna i sin helhet, d. v. s. ej blott den del af dem, hvilken redovisas till konsulskassan, utan ock den del, som behålles af olönade konsulat tjänstemän, i grunden utgöra ett, visserligen ej staten men sjöfartsnäringen påhvilande onus till konsulatväsendets upprätthållande, så är naturligen också den återstående delen af det omhandlade förslagsanslaget, eller beräknade 87,000 kr., att betrakta såsom ett indirekt statsbidrag i och för nyss angifna ändamål; men då vi här sysselsatt oss allenast med konsulskassans budget, kommer denna återstod ej här i betraktande. Detta blifver däremot fallet, när frågan gäller nedläggning i eller afskaffande af konsulatafgifterna, ett spörsmål, hvarmed vi, såsom förut framhållits, icke ägt att taga befattning.

Slutligen vilja vi å andra sidan icke underlåta framhålla, att upplösningen af det gemensamma konsulatväsendet och den nya ordningens införande förutsätta eller komma att medföra ökade

statsanslag till kabinettsskassan ej blott genom det eventuella öfverförandet till denna af vissa poster från konsulsskassan, på sätt ofvan anförts, utan antagligen också genom ett ökad behof i allmänhet af diplomatisk representation för de Förenade Rikena.

Voksenkollen vid Kristiania den 26 juli 1902.

C. Bildt.

Malte Ameen.

Bilaga n:r 3.

V. P. M.
angående omfattningen af de Förenade Rikenas in-
bördes handel och sjöfart.

Omfånget af de båda rikenas handelsomsättning och dennas förhållande till hvartdera landets hela utrikes handel inhämtas af följande tre tabeller:

Tab. I. Införsel:

År.	till Sverige:			till Norge:		
	Totalbelopp Kr.	Däraf från Norge:		Totalbelopp Kr.	Däraf från Sverige:	
		Kr.	‰		Kr.	‰
1895 .	344,290,247: 00	28,741,784: 00	8,35	222,310,200: 00	33,535,100: 00	15,09
1896 .	358,314,718: 00	29,027,882: 00	8,10	240,217,500: 00	38,292,200: 00	15,94
1897 .	408,332,270: 00	32,860,099: 00	8,05	263,718,200: 00	42,277,800: 00	16,03
1898 .	455,249,346: 00	21,085,441: 00	4,63	280,178,600: 00	23,618,100: 00	8,43
1899 .	504,788,683: 00	20,449,954: 00	4,05	310,485,300: 00	25,567,500: 00	8,23
1900 .	534,935,110: 00	21,761,911: 00	4,07	310,653,100: 00	27,163,500: 00	8,75

Tab. II. Utförsel:

År.	från Sverige.			från Norge:		
	Totalbelopp Kr.	Däraf till Norge:		Totalbelopp Kr.	Däraf till Sverige:	
		Kr.	‰		Kr.	‰
1895 .	311,434,290: 00	18,053,791: 00	5,80	137,280,100: 00	23,141,000: 00	16,86
1896 .	340,283,042: 00	19,548,410: 00	5,74	147,771,200: 00	22,792,300: 00	15,42
1897 .	358,195,467: 00	20,639,433: 00	5,76	167,696,700: 00	25,724,300: 00	15,34
1898 .	344,909,154: 00	5,549,007: 00	1,61	159,349,300: 00	15,347,600: 00	9,63
1899 .	358,184,767: 00	6,451,052: 00	1,80	159,386,500: 00	15,792,900: 00	9,98
1900 .	391,333,962: 00	7,186,593: 00	1,83	172,946,400: 00	14,765,600: 00	8,54

Tab. III. Sammanlagd in- och utförsel:

År.	Sverige.			Norge.		
	Totalbelopp Kr.	Däraf fr. o. t. Norge.		Totalbelopp Kr.	Däraf fr. o. t. Sverige.	
		Kr.	o/o		Kr.	o/o
1895 .	655,724,537: 00	46,795,575: 00	7,14	359,590,300: 00	56,676,100: 00	15,76
1896 .	698,597,760: 00	48,576,292: 00	6,95	387,988,700: 00	61,084,500: 00	15,74
1897 .	766,527,737: 00	53,499,532: 00	6,98	431,414,900: 00	68,002,100: 00	15,76
1898 .	800,158,500: 00	26,634,448: 00	3,33	439,527,900: 00	38,965,700: 00	8,87
1899 .	862,973,450: 00	26,901,006: 00	3,12	469,871,800: 00	41,360,400: 00	8,80
1900 .	926,269,072: 00	28,948,504: 00	3,13	483,599,500: 00	41,929,100: 00	8,67

Det torde icke falla inom ramen för denna promemoria att ingå i en närmare granskning af ofvanstående siffror, hvilka ådaga-lägga, att för hvarterdera af de Förenade Rikena handeln med det andra riket utgör en ej oväsentlig del af dess sammanlagda utrikes handel. Detta är i synnerhet fallet hvad angår Norge, hvars handel på Sverige under ifrågavarande period uppgick före mellan-rikslagens trädande ur kraft den 12 juli 1897 till 15 å 16 procent och efter nämnda tidpunkt till 8 å 9 procent af Norges hela varu-omsättning med utlandet, medan däremot för Sverige handeln på Norge utgjorde under tiden före 1897 allenast 6 å 7 procent och under tiden efter 1897 blott omkring 3 procent af Sveriges hela utrikes handel. Det bör likväl i detta afseende ihågkommas, att statistiken öfver utförseln de båda länderna emellan är mycket ofullständig, i synnerhet hvad angår utförseln från Sverige till Norge, samt att i följd däraf nyss angifna relativa tal i själfva verket torde vara lägre än hvad som motsvarar det faktiska för-hållandet. Ej heller bör lämnas obeaktadt, att statistiken öfver import och export mellan de båda Förenade Rikena icke kan anses utgöra ett adekvat uttryck för omfattningen af dessa länders in-bördes affärsförbindelser, emedan i synnerhet efter mellanrikslagens upphörande åtskilliga större affärsföretag i hvarterdera landet funnit med sin fördel förenligt att, till undvikande af de betungande tull-afgifterna, upprätta filialer inom det andra landet.

För jämförelsens skull må här tilläggas sammanlagda värdet i runda tal för åren 1899—1900 af Sveriges handelsomsättning med främmande länder.

	1899.		1900.	
	Kr.	o/o.	Kr.	o/o.
Storbritannien och Irland . . .	311,761,000: 00	36,13	345,752,000: 00	37,33
Tyska Riket	238,974,000: 00	27,69	253,143,000: 00	27,33
Danmark	103,979,000: 00	12,05	110,207,000: 00	11,90
Nederländerna	36,058,000: 00	4,18	41,126,000: 00	4,44
Frankrike	38,058,000: 00	4,41	39,499,000: 00	4,26
Ryssland (utom Finland) . . .	27,066,000: 00	3,14	29,911,000: 00	3,23
Norge	26,901,000: 00	3,12	28,949,000: 00	3,13
Belgien	30,587,000: 00	3,54	28,005,000: 00	3,02
Finland	17,297,000: 00	2,00	18,476,000: 00	1,99
Öfriga länder	32,292,000: 00	3,74	31,201,000: 00	3,37
Summa	862,973,000: 00	100,00	926,269,000: 00	100,00

Hvad därefter angår Sveriges sjöfart på Norge och dennas förhållande till Sveriges hela utrikes sjöfart samt motsvarande uppgifter för Norge, hänvisas till följande tabell:

Tab. IV. Sveriges och Norges utrikes sjöfart 1895—1900.

År.	Svenska fartyg.					Norska fartyg.				
	Summa ankomna till och afgångna från hamnar i utlandet.		Däraf ankomna till och afgångna från Norge.			Summa ankomna till och afgångna från hamnar i utlandet.		Däraf ankomna till och afgångna från Sverige.		
	Antal.	Tontal.	Antal.	Tontal.	o/o.	Antal.	Tontal.	Antal.	Tontal.	o/o.
1895 .	31,120	7,720,066	5,458	363,138	4,7	38,796	18,061,760	3,843	1,041,648	5,8
1896 .	34,718	8,871,261	6,154	384,656	4,3	43,402	20,959,024	4,742	1,409,686	6,7
1897 .	35,342	9,598,131	6,966 ¹	450,058	4,7	44,465	22,591,991	4,376	1,482,927	6,6
1898 .	36,373	10,275,024	7,572 ²	397,248	3,9	45,474	23,605,383	4,454	1,438,850	6,1
1899 .	36,657	11,479,440	6,392 ³	399,833	3,5	46,394	25,785,917	4,217	1,543,496	6,0
1900 .	38,836	12,954,265	4,838 ⁴	355,889	2,7	48,225	27,551,786	4,367	1,482,819	5,4

¹ Dessutom c. 1,650 st. om c. 15,600 ton, hvilka icke inkaraterat i Norge.

² „ 1,740 „ „ 17,300 „ „ „ „ „

³ „ 1,600 „ „ 20,000 „ „ „ „ „

⁴ „ 1,350 „ „ 13,500 „ „ „ „ „

För jämförelsens skull meddelas här en öfversikt öfver den svenska sjöfarten på utlandet under åren 1899—1900.

Tab. V. Sveriges utrikes sjöfart (ankomna och afgångna svenska fartyg) 1899—1900.

L ä n d e r.	1899.			1900.		
	Ant.	Ton.	‰.	Ant.	Ton.	‰.
Storbritannien och Irland . .	7,669	4,848,470	42,2	8,357	5,434,564	42,0
Tyska Riket	7,892	1,687,265	14,7	8,731	1,831,560	14,1
Danmark	9,403	1,243,258	10,8	10,926	1,507,896	11,7
Ryssland	1,317	579,951	5,1	1,703	723,456	5,6
Frankrike	863	673,960	5,9	894	683,408	5,3
Finland	1,045	376,677	3,3	1,135	441,302	3,4
Nederländerna	455	406,158	3,5	480	420,231	3,2
Belgien	420	285,479	2,5	480	400,419	3,1
Norge	6,392	399,833	3,5	4,838	355,889	2,7
Spanien	438	329,736	2,9	443	342,561	2,6
Italien	136	148,539	1,3	142	157,574	1,2
Öfriga länder	627	500,114	4,3	707	655,405	5,1
Summa	36,657	11,479,440	100,0	38,836	12,954,265	100,0

Stockholm i juni 1902.

Fredr. Grünwall.

